

21881

1213 m/9

1a
21880

DE VIRTUTIBVS

INFIDELIUM AD MENTEM
P. AUGUSTINI.

REFLEXIO VINDEK

Pro Eminentiss. Cardinali Henrico de Noris
Ordinis Eremitarum S. P. N.

Augustini.
Cap. 27. num. 15.

AUTHORE

R. P. M. Fr. PETRO MANSO

Augustiniano, apud Salmanticenses Sacra
Theologiae Doctore, & post alias Cathedra
Sancti Thomae Moderatore, Sacri Augustiniani
Conventus Salmantini Priore, ac Provincia

Castellae Diffinitore, necnon pro

Provincia in Comitibus

Generalibus Romae

De la Libreria celebratis. Del Coll. R. de

Salam. de la Comp. de Sta.
SALMANTICAE: ex dono Aulicorum

Ex Officina Francisci Garcia Oorato

& San Miguel, Typographi ejusdem

Civitatis. Anno 1721.

Quandoque tamen oportet, ut contumeliam illatam repellamus, maxime propter duo. Primò quidem propter bonum ejus, qui contumeliam infert, ut videlicet ejus audacia reprimatur, & de cetero talia non attentet, secundam illud Prov. 27. Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur. Alio modo, propter bonum multorum, quorum profectus impeditur propter contumelias nobis illatas. D. Thomas 2.2.q.72.art.3.

CENSURA R. P. M. Fr. E M M A N U E L I S
 Sanz, Augustiniani, apud Salmanticenses Sacrae
 Theologiae Doctoris, Philosophiae Cathedrae
 Moderatoris jam emeriti, & pro
 alijs obtinendis strenui Con-
 certatoris.

Superioris nostri R. P. M. Fr. Eu-
 genij Aguado, meritissimi
 Prioris Provincialis Provin-
 ciae Castellae Augustiniensium, urge-
 mur praecepto, ut *Reflectionem vin-*
dicem pro Eminentissimo Henrico
de Noris S. R. Ecclesiae Cardinali
probato recenseamus. Vindicavit qua
 pollet eruditione, & acuminis R. P.
 M. Fr. Petrus Manso, apud Salman-
 ticensis Doct. Theologus, ac S. Tho-
 maz Moderator Cathedrae. Et licet in
 Lyceo literario utraque manu pro
 dextera utatur Sapientient. Mag. nec
 litum adhuc melle exemit gladium,
 sed unice defensionis clypeum oppo-
 nit, ne vicissim laedendo, malum red-
 dat pro malo; neque dum veritas
 defenditur, charitas ipsa minuatur.

Primas sapientiae laboribus re-
 petitis obtinere debuit Doct. Nost.

Genes. cap.
35.

Nazianz. orat.
31.

Zach. cap. 2.

Nazianz. orat.
14.

tot utilitati Ecclesie, ac profectui
Sapientum, evulgatis voluminibus,
sed non secundas modestie, & Re-
ligiose profundissime humilitatis
partes, ipsius obtinet minimum
opus hocce. Ob difficultatem par-
tus periclitari cepit. Dixitque ei
obstetrix: noli timere, quia *Q* hunc
habebis Filium: vocavit nomen Fi-
lij sui Benoni, idest Filius doloris
mei. Pater vero appellavit eum Be-
niamin, idest Filius dextra. Dolo-
re laucio alte pensit Augusti-
niana Mater Filij sui omnigena sa-
pientia purpuram vermiculatam,
graduci theta nigerrimo, eoque fa-
ditrago. Quid ni! Nec enim quid-
quam est materno affectu mollius.
Et maxime Filij, cujus qui tangit
honoratissimam purpuram, tangit
pupillam oculi mei; ut sua faciat
Augustiensium Mater verba Domi-
ni apud Zachariam: Qui enim te-
sigerit vos, tangit pupillam oculi
mei.
Cruentam vestem propositam,
quasi Filij sui carnem osculabatur:
eadem scilicet re, *Q* dolorem sumo

incendens, *Q* mitigans. Incendens
enim proposita, quia
Segnius irritant animos demissa
per aures,
Quam, que sunt oculis subiecta
fidelibus.

Tandem mitigans, cum ut leniat,
minorem urget precepto Sapien-
tissimum Filium, ut Fratris sui se-
men suscitet, honorem scilicet, ac
nunquam perituram gloriam. Ob
difficultatem partus periclitari ce-
pit, qui necdum scientiam, sed mo-
destiam a Mag. P. Augustina didi-
cit, cujus preclara verba identidem
reponerat: Ego me longe esse sen-
tio ab illa perfectione, de qua scrip-
tum est: si quis in verbo non offen-
dit, hic perfectus est vir. Timuit
offendere, qui irrogatam offensam
vindicare debuit, & maxime laces-
sus. Enim vero obedientia obste-
tricante salutari, in spem bonam
erectus, nidicam impulsus: Dixit
ei obstetrix noli timere, quia *Q*
hunc habebis Filium. Quem igitur
Rachelis formosissime Augustinien-
sis intimus dolor concepit, ipsum

Horatius in
Art. Poet.

P. Augustin.
præfat. ad lib
Retract.

Minerva edidit, peperitque Filium.
Vocavit nomen Filij sui Benoni,
idest Filius doloris mei. Hoc no-
men Reflexionis vindicis, inter
foecundissimos partus e cerebro
Magistri nostri procreata. Si mo-
lem attendas, exiguam reperies:
si partum, natu minimam: ast emi-
net in minimis, magnum claudit
in exiguo Doctor sapiens. Ejus
opera recense:

Ovid. Trist.

*Invenies illic positos ex ordine
fratres,*

*Quos studium cunctos evigi-
lavit idem.*

Genes. cap.

43.

*Primogenitus juxta primogenita
sua, & minimus juxta aetatem
suam. Inter omnes vero Benia-
min nuncupandum natu minimum,
merito ratus foret Pater ejus, vel
eo solum, quia Benjamin adoles-
centulus in mentis excessu. Aut
maximè tandem, quippe Benjamin
præ omnibus in dextera collocan-
dus, cum Filius interpretetur dex-
træ. Dexteritatis utique Authoris
est foetus, sed manus, manus est
dextera Majoris Fratris Norisij*

Emi-

Eminentissimi. Hanc sibi, & Ec-
clesiæ Purpuræ suffecturam vindi-
cem, præfago spiritu haud du-
biè, nec falso conijcere videatur
Eminentissimus, dum superstes ad-
huc indolem, ingenij acumen Doc-
toris nostri, tunc juvenis, miris
laudibus auguratur. Hanc ipsam
delegit sibi inter fratres suos, &
nominis numquam Norisij perituri
monimentum erexit. Vocavitque
titulum nomine suo, & appella-
tur Manus Absalon, & que ad
hanc diem. Futuris perpetuis tem-
poribus appellabitur, eritque Ma-
nus Purpurati Nostri M. P. N.
Augustini vindicis, noster vindex.
Igitur jussus mori Eminentissimus
Henricus, mutuare debuit, quæ
morti proximus Maximus Hiero-
nymus dixit. Edixit etenim: *Gau-
dium habeo magnum, & consola-
tionem præfumo de Misericordia
Dei, quòd mirabilem Virum, &
multæ scientiæ, & bonitatis Au-
gustinum Hipponensem Episcopum
post me relinquo. Hieronymo Ma-
ximo successit Hipponensis Au-
gus-*

2. Reg. cap.
18.

Apud Euseb.
de mort. B.
Hieronym.

gostinus, Henrico Eminentissimo
Salmanticensis Augustinians, ma-
nus semper erecta pro Nollio.

Inde merito iudico, typis
mandandum opusculum istud, cu-
jus omnia coherentia Catholicae
Fidei, nec bonis moribus discre-
pantia. Sic sentio. Salvo, &c.
In Conventu S. P. N. Augustini
Salmantino, Die 30. Maij. Anno
1731.

Mag. Fr. Emmanuel Sanz.

CEN-

CENSURA SS. P. MAGISTRI Fr.
Petri Montero, Sacri Ordinis S. Basilij Magni
Monachorum Parentis, sui Collegij Salmanti-
censis olim Abbatiss meritissimi, & Provinciae
Castellae Diffinitoris, apud Salmantenses Sacrae
Theologiae Doctoris, & Philosophiae Pro-
fessoris, pro reliquis Universitatis
Cathedris strenuè decer-
tantis, &c.

JUSSU Illustr. D. D. Silvestri Gar-
cia de Escalona, Episcopi
Salmanticensis, Regis Catho-
lici à Consilijs, &c. Tractatum,
quem ut luci donet pro justa
Eminent. Cardinalis Henrici de
Noris defensione, praeo parat SS.
ac RR. P. M. Fr. Petrus Manso,
Augustinianus, in Salmantina Aca-
demia Theologiae Doctor, ac post
alias nunc Cathedrae S. Thomae me-
ritissimus Moderator, magna ani-
mi attentione evolvi, & ediscen-
di magis cupidini, quam censo-
riam extendendi virgulam inhians;
in ejus lectione avidè cunctatus,
reperi volumen, & si non vastae
molis, at numerosa, & recondita
su-

supellectili Augustiniana gravidum
refertissimumque. Quippè præter
eruditionem variam, ordinatissi-
mam in seligendo methodum, fi-
delitatem in referendo, acumen
in refellendo aduersantia tela, dex-
teritatem in contorquendo spicula
in Cardinalem directa, (quod to-
tum apologantis exactissimum mu-
nus) & quod magis mirè, con-
cissam subtilitatem summa adjunc-
ta claritate; non sine stupore cons-
picio, actum videri, Sapientissimi
M. Solertia, de re tot, ac indiso-
lubiles excitante controversiarum
trucas. Nimirum certamen duplex,
quod olim recidivum, at itera-
to à malè feriatis hominibus è pul-
vere oblivionis pervicacius erectum,
nunc jam, quantum animo
suspiciari possum, plenè extinguen-
dum.

At quodnam certamen in hoc
opere geritur? Quamnam tricarum,
sivè controversiarum leges? Quod-
nam bravium? Cito dico, Augus-
tini cum Augustino est contentio
pro mente S. Doctoris, ut bravo,
acci-

accipienda. Mirum! Sed ita res ha-
bet. Ergò primum certamen est
Augustini Sanctissimi Ecclesie Doc-
toris cum Augustino larvato: Au-
gustini, inquam, veri cum Augus-
tino evanido. Intendebant olim pes-
simi homines, suos errores obte-
gendi gratia, suas in partes Au-
gustinum adducere: quærun-
t iterum Novatores in ipso suffragium,
imo suarum damnatarum thesiam
Ducem, ac Patronum constituunt.
En spectrum evanidum, en horri-
bilem larvam: profectò dum isti
suum conantur Augustinum face-
re, jam ipsa Ecclesie columna in
fabulosum Atlantem transit, jam
Augustinus verus incipit esse fal-
sus; ita ut his Plagiarijs Augustini
doctrinam furantibus, & pervers-
tentibus, idem posset aptare, quod
in alium regerebat Martialis:

*Quem recitas, meus est, o Fi-
dentine, libellus:*

*Sed malè cum recitas, incipis
esse tuus.*

Sed jam Ecclesia verum Augusti-
num à falso discrevit, omne suffu-
gium

Lib. 1. Epi-
gram. 39.

gium ad ipsum sectarijs interdicens. Et cum ejus doctrinam tutam, ac Catholicam decernit, illum, quo se protegere Novatores curant, larvam, & spectrum declarat. At acrius certamen repetitur; vociferant novitatum amatores plerasque ex suis damnatis thesibus asserta Augustiniana esse: subinferrunt ergo phanatici, *ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras*, & verum Augustinum proscribi, & falsum absolvi, si suæ theses differuntur anathemate. O imprudentissimum scelus! prohestrænes linguas, non tam freno cohibendas, quam absumendas flammis! Sed contra torrentem niteris, Novator; quot enim certamina instaurare cupis, ab Augustino patrocinium petens, tot ei pro vera doctrina diademata imponis. Consule Emin. Card. Norisium, multiplici eruditione evincens sui præexcellsi Parentis dogmata longè dissita à Novatorum commentis; mira doctrinæ suæ copia ostendentem, totum esse veræ Ecclesiæ

Au-

Augustinum, nullumque symbolum in malignantium concilium adducere. Hoc postremò demonstrat SS. M. Manso, suis acutissimis lucubrationibus, publica luce fruentibus. Unus, & alter, ita æqualance, trutinæque expensa, ut videatur rem ad optatum finem perducere, & verò Augustino statuere bravium.

Sed adeo immaniter variant ingenia hominum, ut non defuerit nuperrimus scriptor, qui nollens, aut non valens sensa Emin. Card. percellere, ipsum Norisium pro suo Parente sic laborantem, reum novitatum faciat, ipsis Bajanis, Jansenistis, Quæsnellistis adnumeret, consocietque. En certamen alterum Norisij cum Norisio; Norisij Anti-novatoris cum Norisio novatoribus associato. Pupugit illicò honor purpurati Principis, haud leviter latus, pijsissimam Matrem, augustam Augustini familiam, quæ pro contumelia illata maximo læticia dolore, SS. Manso præscribit, ut purpuratum filium ab objectis

cri-

Eliminationibus vindicet: probe enim sciebat fore tantum Magistrum apologetis Officium cumulatissime expleturum: nec fecellit spes, ut hocce testatur opus.

3. Reg. 3.

Contendebant coram Sapientissimo Salomone duae Mulieres super infantulo vivo; cuiusnam nempe censendus esset vetus, ac legitimus filius: ut vero Salomon offusam latebrosae quaestionis nubeculam sapientia sua sole pelleret, *vidite*, inquit, *infantem vivum in duas partes, & date dimidiam partem uni, & dimidiam partem alteri*, ac statim, *commota sunt viscera verae Matris super filio suo*, oratque flebiliter, ne dividatur Infans: sed falsa Mater contentiose divisionem expostulat. Hinc Salomon veritatem edoctus, non occidat, proculit, infans, sed detur Mulieri, vitam ejus tam enixe petenti. Novum plane, ac stupendum iudicium; aliud equidem mirandum adumbrans. Semel, bis, ac tertio Tribunal subire cogitur, non modo infans, sed Ecclesia

Catholica purpuratus Princeps Henricus de Noris in suo praclarissimo opere. Litem acriter agunt Matres; alia rogat ut servetur incolumis Princeps, altera, ut dividatur infans: *Ille qua rogabat, ut puer servaretur* (inquit ejus Pater) *Ecclesiae Catholicae typum gerebat; illa alia crudelis, & impia haeresim designabat.* Sed vicit tandem pietas, superavit veritas: cecidit calumnia, convicta est falsitas: supremum enim illud Tribunal, veluti divinus Oedipus, obscurum solvit enigma, palam decernens Norisium torum esse verae Matris Ecclesiae, nullamque partem ejus tribuendam malignantium congregationi.

Nihilominus actum agit iterum Antinorisius, plura, nec levia in purpuratum Cardinalem effundens, & ficta pietate, dum altera manu caput Cardinalis demulcet, altera pugno maxillam ferit. Flet afflicta Mater, Augustiniana familia Eminent. filij iteratum infortunium. Sed en tibi filium alterum,

Aug. Serm. 200. de Tempore.

pu

pugilem pro Norisio strenuissi-
mum, Matrem sic alloquentem:

*Mater, si quid ego adjuto
curamve levasso.*

*Quae nunc te coquit, & versa
sub pectore fixa,
Ecquid erit pretis?*

At pia Mater non aliud (reponit) nisi me tibi gratissimam praebere: & illico SS. M. Manso totis viribus in hanc incumbit operam, brevissimoque dierum spatio tractatum hunc conficit, ubi album calculum addens, asserta Norisiana ab omni objecti criminis nota vindicat; nullamque adhuc minimam, hujus filij Ecclesiae concedit Novatoribus partem, sed illum integrum, vivum, ac gloriosorem Matri suae reddit.

Nec miranda nostri Authoris in ferendo tali suffragio mira, & ingeniosa celeritas, quippe qui acer ingenio (ut de Parente suo affirmat Prosper) suavis, & mansuetus eloquio in quotidianis disputa-

110.

Cicer. praefat.
ad lib. de senectute.

Prosop. lib. 3.
de Vita contemplat. cap.

34.

tionibus clarus, in quaestionibus absolvendis acutus, sed praecipue in evolvendis Augustinianis; ac Norisianis scriptis assiduus, protinus ac objectas criminationes vidit, statim propulsando vicit. Plene causam Norisianam perorat, nullum jota, nullum apicem in Norisio, & Antinorisio praeteriens, omnia acute perpendit, omnia perspicacissimo obtutu perlustrat: & tandem (ut longissime absit ab illa aorasia a Tertuliano observata, nimirum: *Cacitatis duae species facile concurrunt, ut qui non vident quae sunt, videre videantur quae non sunt*) prospiciens in Norisio quae sunt, illum excusat, defendit, & vindicat ab ijs, quae in ipso non sunt. Nec tamen contumelias, convicia, criminationes reponit; quod non minima ipsius laus, cum de re apologetica agitur. Imo potius cognomini, genio, ingenioque suo consulens, stomacho languido prudentissimè providet, dum omnia, quae in Norisio conjuncta, & apo-

¶¶

litè

Apolog. capit. 9.

187
sic adunata; esse mentis sunt
rebullissimæ, minutatim incidit,
sicque *Mansa* proponit ægroto, ut
quæ sine horrore, difficilique nau-
sea deglutiri non poterant, jam
jam delicatulo arrideant palato, &
haud difficultè concoqui valeant.
Prodeat ergo in lucem liber, qui
nihil absolum sanæ doctrinæ con-
tinet, sed omnia menti Augustini
valde conformia. Sic judico. In
hoc S. P. Basilij Magni Salman-
ticensi Collegio, nomis Junij
anno 1721.

Mag. Fr. Petrus Montoro;

CENSURA RR. P. MAGISTRI
Fr. Joannis de Arevalo, Sacri Ordinis
Candidi, & Canonici Præmonstratensis,
Congregationis Hispaniæ quondam Diffi-
nitoris, in Magno S. Norberti Matritensi
Conventu Abbatis meritissimi, nunc
Salmantini Collegij dignissimi
Abbatis, & Recto-
ris, &c.

Regij, ac Supremi Castellæ Senatus,
jussu, vidi, & diligentè perfolvi
Librum, cujus inscriptio: *De Vic-*
tibus Infidelium ad mentem P.
August. Reflexio Vindex pro Cardinali Norisio,
Authore Reverendissimo, ac Sapientissimo
P. M. Fr. Petro Manso, Ordinis Eremita-
rum S. P. N. Aug. hujus almæ Salmantinæ
Universitatis Doctore Theologo, & post
alias, Cathedræ Divi Thomæ dignissimo
Moderatore, &c. Vidi, inquam, Tractatum
istum, mole exiguum, virtute magnum, &

ideò in summa perfectione constitutum? Verba sunt P. N. Aug. *In his, quæ non mole, sed virtute magna sunt, idem est majus esse, ac perfectius esse.* Unde statim venit in mentem illud Casiodori lib. 1. Variar. Epist. 12. *Quod enim de priori senserimus premio, secunda dignitatis declaramus augmentum.* Priorem Authoris Tomum: *Aug. Vindex* præcepto ejusdem supræmi Senatus approbavi; communis illius plausus dignificat istum, qui alia censura non eget, dum ipse clamet esse prioris Fratrem. Investigavit Rmus Mag. Magn. P. Aug. mentem, ut juxta illam Purpuratum S. R. E. Cardinalem defendat. Demonstrat acuminis ingenij, & sua innata claritate, qua pollet, ex facto concludens, non bene tantum Virum inter Novatores ab Ecclesia proscriptos numerari. Mihi videtur, quod qui hunc tractatum studuerit intelligere (cum Tertulliano loquor in Apolog. adversus Gentes) cogatur, & credere Cardinalem Norisium à censura immunem, cum repetitis vicibus Romæ ad judicium Supremi Tribunalis Fidei delatus, ibi doctrina No-

rismi benè ponderata, & benè pro apicibus numerata, vegetior quam intraverat, exivit; semper habuit præmium, & de gradu in gradum, quasi de virtute in virtutem, tantis persecutionibus actus, usque ad collem dignitatis Cardinalitiæ Noris ascendit. Nec tantæ objectiones doctrinam Cardinalis labefactarunt, sed inter has velut rupes in medijs fluctibus stetit firmissima, & palmæ in modum se erexit, augustiorque facta est, ut agebat Alciatus emblemate 36.

Nittitur in pondus palma, & consurgit in altum.

Quo magis premitur, hoc magis tollit onus. His consonant Hilarij, verba lib. 4. de Trinit. *Sicut olim crescentibus diluvij, fluctibus, Arca sublimius ferebatur, & tandem victrix requievit super Montes Armenia; non dispari modo (doctrina Norisij) dum exercetur floret, dum opprimitur, crescit: dum contemnitur, proficit: dum ceditur, vincit.* Hinc Aug. filius, Norisij frater, innixus doctrinæ tanti Parentis, doctrinam Norisij, ut sanam, & Catholicam defendit. Aliquando enim in Sa-

gittarium, tanta dexteritate sagittas retorquet, ut magis Sagittarium proprijs sagittis feriat, quam Sagittarius ipse ferire intendat. Crederem, quod coactus fecit, dum iusta est pro veritate defensio. Pro hac defendenda Reverendissimus Mag. agonizat, breviter refutit, & clarè, ut vult, impugnat, profundèque docet. Quapropter potest dici de illo, quod de Lucillo Seneca epist. 59. *Loqueris quantum vis, & plus significas, quam loqueris. Hoc majoris rei inditium est.* Tanta claritate, & efficacia loquitur Author, ut videatur ad oculos convincere assumptum; in quo, meo iudicio, nihil est bonis moribus contrarium, nec Ecclesiæ definitionibus dissonum, &c. Sic sentio, salvo in omnibus iudicio meliori. In hoc nostro Collegio Ordinis Candidi, & Canonici Præmonstratensis Salmantinæ Universitatis Divo Norberto Sacerdo. Die 29. Maij. Anno Domini 1721.

Mag. Fr. Joannes de Arevalo.

Abb. Collegij S. Norberti Salmantini.

LI.

LICENTIA ORDINIS.

Magister Fr. Eugenius Aguado, Prior Provincialis Provinciæ Castellæ observantiæ Ordinis Eremitarum S. P. N. Augustini, &c. Visa approbatione data à P. Mag. Fr. Emmanuele Sanz, cui commissimus censuram Libri compositi à R. P. Mag. Fr. Petro Manso, nostræ Sacræ Religionis Magistro, & Cathedræ Sancti Thomæ apud Salmanticenses antecessore: Libri titulus: *Reflexio Vindex.* Presentium tenore facultatem, quantum ad Nos spectat, concedimus, ut servatis servandis ex Decreto Sacrosancti Concilij Tridentini, & Regijs sanctionibus, prædictum Librum typis mandare valeat; nec ab ullo in-

994

fe.

feriore nostro impediri possit. Da-
tis in hoc Sancti Philippi nostro Ma-
triteni Regali Conventu, Sigillo
nostro munitis, & à nostro Vice-
Secretario refrendatis. Die 7. Junij,
Anno 1721.

Frater Eugenius Aguado
Provincialis.

Locus Sigilli.

De mandato P. N. Provincialis.

Frater Thomas de Ortega
Vice-Secretarius.

LI-

LICENTIA ORDINARIJ.

NOS Don Silvestre Garcia de
Escalona, por la gracia de
Dios, y de la Santa Sede
Apostolica, Obispo de esta Ciudad
de Salamanca, del Consejo de su Ma-
gestad, &c. Por la presente damos
licencia à qualquiera Impresor de
esta Ciudad, para que pueda impri-
mir un Libro intitulado: *De Virtuti-
bus infidelium ad mentem P. Augustini.*
Compuesto por el Reverendissimo
Padre Maestro Fray Pedro Manso,
del Orden de San Agustin, Cathe-
dratico de Santo Thomàs de esta
Universidad: por quanto està visto,
y reconocido de nuestra orden por
el Reverendissimo Padre Maestro
Fray

Fray Pedro Montero, del Orden de San Basilio, Cathedratico de Regencia de esta Universidad. Y consta, no contiene cosa que contravenga à nuestra Santa Fè, y buenas costumbres; y lo pueda hazer sin incurrir en pena. Dada en Salamanca à seis de Junio de mil setecientos y veinte y un años.

Silvestre, Obispo de Salamanca.

Por mandado de su Ilustrissima,
el Obispo mi Señor.

Don Joschin Garcia de Salinas.
Secretario.

LI-

LICENTIA REGIJ SENATUS.

DON Balthasar de San Pedro Azevedo, Escrivano de Camara, y de Gobierno del Consejo, certifico, que por los Señores de él se ha concedido Licencia al R. P. M. Fray Pedro Manso, del Orden de San Augustin, Cathedratico de Santo Thomas, en la Universidad de Salamanca, para que por una vez pueda imprimir, y vender un Libro intitulado: *De Virtutibus infidelium ad mentem P. Augustini, Reflexio vindex*, por el original que va rubricado, y firmado de mi nombre: con que antes que se venda, se trayga al Consejo, juntamente con el original, y certificacion del Corrector, de estar impresso conforme à él; y se tasse el precio a que se ha de vender, guardando en la impressio lo dispuesto por las Leyes, y Pragmaticas de estos Reynos; y para que conste doy esta Certificacion. En Madrid à seis de Junio de mil setecientos y veinte y un años.

*Don Balthasar de San Pedro
y Azevedo.*

ERRATA SIC CORRIGE.

FOL. 13. lin. 10. reedificari, lege reedificare.
Fol. 15. lin. 8. ho-, lege hoc. Fol. 41. lin. 21.
vinea, lege vineta. Fol. 58. lin. 6. filij, lege
filijs. Fol. 71. lin. 26. &, lege ex. Fol. 73. lin. 11.
eo, lege ex. Fol. 93. lin. 6. homini, lege hominis.
Fol. 109. lin. 2. præcepum, lege præceptum. Fol.
126. lin. 10. ipsa, lege ipsi.

Hoc opus, demptis his mendis, suo respondet exemplari. Matriti, die 7. Junij, Ann. 1721.

D. Benedictus del Rio,
& Cordido.

Corrector Gen. à S. R. M.

SUMA DE LA TASSA.

TAssaron los Señores del Consejo este Libro de *Virtutibus infidelium ad mentem P. Augustini, Reflexio vindex pro Eminen-
tissimo Cardinali Norisio*, à seis maravedis cada pliego; y mandaron, que esta tasa se ponga al principio del Libro.

LEC.

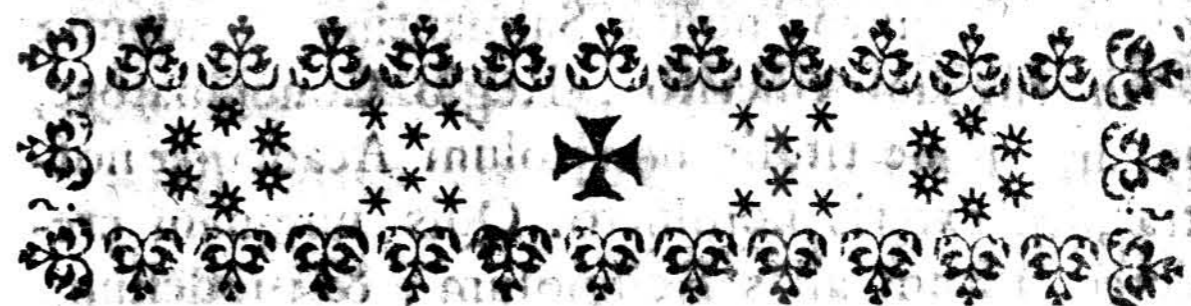
LECTORI
CANDIDO.

Revis ista Reflexio vindex, superiori dicta præcepto, cursim, & brevius quæstionem attingit de virtutibus infidelium; quam, Domino auxiliante, prolixius, & morosius speramus exponere. Annectenda erat tomo nostro tertio de Sancta Vocatione; qui ne evaderet ponderosior hoc additamento, brevitati consultum est; nec sine detrimento Norisianaæ cause,

se, & fossam etiam claritatis, requisitæ in materia non parum abstracta. Inutile fuit hæc incommoda exantlatæ; crevit enim adeo liber de Vocatione Sancta, ut oportuerit Reflexionem istam seorsim imprimere: nec me poenitet, nam sic facilius manus, & oculos Lectorum inveniet. Si quæ verba duriuscula exciderunt, Scriptori condonentur, & veluti propria scripti apologetici habeantur. Cum enim scripta ista satisfactionalia conformari debeant stylo, & methodo accusatoris, & obijcientis; oportuit interdum aculeatam adhibere orationem, ut inde agnoscat accusator, quanta, & qualia suppressimus, obsequendo charitati. Qui-
cum-

cumque velit in hac quæstione plenius instrui, adeat Doctores, & loca, in Reflexione ista vindici allegata: & observet in lectione Scriptorum, maximè Recentium, utrimque non raro peccari, nam DD. sententiæ nostræ alijs exprobant, quod Pelagianum tuentur assertum; nobis autem obijcitur Bajanum, & nuper Quesnellianum, ut videbit Lector in decursu nostræ Reflexionis. Unusquisque in suo sensu abundet, si absint calumniæ, & injustæ censuræ sententiæ adversantis. Duo mihi in hac quæstione certissima sunt, nempe Cardinalem Norisium optimè, & felicissimè exposuisse mentem P. Augustini de Virtutibus infidelium: & quod nul-
lum

lum à RR. opponitur alicujus mo-
menti argumentum, quod vel ab
ipso S. Parente, vel ab ejus filio,
& discipulo Gregorio Ariminensi,
non sit plenè, & planè solutum,
& contritum. VIVE, & VALE.

DE VIRTUTIBUS INFIDELIUM,
AD MENTEM

P. AUGUSTINI.

REFLEXIO VINDEX
PRO EMINENT. CARDINALI NORISIO.

§. I.

RECENSENTUR CONTUMELIÆ,
criminationes, & accusationes, quibus
Norisius impetitur a novo
Scriptore.

NULLAM Unquam mihi
fidem adhibendam pru-
dentissimè pertimescerem,
si quas recensere decrevi
contumelias in Norisium,
tot testes non haberent, quot exemplaria typis
data à RR. & mihi satis venerando P. M. Fr.

A

Emma-

2 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*

Emmanuele Navarro, Sacrae Benedictinae Religionis Magistro, nostrae Salmantinae Academiae Primario jam emerito, Regio Concionatore, innumerisque titulis non solum Academiae nostrae, sed exteris nominato. Quis umquam crederet, Virum alias Religiosum, & modestum, dum pro Ecclesia contra Heterodoxos stringit calamum, pro Religione ducere, in Cardinalem Ecclesiae probatum temerè insilire? Legimus in Evangelio, eo usque pervenisse Gentilium ignorantiam, ut persecuti sint Apostolos, & Viros Evangelicos: *Existimantes se obsequium prestare Deo.* Sed inauditum, & retroactis saeculis incredibile, Viros Catholicos, & alioquin de Ecclesia benemeritos, existimare se obsequi Ecclesiae, dum Virum innocentem persequuntur; & quem orbis digno plausu in amplissimo Cardinalium Senatu sedentem veneratus est, nunc è vivis ereptum, nec inter Scriptores Catholicos quiescere permittant.

Equidem cum Saul, praecepto Dei obtemperans, aggressus est persecutionem Amalec, inveniens Cinzum in medio Amalecitarum, noluit innoxios evertere cum nocentibus, sed dixit *Cineo, Abite, recedite, atque discedite ab Amalec, ne forte involvam te cum eo: tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis Israel.* At quis umquam sibi persuaderet, Virum cau-

la

3 *J. I. Recensentur contumeliae, &c.*

sa Religionis belligerantem, Cinzum innoxium, ab Amalec longissimè dissitum, invitum, & coactum trahere, ut perdat involutum? Tale oculis legentium spectaculum exhibuit Primarius Emeritus, Libro, quem nuncupavit SS. D. N. Clementi XI. Ibi Religionis gratia Quesnelliensis, & Heterodoxis bellum indicens aequifinum, non curavit discernere medium Cardinalem probatum; non dixit: *Recede ab Amalec, ne forte te involvam cum eo:* quinimo longe dissitum, & in tuto positum, invitum trahere contentiosissime tentavit, ut non solum calamo, & atramento, sed attabili pugnans, & charta dentata scribens, cum Bajanis, Jansenistis, & Quesnelliensis involveret.

2 Promissit Emeritus noster §. 5. qui totus est de amore Dei, num. 21. fol. 314. se non perfunctoriè, sed accurate, & dedita opera introspecturum doctrinam S. Augustini: *Ne Quesnelliensis, aut ejus defensores tanto suffragio, & Cardinali S. R. E. probato, se obtegere queant.* Quis audiens hæc, non speraret Cardinalem Norisium ab Emerito vindicandum; in tuto ponendum, & longe dissitum à Quesnelliensis; si ut par erat, standum esset promissis? Fateris Norisium Cardinalem Ecclesiae probatum; & data opera contendis ostendere cum Quesnelliensis involutum? Quorsum hæc Augustiniana doctrina

A 2

scri-

4 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
scrutator, & reconditorum, ut ibi promittis;
non perfunctorius introspector? An ne Ecclesia
probare potest Sectatores doctrinae damnatae?
Quomodo, & quali fronte affirmas Norisium
Ecclesiae probatum, quem totis lacertis debella-
re intendis, ut prosternas Quesnellium? Iterum
compellabo te: non vis Quesnellium, & Secta-
tores, se obtegere pallio tam probati Cardina-
lis. Optime: sed quomodo, & quibus medijs
denudasti Quesnellianos à tam probato, & pur-
purato Norisij tegumento? Ex dicendis appa-
rebit, quae non te pudeat in medium proferri.
Non aliter incederes, si fautor novatorum Ques-
nellium tutandum suscepisses; Norisium invol-
vis cum Quesnellianis, nec istos detegis, sed
obtegis purpurea Veste Cardinalis Ecclesiae pro-
bati; & dum existimas te obsequium praestare
Deo, & Ecclesiae, eis non parvam injuriam in-
tulisti.

Patienter sustine, & contumelias, quas
toto §. 5. de Amore Dei, non sine amoris,
& charitatis praesudicio in Norisium evomis, ut
Cardinalem Ecclesiae probatum cum Novato-
ribus involvas; fideliter referam. Et postea
paccato animo, ac sine bile retundam. Si cul-
pa est in te est, qui me provocasti: nec me
tantum censeas provocatum, sed omnes ama-
tores veritatis, innocentiae vindices, & sa-
pientes

§. I. *Recensentur contumeliae, &c.* 5
pientissimae purpurae à te male traductae, &
conculcaetae, æquissimos veneratores. Taceo
interim Fratres meos Augustinenses, quos ru-
bore suffundis: & Augustinianae Religioni non
aliud evenire censes, quam patientissimo Ja-
cob, dum ei delata est sanguine rubescente
tunica peramati Joseph. Dixerunt deferentes:
Vide, utrum tunica filij tui sit, an non.
Liceat Matri nostrae venerabilissimae Purpu-
ram Norisij deferre, & dicere: *Vide utrum
Purpura filij tui sit, an non.* Istam cum vi-
disset Jacob, deferenti reposuit: *Tunica filij
mei est, fera pessima comedit eum, bestia de-
voravit Joseph.* Quid tibi reponat Augusta
semper Norisij Mater, ignoramus: hoc unum
nos scire fateamur, Matrem numquam igno-
raturam amantissimi Norisij Purpuram, illam
quantumvis vellices, quantumvis deformes,
quantumvis non solo hadino sanguine tingas,
sed ferino: Mater nostra semper agnoscat, di-
cetque: *Purpura filij mei est.*

Ad me regredior: & tanto vulnere cir-
cumligato, ne iterum dolor ipse sanguinea
dicet verba, sed ratio candida; quam sem-
per, donante Domino, Optavi charitatem;
eodem protegente, in praesenti non amittam.
Infieta Norisio vulnera detegere cogor, manu
contrectare, & ante oculos ponere: mecum

6 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*

prius certandum fuit, & curandum quid non dicerem, quam qualia, & quæ pro Norisio reponerem. Igitur in recensendis criminationibus sic spero me exhibere, ut adjectis brevissimis reflexionibus ad crimina, sine reflexione Norisio objecta; una manu vulnera detegam, altera quam citius involvam.

Scribit Emeritus fol. 334. col. 2. num. 83. *Et hæc, quæ est tota ratio, & summa discursus Cardinalis de Noris, est etiam (si ingenuè loquendum est) summa errorum Quæsnellij in præfati, & sequentibus sub hoc titulo propositionibus, ut propterea vix, aut ne vix quidem valeat à sensu thesaurum Baij, & Quæsnellij, sensus Augustini distingui. Sic loquitur Emeritus, dum loquitur ingenuè: nec aliam pro calumnia tanta adducit probationem, quam ingenuitatem suam.*

Ibidem dicit num. 82. *Quæ sanè sententia Augustini non est, quam illi attribuit Cardinalis Norisius, nec quam Bajani, & Quæsnelliste suis erroribus faventem putant. Tam enim ille, quam isti, judicant Augustinum docuisse, quod opera omnia infidelium sunt peccata, & virtutes illorum sunt vitia, ex eo quod sæpè affirmat, opera illorum non esse bona, nec virtutes esse veras defectu ordinationis in finem caritatis. Ut hic Norisium*

7 *S.I. Recensentur contumeliae, &c.*

sium cum Bajanis Emeritus involvat, Bajanium assertum damnatum Norisio gratis affigit. Non dixit Noris, omnia opera infidelium esse peccata; sed quæ sunt sine dono Dei, & gratia, viribus tantum arbitrij nostri: quod quidem verissimum est, & docetur à sententia probabiliori Theologorum. Directè probat Norisius in infidelibus quædam rectè facta, sed ex dono Dei infidelibus etiam concessa: ergò gravis calumnia ista falsò nititur fundamento. In simili dixit P. Augustinus Juliano: *Redde verba mea, & evanescet calumnia tua.*

4 Prosequitur fol. 335. num. 85. dicens: *Et primo ex hoc ipso loco contra Julianum, undè potissimum Norisius suam de mente Augustini existimationem concipit, & unde maxime Bajus, & Quæsnellius ejus auspantur suffragium, ut & quondam etiam Lutherus, & Calvinus. Non alios ab Emerito Norisius Doctores recipit pro sententia sua, quam Bajum, & Quæsnellium, Lutherum, & Calvinum. Contra avarum, thesauros infodientem, invehitur S. Ambrosius, dicens: Considera, quia hos solus non possides; possidet tecum tinea, possidet erugo. Hos tibi consortes avaritia debet. Certè non meliores Emeritus noster consortes Norisio donavit.*

8 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*

Iterum fol. 339. num. 96. dicit: *Quo apparet, quam immerito Norisius alium Augustino sensum Bajani, & Quesnellianis Thesibus faventem adscribat.* Dixerat in principio Emeritus, causam Norisij cum Bajani involvens. *Ex iniqua confusione non relationis in Deum operis aliàs honesti, & positivæ relationis contra Deum ejusdem operis, oboritur error Baij, & Quesnellij.* His verbis duplicata calomnia Norisium Emeritus aggreditur, cum veluti Hæreticorum fautorem traducens, & iniquè confundentem duo illa, quæ debent distingui, ne pateat aditus errori Baij, & Quesnellij.

Non benigniori calamo scribit fol. 346. num. 117. doctrina data demonstrat quam aliena fuerit mens Augustini a superiori, ei per Norisium adscripta; quamque adversa sit consequenter thesibus damnatis Baij, Jansenij, Quesnellij: ut propterea non nisi iniquè valeant istorum sequaces, usurpata etiam laudati Cardinalis auctoritate, de patrocinio S. Augustini gloriari. Non sufficit Emerito, mentem Norisij à doctrina Augustini aberrantem asserere, sed consequentes esse Norisij sensum, & theses ab Ecclesia damnatas, ut integrum Norisio texeret elogium. Sibi nec contradicit immediatis verbis, ubi usurpatam asserit

6. I. *Recensentur contumelie, &c.* 9

rit Norisij auctoritatem à Novatoribus: hæc Norisij auctoritas, si consequens est thesibus damnatis, Novatorum est; & nemo usurpat quæ sua sunt. Laudatum dicit Cardinalem: an à tali encomiaste forsam laudatur, dum ejus sententia inter damnatas, & prosriptas reponitur?

5 Semel tantum dixit Norisius, quod irreparabilis est casus ab actu virtutis in philautiam: addit Emeritus: *Proptereaque semper vitiosus sit.* Hoc ultimum gratis Norisio affingitur, ut facilius, justè, vel injustè impugnetur. Verbulum illud irreparabile semel à Norisio prolatum est, sed millies ab Emerito recusum; qui quasi non benè coctam erambem sæpè recoquit num. 47. 50. 52. 53. 55. 58. 59. 69. 71. 102. & 150. Ubi Norisium adjungit Luthero. Dixerat Lutherus, neminem esse certum, se non semper peccare mortaliter, propter occultissimum superbiæ vitium. Reperit egregius Norisij nostri Encomiastes: *Haud dubiè, quia irreparabilem existimabat Lutherus lapsum in vanam gloriam, quoties quis honestè operatur.* Numquam Norisius contuit, hanc vanam gloriam semper esse peccatum mortale, ut decrevit Lutherus: sed quod periculum lapsus in philautiam gravem, aut levem, sine gratia quidem est irreparabile,

10 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
quoties bene, & honestè operamur. Id didi-
cit Norisius adhuc puer, dum in regula audi-
vit P. Augustinum docentem, & dicentem:
*Superbia etiam bonis operibus insidiatur, ut
periant.*

6 Ut autem Emeritus Norisium stric-
tius adjungeret Luthero, neganti liberum ar-
bitrium post Adæ peccatum, dicit fol. 324.
num. 52. *Non tamen in omnibus, & semper,
casus hic funestus irreparabilis, ac veluti ne-
cessarius censendus est; quod nec S. Augusti-
nus unquam affirmat, nec voluit illum esse
fatalem consequentiam ex præstantia rationis
humanae illatam, ut laudatus Cardinalis colli-
gere tentat ex verbis que allegat. Bone Eme-
rite, ostende nobis, ubi, & quando scripse-
rit Norisius, in omnibus, & semper irrepara-
bilem esse casum ab actu virtutis in philau-
tiam? Quando etiam asseruit, casum illum
esse censendum necessarium? Quando, & ubi-
nam voluit casum illum esse fatalem conse-
quentiam, ex præstantia rationis humane illa-
tum? Hæc omnia imposturæ sunt, gratis af-
fictæ Cardinali probato; quæ numquam aude-
ret quis affricare homini nullius momenti,
sciens quanta Deus impostoribus commina-
tur.*

Non aliud docet Norisius, nec aliud con-
ten-

§. I. *Recensentur contumelia, &c.* 11
tendit, quam ostendere periculum lapsus in
vanam gloriam, eorum præcipue, qui sectan-
tur officia virtutum; nisi adsit gratia ad vin-
cendam tentationem. Necessitatem gratiæ ad
vincendas tentationes, docet communis Theo-
logorum sententia; imò ad singulas etiam le-
ves necessariam gratiam asserit P. Vazquez
1. 2. disp. 189. Ergò DD. isti tenent eam
Norisio, quod deficiente gratia, irreparabilis
est casus in tentationem vanæ gloriæ. Audebit
ne Emeritus noster, omnes Doctores istos
cum Luthero reponere? Non enim *in omni-
bus, & semper* casus hic asseritur à Norisio:
quia non semper, nec omnes, etiam infide-
les, privantur gratia, dum exercent virtutum
officia. Nec casus ille censetur necessarius, ne-
cessitate antecedenti, ut putavit Lutherus; sed
necessitate consequenti, quæ cohæret liberta-
ti, requisitæ ad imputabilitatem. Et licet ex
carentia gratiæ ad casum in tentationem sit
legitima consequentia: non tamen *fatalis*, quæ
inducit necessitatem consequentis, sed neces-
sitate illationis. Hæc adeo pervia sunt, ut
nec à Theologo bienniali valeant ignorari:
nisi velit Emeritus latuisse Norisium, quod
juvenes Theologos suos ignorare reprehен-
deret.

7 Fol. 325. allegatis verbis P. Augusti-

12 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
 fini, probat periculum inflationis, dum sine
 gratia ad vitandum periculum, exercet quis
 officia virtutum; reponit Emeritus: *Hæc Au-*
gustinus, quæ & ex verborum sensu, &
proposito oblato, nequaquam significant, ho-
mines semper ex sua complacencia, tanquam
ex ultimo fine operari; neque id poterat ab
illo, vel à quovis cordato dici consequens
inevitabile præstantia rationis humana. Nec
inter cordatos finit Emeritus Norisium nume-
rari, quem ut excipiat à cordatis, ipsi affi-
git assertum etiam displicens Hæreticis. Ubi-
nam docuit Norisius, homines semper ex sua
complacencia, tanquam ex ultimo fine ope-
rari? Accusationem iterum resumit ibidem
sequenti periodo, ubi unum tantum Norisij
verbum invenio, reliquis gratis affricatis.
 Scribit Emeritus sic num. 55. *Non itaque*
sensit Augustinus, casum istum semper, &
irreparabiliter, ac in cunctis evenire. Nec
propterea rectè id ex præfato textu illi attri-
buit Cardinalis Norisius.

Tolle verbum *irreparabiliter*, reliqua
 Norisij non sunt. Falso ipsi tribuitur verbum
semper, quia Norisius directè probat, infide-
 les etiam ab eo casu interdum liberari; sed
 per Christum, & ex dono gratiæ, sine qua
 urgente tentatione superbiæ, nequit peccatum

13 *S. I. Recensentur contumelia, &c.*
 vitari. Falso etiam affricatur verbum *in cunc-*
tis, cum Norisius quosdam excipiat etiam
 infideles. Et quod mireris magis, verbum il-
 lud *irreparabiliter*, quod à Norisio verissi-
 mè prolatum est; falsissimè allegatur, dum
 verbis *semper, & cunctis* adjungitur. Memi-
 neris quæso illius apud Mattheum 26. *Novis-*
simè autem venerunt duo falsi testes, & di-
xerunt: Hic dixit, possum destruere Tem-
plum Dei, & post triduum reedificari illud.
 Verba ista quoad majorem partem verissime
 dicta sunt à Domino Joan. 2. Sed quia in di-
 verso sensu à testibus delata sunt, vocantur
 falsi testes. Sit quarta, & præcipua in hac
 periodo impostura, quod Norisius Augustino
 tribuat ex præfato textu: *Casum istum sem-*
per, & in cunctis evenire. Contrarium plene
 ostendit Norisius adhuc in infidelibus, qui do-
 no gratiæ à tali casu liberantur. Si tamen
 cuncti, & semper omni gratia privarentur;
 casus ille irreparabilis esset semper, & in cunc-
 tis, quia sine gratia Christi non stat victoria
 saltem gravis tentationis: & gravis est tenta-
 tio philautiæ in casu argumenti, ut evi-
 denter ostendit Norisius autoritate P. Au-
 gustini. At quando, & ubi Noris docuit, infi-
 deles *cunctos, & semper* hac gratia priva-
 ri?

8 Fol. 313. numer. 20. scribit Emeritus: *Hæc, & alia suis locis alleganda ex eodem S. D. sat evincere poterunt, nunquam sensisse, quod opera virtutum moralium elicita ab impijs, vel etiam à Paganis, & infidelibus, sunt prorsus mala, & peccata; & quod non possunt aliter esse bona nisi sint relata in Deum finem ultimum, per charitatem: quod nihilominus viri alioqui graves autumant; & quod magis est Cardinalis Norisius ita illud propugnat, ut non tam satagat de attributa suo Augustino ea sententia ipsum vindicare, quam ut illi gratam, probatamque, suis testimonijs, & argumentis demonstrat.*

Ut falsitatem istam, Norisio impositam, depellamus; non est opus Norisium adire, sed Emeritum ipsum, qui fol. 327. Norisium accusat, quod dixerit, opera infidelium, ut sint bona, debere præmuniri specialibus Divinae gratiæ auxilijs; nec determinavit de qua gratia locutus est. Si Norisius, te teste, & accusatore, non determinavit gratiam necessariam ad bona opera infidelium; qua fronte Norisio imponis, tenuisse necessariam gratiam charitatis infusæ? Hoc dogma de necessitate charitatis infusæ, ut sint honesta opera virtutum, per relationem in Deum finem ultimam cha-

ritatis, in Bajo, Jansenio, & Quesnello damnatum est. Sed non est damnata probabilissima DD. Sententia, exigens ad honestatem virtutum relationem actualem, vel virtualem in Deum, quæ sit à charitate naturali, vel acquisita; vel à gratia supernaturali Spiritus Sancti nondum inhabitantis, sed tantum moventis. Si ergo, te teste, Norisius circa hoc nihil determinavit, & ideò à te severissimo Norisij iudice poena multatur; cur Norisium reprehendis ob reatum charitatis infusæ, ad honestatem requisitæ? In hoc te mirabilem ostentas Norisij censorem, ut cum de contrarijs, & contradicentibus eim accuses; ex adverso in utraque accusatione certissimè deficias. Falsum est quod Norisius exigat charitatem infusam, aut perfectam Spiritus Sancti inhabitantis, ut virtutes morales referantur in Deum, & verè dicantur virtutes. Falsum est etiam, quod Norisius non expresserit gratiam determinatam, quam cum P. Augustino necessariam dicit ad opera virtutum.

9 En contra primam falsitatem Norisij verba in vindicijs cap. 3. §. 4. propè finem, ubi adductis Tridentini verbis Sess. 6. can. 7. quibus damnat Lutherum asserentem: *Opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacumque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei*

16 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
mereri: reponit Norisius: Quo anathemate con-
figit errorem Novatorum dicentium, omnia ope-
ra facta ab homine extra charitatem, & in
peccato constituto, esse peccata, quòd illa à
conscientiæ reatu vitiantur: quæ sententia &
falsa, & olim damnata fuit (uti vidimus) ab
Augustino. Potuit ne clarioribus verbis relega-
re se, & Augustinum à se vindicatum, ab erro-
re Novatorum, exigentium perfectam charita-
tem, ne sint vitia opera virtutum? Non vides
Norisium expressis verbis asserentem, eam sen-
tentiam jam pridem ab Augustino damnatam?
Ergò fallum est, & solemnis impostura, dicere,
Norisium illud propugnare: *Ut non tam sata-
gat de attributa suo Augustino sententia ipsum
vindicare, quam ut illi gratam probatamque
demonstret.* Si expressè docet, eam sententiam
ab Augustino damnatam, quomodo satagere
potest ab Augustino probatam?

En etiam contra alteram falsitatem de non
determinato auxilio, requisito ad referendum in
Deum opera virtutum, adsunt expressa Norisij
verba ibidem propè medium; ubi relata au-
thoritate P. Augustini lib. de Prædest. SS. cap. 7.
dicentis de Cornelio Gentili: *Cujus acceptæ
sunt elemosinæ, & exauditiæ orationes, ante-
quam credidisset in Christum; nec tamen sine
aliqua fide donabat, aut orabat.* Nam quomodo
in-

§. I. *Recensentur contumelia, &c.* 17
invocabat, in quem non crediderat? His relata
tis, subintert Norisius: *Ex quibus patet, ad re-
ferenda opera bona in Deum, non requiri fidem
in Christum, sed satis esse fidem in Deum;
imò solam fidem etiam adquisitam sufficere,
colligitur ex libro de patientia cap. 26. & 27.
ubi Schismaticorum patientiam, & bonam esse,
& laudandam scribit, cujus verba paulò post
referemus.* En fides adquisita, quæ quidem na-
turalis est, sufficit juxta Norisium de mente Au-
gustini, ad referenda in Deum opera virtutum:
ergò sufficit auxilium gratiæ intra ordinem na-
turæ ad recta virtutum opera, & ut debite re-
ferantur in Deum. Quare & Norisius satis de-
terminavit auxilium gratiæ requisitum; & lon-
gissimè collocavit Augustinum suum à damnato
asserto Novatorum.

10 Fol. 328. iterum accusato Norisio,
quod non palam, & nitide declaraverit auxilia
gratiæ, necessaria ad opera virtutum moralium;
recensitisque exactis à dogmate Novatorum dam-
nato, quæ sunt gratia justificans, aut charitas
infusa, dominans voluntati, vel imperans actus;
aut gratia fidei, quæ per charitatem perfectam
operatur; aut auxilia adeò efficacia, quibus vo-
luntas omnino succumbat. His recensitis, in-
cipit sic Emeritus num. 64. *Cuncta enim ista,
&c. singula comprehenduntur sub specialibus illis.*

B

Divine gratiæ auxilijs, quibus præmunitos infideles ad benè operandum desiderat Norisius; eademque à Novatoribus in suis propositionibus, merito proinde damnatis, necessaria ad idem exiguntur. In hoc asserto taliter Cardinalis probatus cum Novatoribus involvitur, ut illius doctrina de necessitate gratiæ ad virtutum officia, sit merito cum ipsis Novatoribus damnanda.

Puduit ipsum Emeritum, tantam calumniam evomere in Norisium; & incipit eum excusare, exponendo Norisianam gratiam de auxilijs intra ordinem naturæ. Vix in Norisij defensionem decem lineas confecit, & ecce nova accusatione Norisium aggreditur. Cum enim (ait) mens Augustini circa opera virtutum moralium, exponi possit per auxilia gratiæ intra ordinem naturæ: *Nullò ipsius dedecore poterat à laudato Cardinali defendi.* Bone Emerite, quis somniavit, hoc esse dedecus Augustini, aut Norisij? Præcedenti numero dedimus Norisij verba, ubi determinans auxilia, necessaria ad opera virtutum, asserit sufficere charitatem naturalem, & acquisitam. Pro se allegat nostrum Ariminensem, exactissimum interpretem mentis Augustinianæ in 2. Dist. 38, Quæst. 1. art. 1. ibi art. 2. propè initium, dicit sic Ariminenensis: *Ex hac conclusione, & conclusionibus præcedentis arti-*

ticuli, sequuntur aliqua: unum est, quod nunquam fit aliquid ab homine virtuosè, seu benè moralitèr, nisi fiat ex Dei dilectione, actuali, vel habituali, infusa, vel acquisita. Vides sufficere dilectionem acquisitam, quæ est naturalis. Idem docet Ariminenensis in 3. corollario ubi fidem requisitam dicit, sed non supernaturalem, & infusam, quæ non est in Schismaticis, & Hæreticis; quos bene interdum operari defendit, & propter Deum ultimum finem, naturalitèr saltem creditum, & amatum.

Qui decem lineis confectis in defensionem Norisij, lassatus est; infatigabilis se nobis ostendat, dum Norisium accusat: & quasi pœnituerit expositionis datæ pro Norisio, eam retractat, ut capitalis calumnia, supra objecta, integra perseveret. Dicit sic num. 66. *Et hinc vehementèr suspicor, numquam futuram gratiam laudato Cardinali hanc expositionem de sensu, & mente Augustini.* Parùm erat Cardinalem calumniari verbis, oportebat etiam, & suspicionibus. Cur optime Emerite, non optime, sed pessimè suspicaris, ingratham futuram Norisio expositionem, quam ipse ut thesaurum Augustinianam propugnandam suscepit? Iterum compellabo te, & verbis tuis demonstrabo pessimam suspicatorementis Norisianæ. Dicit ibi numer. 69. quod nisi Norisius exponatur de auxi-

lio requisito intra ordinem naturæ, nescis, *quaratione, aut ingenio possit Norisius sententiam Augustini, ut ab ipso explicatam, à sententia Baij secernere.* Omitto sententiam probabilem de auxilio actuali Spiritus Sancti tantum moventis, quæ satis secernitur à sententia Baij, requirente auxilium Spiritus Sancti inhabitantis. Do etiam tibi optimo, Emerito totum, quod intendis, nempe in hac causa duas tantum esse sententias, unam Baij damnatam, alteram de auxilio tantum naturali, juxta tuam opinionem consequenter diffinitam. Hoc dato, quomodo suspicaris, numquam Norisio futuram gratam sententiam, juxta te diffinitam; nisi suspiceris etiam, sententiam damnatam Baij Norisio placituram? Vide Norisium S. R. E. Cardinalem probatum, tuis suspicionibus gravatum, & cum Bajanis pessimè traductum.

II Fol. 314. num. 21. dicit Emeritus: *Quod tamen videtur aliàs aliquanto timide ab erudito Cardinali tentatum, &c.* Et paucis interpositis: *Optarem tamen; ut sapientissimus author vidisset, vel saltè non dissimulasset à se visa, sed verò prætermissa loca ex S. Doctore supra notata, & alia postmodum alleganda, quæ saltè cogere ipsam, vel de ejus mente dubitare, vel ut ingenium suum in conciliandis Augustini de re ista sententijs, feliciter exerceret.*

Su

Suprà vidimus Norisium calumniari ab Emerito suspicionibus, & verbis; nunc ut nullum intactum relinquat lapidem, opprimit & optionibus. In hoc, & reliquis Norisij scriptis, recti censes mirantur modestiam Scriptoris, in opugnantis præsertim alienis assertis: sed ab Emerito nostro Norisij virtus, ut vitium taxatur, & nota timiditatis audacter inuritur.

Supponit Emeritus optans, quod sapientissimus author noster non vidit selecta Augustini loca, vel saltè visa dissimulavit: ex primo sequitur Norisium inscium esse; ex altero in re gravissima perfidum dissimulatorem. Si nobis optio detur ad eligendum, malumus inscium fateri, quem Emeritus appellat sapientissimum. Vide in quales angustias devenit Norisius, à tempore, quo tales optiones habuit noster Emeritus.

Ne autem, Norisium, angustijs undique circumscriptum sine aliquo solatio dimittamus; dum pateat evadendi via, solatium erit ipsi, reliquos sapientes habere socios in simili angustia. Hoc solatium Norisio concessit Emeritus ipse fol. 353. Ubi sibi gratulans de recondito Augustini testimonio, à se feliciter invento, dicit: *Miror, quod tam insignis locus, nec Cardinali Norisio, neque alijs ejus sensum in re ista indagantibus, occurrerit;*

B 3

22 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
 quo nimirum accuratè ponderato, aut aliter
 de ejus sententia judicarent, aut saltè non
 tam confidentèr illi attribuerint, quam
 Novatores, ut suis damnatis erroribus faventem,
 gratanter apprehendant. En locus insignis
 à solo Emerito oculatissimo notatus, qui reliquos
 præterijt sapientes, sensum Augustini in hoc puncto
 indagantes: quare non solus cecutijt Norisus, sed teste Emerito, mirante,
 ac sibi gratulante, reliqui sapientes plene ignoraverunt.
 Locum istum insignem, à solo Emerito adinventum,
 à reliquis autem indagatoribus mentis Augustinianæ incognitum,
 aut simulatè prætermisum, infra expendemus
 §. 3. Ne interim retinearis anxius, scito locum
 haberi 1. ad Cor. 3. Ubi Apostolus docet, quosdam
 ædificare aurum, & argentum; alios ligna, fœnum,
 & stipulam. Hoc explicat P. Augustin. lib. 21. de Civit. Dei
 cap. 26. & in Enchir. cap. 68. Indè Emeritus,
 vel hæreticam infert consequentiam, ignorans peccata
 venialia; vel nihil probat pro sententia sua,
 sed Norisij confirmat assertum, ut clarè patebit §. 3.

12 Tædet me amplius immorari in recensendis
 contumelijs, Norisio objectis ab Emerito primario
 nostro; nec tantum me tædet, sed etiam pudet.
 Quo fine, & qua causa,

§. 1. *Recensentur contumelia, &c.* 23
 sa, ut par erat, urgentissima, vir probus, &
 Religiosus insperato convitiorum cumulo in
 Norisium insiluerit, ignoramus; & nec suspi-
 cari valemus. Vidimus num. 2. Emeritum in
 scripti sui præliminio proposuisse, operam da-
 re accuratam, ne Quesnelliani Norisium suum
 efficiant, & Cardinali S. R. E. probato se ob-
 tegere queant. Finis iste optimus est, tanto
 dignus Doctore, & Scriptore dogmatico con-
 tra ementitos Augustini discipulos, novissimè,
 & jam pridem ab Ecclesia reprobatos. At
 qualia media pro tam optimo fine selegerit,
 nemo qui non viderit, & legerit, sibi um-
 quam persuaderet. Suppone me omni gratia
 destitutum, & à Domino derelictum in pœ-
 nam præcedentium peccatorum meorum, in-
 tendere in Ecclesiam rebellare, & Quesnellia-
 nos ut veros Augustini discipulos tueri, &
 obtegere: certè non alijs medijs finem hunc
 perversissimum obtinere præsumerem. Con-
 tenderem præcipue, in favorem adducere
 Quesnellij Cardinalem Ecclesie probatum; ut
 indè ostenderem, vel ab Ecclesia perperam
 reprobari Quesnellium, vel malè probari Car-
 dinalem.

In utroque injurius Ecclesie, & refrac-
 tarius convinceret, procedens contra sanctam
 Constitutionem *Unigenitus*, Quesnellium im-

24 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
probatam; & contra Supremum Sanctæ
Inquisitionis Romanæ Tribunal, semel, ite-
rum, & tertio probans, & approbans doc-
trinam Norisij. Factum hoc ignorari ab Eme-
rito censemus; alioquin novum adhuc non
quereret examen, quod jam factum est apud
Apostolicam Sedem, ut Juliano exprobatam
olim P. Augustinus: nec tanta sacri, & pro-
phani juris oblivione interciperetur, ut causam,
jam triplici judicio discussam, iterum de-
ferret ad iudices; imò non tam deferret ju-
dicandam, quam præsentaret improbatam. Ut
ergo, & ignorantia occurramus Emeriti, si
fortè resipiscat, & Norisiano simul consula-
mus honori; factam Romanam sincerè refere-
mus, ex monito ad Lectorem libri vindican-
tis Norisium ab Anonymi scrupulis, Romæ
impresi anno 1695.

13 „ Ibi dicitur: *Annus* agitur alter,
„ & viceſimus, ex quo *Historia Pelagiana,*
„ ac *Vindiciæ Augustinianæ* auctore Henrico
„ de Noris Augustiniani instituti viro, in lu-
„ cem prodire. Utrumque opus anno 1672.
„ Supremæ Romanæ Inquisitionis decreto à
„ Viris doctissimis Romæ diligenti, & ac-
„ curato examine expensum, ac probatum,
„ tantam statim Authori gratiam apud Emi-
„ nentissimos Patres conciliavit, ut eorundem

„ *G. I. Recensentur contumeliæ, &c.* 25
„ rogatu Clemens X. Norisio inter Romanæ In-
„ quisionis, uti vocant, Qualificatores adle-
„ gerit. Cum anno proximo 1673. utrumque
„ opus Patavinis typis excusum, ac dein ite-
„ rum, ac tertio extra Italiam impressum, per
„ ora, manusque Eruditorum volitaret; non-
„ nulli, quorum nomina appellare exemplo
„ nihil, silere humanitatis plurimum refert,
„ utrique volumini primum quidem clancula-
„ rio genuinum infigere cœperunt; dein ani-
„ mosiores facti, eadem apud Romanæ In-
„ quisionis Tribunal plurimum errorum accu-
„ santes, alterum de iisdem examen impetra-
„ runt. Ita anno 1676. laucati libri plurimum
„ Censorum judicio expens, indemnes, nul-
„ laque Theologica nota perstricti, æmulo-
„ rum impetum structasque insidias feliciter
„ evaserunt.

Interim Norisius in Pisana Academia
„ Ecclesiasticæ historię professorera agens, in-
„ ducias in annum usque decimum sextum
„ ab adversarijs obtinuit. Cum verò anno 1692.
„ INNOCENTIUS XII. Pontifex Opt. Max.
„ Norisio Vaticanæ Bibliothecæ Præfecturam
„ detulisset, novus honor Authori destinatus,
„ ejusdem libros in nova rursus discrimina-
„ adduxit. Nam adversarij spatis quaquaver-
„ sus libellis, veteres accusationes restauran-

tes, eundem prædamnatæ Jansenij doctrinæ
 infimularunt. Tum Summus Pontifex plures
 Theologos, qui procul à partium studio
 erant, delegit, iisque librorum Norisij exa-
 men commisit. Et hi quidem doctissimi,
 ac eruditissimi Viri diligentè, atque accu-
 rate injuncto munere perfuncti, nullam in
 Norisij libris sententiam Censorio stigmatè
 confixerunt; cujusquidem judicij, licèt se-
 cretis iustragijs peracti, exitus indè appa-
 ruit, quod Summus Pontifex Norisium in
 Collegium Consultorum Romanæ Inquisitio-
 nis cooptavit: Et paulò post Cardinalem
 creavit, anno videlicèt 1695. die 12. De-
 cembri. Ita sine exemplo, quod sciamus,
 unus, idemque liber semel, iterum, ac ter-
 tio in tremendo illo Tribunali censuræ sub-
 jectus, ac totidem etiam vicibus omni cen-
 sura immunis evasit.

Cum verò triplex judicium tam since-
 rum, tam grave, tamque circumspectum,
 toties restauratis accusationibus jam tandem
 finem imposuisse putaretur; inventus est no-
 vus criminandi modus, quo non tam No-
 risij volumina, quam exercitum de iisdem
 judicium in invidiam vocaretur. Nam qui-
 dam, quo suam erga Supremum Quæsito-
 rum fidei Tribunal reverentiam, in speciem
 sal-

saltem præferre videretur, quosdam ipsissime
 librorum Norisij Censoribus libellos, *scrupu-
 pulorum* titulo præsignatos, inscripsit, ut ad
 eos scrupulos veluti ad scopulos eorundem
 Censorum judicium alliceretur. Hæc ille
 præfatur: *Nemini videbor inverecundè scrip-
 sisse, qui istas qualescumque animadversiones
 non alio, quam scrupulorum titulo donaverim.*
 Hucusque monitum libri laudati ad Lecto-
 rem.

Si Monitoris munus in præsentem mihi
 adscriberem, non de alio Lectores meos ad-
 monerem, nisi quod Emeritus primarius nos-
 ter non est adeo scrupulosus, ut librum, &
 doctrinam, à Supremo Tribunali Sanctæ In-
 quisitionis Romanæ jam tertio probatam, ve-
 reatur reponere cum Bajanis, Jansenistis, &
 Quæsnellianis. Eam ab omni censura immu-
 nem declararunt Viri eruditissimi, semel, ite-
 rum, & tertio ad hoc munus designati: Eam
 Summus Pontifex Innocentius non tantum
 probavit, sed cumulatis Norisio honoribus
 apertissimè commendavit: eam tandem tre-
 mendum, & Venerabilissimum Sanctæ Inqui-
 sitionis Tribunal dimisit indemnem, non ob-
 tantibus validis Norisij acculatoribus. Sed, qui
 recondita, & abstrusa Augustinianæ mentis
 adiit penetralia, inveniens insignem locum,

ceteris hucusque sapientibus ignoratum, ut sibi blandiendo, & gratulando testatur, ubi supra num. 11. errores etiam in Norisiano scripto oculatissimus detexit, hucusque latentes Viros sapientissimos. Nisi forte, causam jam tertio à Supremo Tribunali sine exemplo decisam, sine exemplo conetur iterum ad iudicium vocare; pluris faciens veteres, qui jam evanuerunt, accusatorum scrupulos, quam sapientissimorum Censorum iteratas probationes.

§. II.

NORISII DOCTRINA DE VIRTUTIBUS infidelium, semel, iterum, & tertio probata à Supremo S. Inquisitionis Romanae iudicio, breviter proponitur.

4 **S**ANCT. P. Augustinus Libros duos scripserat de Nuptijs, & concupiscentia, quos refellere intendens Julianus Pelagianus, quatuor grandiorum voluminum strepitu, quasi quadrigarum impetu prostrernere, & conculcare molitus est, ut testatur S. P. lib. 1. in Julianum cap. 1. ubi pro defensione veritatis, à se pridem Catholicè assertæ, & pro depulsione calumniarum, quas Julia-

§. II. *Norisii doctrina de virtutibus, &c.* 29
 lianus furens congestit in Augustinum; sic loco laudato orditur magnum illud opus, quod inscribitur contra Julianum. *Comumelias* (inquit) *tuas, & verba maledica, Juliane, quæ ardens iracundia libris quatuor anbelasti, si me contemnere dixerò, mentiar.* Et reprehensio communi exordio, ubi dicuntur tantum, quæ utrimque dici possunt, licet non verè ex utraque parte; prosequitur. *Primum abs te quero, cur libro meo saltè specie tenus te respondisse glorieris, cum tuis libris quatuor unius mei partem nec quartam reprebendo tetigeris; eosque saltus in prætereundis meis disputationibus feceris, quasi omninò desperares utriusque operis, & mei scilicet, & tui quemquam esse posse lectorem, qui ista deprehenderet.* Concludit tandem: *Admonendi enim sunt potius, qui hos nosse desiderant; ut non eos pigeat utrumque legere, & quod scripsi, & quod respondere voluisti: ita enim se res ipsa declarat, atque indicat, ut nimium tardi sint, qui hoc à nobis postulent demonstrari.* Nunc ergò quia video te à veritate desertum, ad maledicta esse conversum: ita distribuam disputationem meam, ut ostendam prius, quantis, & qualibus Ecclesie Catholice Doctoribus nomine Manichæorum intolerabilem facere non cuncteris injuriam; & cum me appetis, in quos tela sacrilega jaculeris. Deinde

30 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
monstrabo, quod tu ipse sic adjuvas Mani-
chaorum damnabilem, & nefanda impietatis
errorem, ut nullum talem patronum nec in suis
dilectoribus valeant invenire. Tertio loco, quan-
tum breviter potuero, sententijs non meis, sed
eorum, qui fuerunt ante nos, & adversus im-
pios Fidem Catholicam defenderunt, inanes ar-
gutias tuas, & elaborata argumenta convin-
cam.

In eandem ivit aleam cum Augustino Egre-
gius Augustini Vindex Cardinalis Norisius, men-
tem Patris circa virtutes infidelium dilucidè ex-
ponens in Vindicijs Augustinianis cap. 3. §. 4.
sed magno strepitu impugnatus a Religioso, &
docto Viro, qui dum pro veritate contra No-
vatores diffinita, laboriosissime decertat, nescio
qua ductus apprehensione, Cardinalem Ecclesie
probatum, ut Julianus olim Augustinum, prof-
ternere, & conculcare molitus est. Causam
suam Norisius, Augustinianam consimilem, si re-
sumeret tutandam, posset quidem ab Augustino
ipso mutuate defensionis exordium: & non con-
temptis, sed condonatis; dimissis, non autem
omissis supra recensitis contumelijs, querere
posset ab Emerito, ut Augustinus a Juliano:
*Cur scriptum meum saltem specie tenus te im-
pugnasse gloriaris, cum nec quartam partem re-
prehendendo tetigeris; eosque saltus in prate-*
,, reu-

§. II. *Norisij doctrina de virtutibus, &c.* 31
,, reundis meis disputatinnibus feceris, quasi
,, omninò desperares utriusque operis, mei sci-
,, licet, & tui, quemquam esse posse lectorem,
,, qui ista deprehenderet. Admonendi enim sunt
,, potius, qui hoc nosse desiderant; ut non eos
,, pigeat utrumque legere, & quod scripsi, &
,, quod reponere voluisti: ita enim se res ipsa
,, declarat, ut nimium tardi sint, qui hoc à no-
,, bis postulent demonstrari. Nunc ergò, quia
,, video te à veritate desertum, ad impugna-
,, tiones scripti mei esse conversum; disputa-
,, tionem meam sic distribuam, ut ostendam
,, prius quantis, & quâlibus Ecclesie Catholice
,, Doctoribus nomine Bajanorum intolerabilem
,, facere non cuncteris injuriam; & cum me
,, appetis, in quos tela injusta jaculeris. Deinde
,, monstrabo, quod tu ipse sic adjuvas Bajano-
,, rum damnabilem errorem, ut nullum talem
,, patronum nec in suis dilectoribus valeant in-
,, venire. Tertio loco quantum breviter po-
,, tuero, sententijs non meis, sed eorum, qui fue-
,, runt ante nos, & adversus impios Fidem Ca-
,, tholicam defenderunt, inanes argutias tuas, &
,, elaborata argumenta convincam.

Hæc tria promittere posset, & convincen-
tè demonstrare sapientissimus Augustini Vin-
dex, si scripti sui patrocinium advocasset. Quia
tamen hæc tria ostendere penè superfluum est,

32 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
admonendi sunt potius, qui hoc nosse deside-
rant, ut non eos pigeat utrumque legere, &
quod scripsit Norisius, & quod reposuit, &
opposuit Emeritus, ut nimium tardi sint, qui
hoc à nobis postulent demonstrari. Ut ergò
in uno, eodemque codice lector præsentia
habeat, & scripta Norisij, & objecta Prima-
rij, auditisque partibus, & libratis utrinque
momentis valeat æquissimè sententiam ferre;
totus hic §. erit doctrina Norisiana, & §. se-
quente audiemus objecta.

15 Advertit Norisius in præliminio
scripti sui P. Augustinum non æstu disputa-
tionis abreptum disceptasse de virtutibus infi-
delium, ut putavit Morainius; sed a Pelagia-
nis in arenam provocatum, libenter, & ani-
mosè descendisse. Etenim Pelagianis, ut pro-
barent, posse hominem sine gratia bene ope-
rari; exempla infidelium producebant, quos
asserere sine gratia Dei pluribus virtutibus
floruisse. Audiatur S. P. lib. 4. contra Jul.
cap. 3. *Soletis enim negantes Dei dona esse
virtutes, quibus rectè vivitur, & eas natu-
re, voluntatique humane, non gratia Dei tri-
buentes, hoc uti argumento, quod eas non-
numquam habeant infideles, &c.* At Augus-
tinus ibidem per septingentos, & amplius
versus probat, virtutes infidelium habuisse
bon

§. II. *Norisij doctrina de virtutibus, &c.* 33
bonitatem tantum civilem, ac fuisse specie
tenus apud homines laudabiles, illo præfer-
tim usus testimonio ad Rom. 14. *Omne, quod
non est ex fide, peccatum est.* Unde cum de
operibus infidelium tanto labore, ac studio
Augustinus cum Pelagianis disputaverit ac
ibidem omnem adversarij aditum subtilissimis
argumentis præcluserit; non æstu disputationis
id protulit, sed post longam rei difficillimæ
meditationem, ac seriam totius quæstionis
considerationem.

Duo autem S. Docto asserit: Primum
*nullas in infidelibus ex vi solius liberi arbi-
trij virtutes reperiri.* Alterum: *Si quæ in eis-
dem virtutes fuerint, easdem nequaquam ip-
sorum voluntati, sed Divinae gratia adscri-
bendas esse.* Hucusque Norisius, & quidem
fidelissimè: nam nullibi S. Patens asseruit om-
nia opera infidelium esse peccata, quod re-
centium hæreticorum error est, damnatus in
Trident. Sess. 6. Can. 7. & in Michæle Bajo,
ac novissimè in Quæstnelio. Imò oppositum
sæpè docet, ut Norisius demonstrat, & pate-
bit infra. Nec pro solvendo Pelagianorum
argumento, opus erat Augustino plenè nega-
re virtutes morales in infidelibus: Si enim
eorum virtutes non viribus arbitrij, & natu-
ræ adscribantur, sed dono gratiæ; planè conf-

tat, numquam hominem posse sine gratia bene operari: & hoc est, quod Augustinus ubique contendit demonstrare.

16 Primum assertum, quod plerisque Scholasticis displicere fatetur Norisius, valide probatur ab eo ex P. Augustino, cujus sententia præcipuum fundamentum consistit in eo, quod virtutes à vitijs non ex officio, aut objecto, sed ex fine discernuntur. Ita P. Augustinus lib. 4. in Julianum, ubi ait: *Novis itaque non officijs, sed finibus à vitijs discernendas esse virtutes. Officium est autem, quod faciendum est; finis verò propter quod faciendum est. Cum itaque facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur.* Hoc probat ibidem S. P. exemplo Avarorum, qui virtutibus moralibus studere se fingunt, quæ tamen in vitia desinunt, quia avaritiæ deserviunt. Unde non est attendenda sola substantia operis in speciem boni ex objecto, sed finis quoque considerandus venit, propter quem idem opus elicatur.

His fusijs ibidem ab Augustino probatis, conatur evincere, in infidelibus non fuisse veras virtutes, quia easdem humane laudi, ac gloriæ subijciebant; qua ratione in vitia vergebantur, utpotè ex superbie in-

servirent. Unde lib. 4. contra Jul. capit. 3. scribit: *As fonte, & istis, qui exhibuerunt terrena gratia Babylonicam delectationem, & virtute civili non vera, sed verisimili Dæmonibus, vel humane gloriæ servierunt, &c.* Antea dixerat: *Bonum est enim, ut subveniatur homini periclitanti, præsertim innocenti. Sed ille, qui hoc facit, si amando gloriam hominum magis, quam Dei facit, non bene bonum facit, quia non bonus facit, quod non bona voluntate facit.* Hinc cum Julianus ibidem objecisset: *Si Gentili nudum operaverit, namquid quia non est ex fide, peccatum?* Respondet Augustinus: *Prorsus in quantum non est ex fide, peccatum est; non quia per se infam factum, quod est nudum operare, peccatum est; sed de tali opere non in Domino gloriari, solus impius negat esse peccatum.* In hac rem plura ibi subtiliter, & acutè congerit. Hucusque Norisius.

17 N. Ariminensis in 2. dist. 38. quæst. 1. art. 1. versat fundamentum hoc, & adhibitis testimonijs non solum P. Augustini, sed etiam Aristotelis, Senecæ, & aliorum Philosophorum, ostendit, tunc opera nostra non esse moraliter bona, & laude digna, quando non sunt conformia rectæ rationi: sed recta ratio non solum præscribit agere quæ recta sunt,

sed agere propter finem, propter quem agenda sunt: Ergo cum Deus sit finis ultimus, propter quem omnia agenda sunt; si non ita fiant, non sunt conformiter ad rectam rationem, sed difformiter; & sic vitiantur ex privatione circumstantiæ finis debiti. Vitium hoc talis operis inordinati, probatum ex communi Philosophia, Teologicè amplius comprobatur à P. Augustino, ostendente opera infidelium non facta propter Deum, effecta esse propter pravum finem, aut avaritiæ, aut inanis gloriæ, aut voluptatis terrenæ, ut accidit Epicureis: at opera facta propter pravum finem, vitia sunt, licet ex objecto sint bona; nec hoc ab ullo viro Catholico in dubium revocari potest: Ergo virtutes Philosophorum, & infidelium, non relatæ in Deum finem ultimum, vitia sunt, tum defectu relationis debiti in finem ultimum, quam præscribit recta ratio; tum etiam ratione positivæ deordinationis in finem creatum.

18 Prosequitur Norisius dicens: *Opponunt* tamen contrariæ sententiæ Authores, posse hominem infidelem elicere actus virtutis ob solam ipsiusmet operis honestatem, nullam inde ab alijs laudem captare desiderans: siquidem cum bonum honestum sit intra objectum voluntatis, illud propter se præcisè à voluntate

tate appeti potest. Hoc est præcipuum, imò unicum fundamentum capitale contrariæ sententiæ. Verùm Augustinus miro ingenij acuminè hanc responsionem infregit lib. 4. contra Jul. cap. 3. scribens: *Nihil est in creaturis, quod attinet ad institutarum divinitus merita naturarum, rationali mente præstantius. Unde fit consequens, ut mens bona magis sibi placeat, magisque se ipsa delectet, quàm qualibet alia creatura. Quàm verò periculosè, imò perniciosè sibi placeat; cum per hoc tumescit typho, & morbo inflationis extollitur, quamdiu non videt sicut videbit in fine, summum illud, & immutabile bonum, in cuius comparatione se spernat, sibi que illius charitate vilescat, &c.* Conformia his tradit lib. 19. de Civit. Dei cap. 25. dicens: *Præinde virtutes, quas humana mens sibi habere videtur, per quas imperat corpori, & vitijs ad quodlibet adipiscendum, vel tenendum, nisi ad Deum retulerit, etiam ipsæ vitia sunt potius, quàm virtutes. Nam licet à quibusdam tunc vere, honeste putentur esse virtutes, cum ad se ipsas referuntur, nec propter aliud expetuntur; etiam tunc inflatæ, ac superbae sunt: & ideo non virtutes, sed vitia iudicanda sunt.*

19 Hic S. Patens directè adversatur

sententia jam memorata Scholasticorum do-
centium veras esse virtutes, licet steriles, quæ
non referuntur in Deum, sed appetuntur prop-
ter se ipsas. Tunc enim ad se ipsas referuntur,
& teste P. Augustino, sunt virtutes in-
flatae, *Quæ ideo non virtutes, sed vitia judi-
canda sunt.* Noluit Norisius sibi, & Augusti-
no invidiam Scholasticorum conciliare; & ideo
suum in hac re iudicium proferens, dicit, sen-
tentiam Scholasticorum esse speculative pro-
babilem; sed in praxi Augustini sententiam
veram esse. Cum enim virtus ob sui tantum
honestatem appetitur, (nisi adsit gratia ad vin-
cendam temptationem) efficit virtus, ut illam prose-
quens, & assequens, sibi complacet in suo
opere, ac philantia vitio laboret. Quare sicut
honestè operans, ut alijs placeat, ac laude-
tur ab alijs, peccat peccato inanis gloriæ, ita
pariter qui honestè operatur complacens sibi,
ac in se ipso gloriatus, reus est philantia.
Hinc dixit Apostolus *scientia inflat.* Eo enim
ipso, quod homo cognoscit se virtute pradi-
tum, semet delectatur, ceteris se præponit, ac
in se ipso, non in Domino gloriatur. Est au-
tem primus ad superbiam gradus, se plaris,
quàm alios facere, ac virtutem sibi, non Deo
acceptam ferre.

In his Norisij verbis sunt plures ratio-
nes,

nes, quæ confirmant Augustinianum assertum.
Prima est, quod intendens honestatem virtu-
tis, & illam assequens, complacet, & gloria-
tur: ergò vel in Domino, vel in se ipso. Non
in Domino, quia alias referret ad gloriam
Dei virtutem assecutam & congenitam compla-
centiam: quod non facit, qui non propter
Deum, sed propter ipsas virtutes operatur:
Ergò complacet, & gloriatur in se ipso; &
hoc vitium est. Secunda, qui honestè opera-
tur, ut alijs placeat, peccat peccato inanis
gloriæ: Ergò & peccat qui honestè operatur,
ut sibi complacet. Sed qui assequitur virtu-
tem, sibi complacet, & in se ipso, non in
Domino gloriatur; nisi vi gratiæ referat ad
Deum virtutem assecutam, & agnoscat à Deo
acceptam: Ergò sine gratia, & viribus tantum
arbitrii nostri, virtutes cum ad se ipsas refe-
rantur; nec propter Deum appetuntur, super-
bæ, & inflatae sunt. Tertia sicut mens bonæ
perniciosè, & periculosè sibi placet; ita ex-
posita est periculo sibi placendi, quia nihil
est mente rationali præstantius, nihilque quod
ipsam magis delectet: Ergò mens bonæ vir-
tutibus acquisitis, exposita est magno periculo
inflationis. Sed ad vincendam gravem tenta-
tionem, necessaria est gratia specialis in com-
muni Theologorum sententia cum D. Thoma

40. *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
1. 2. quæst. 109. Ergo viribus tantum arbitrii nostri, dum assequimur virtutes propter se ipsas, nec ad Deum referuntur, sunt virtutes inflatae; nec virtutes, sed vitia judicanda sunt. Accedit ratio etiam ex Ariminense nostro. Nam virtutes sunt vitia, dum non conformantur rectæ rationi: sed recta ratio dicat, virtutes non esse a nobis, ut tenuerunt Philosophi errantes, sed à Deo; qui ideò est etiam ultimus finis, ad quem referendæ sunt: Ergo cum ita non referuntur, vitiantur, & vitia judicanda sunt.

20. Prosequitur Norisius dicens: *Illud autem Augustini pronuunciatum, nempe virtutem, cum ob sui honestatem appetitur, esse superbam, ac philantia vitari, probatur fuisse ab eodem S. Doctore Serm. 13. de Verbis Apost. exemplo Stoicorum, qui sectabantur virtutem propter se ipsam; eorumdem tamen virtutes superbiæ ancillabantur. Ibi autem introducit Paulum Athenis eum Stoicis, & Epicureis colloquentem. (Dicitur enim Act. 17. Quidam autem Epicurei, & Stoici Philosophi, differebant cum eo) inter alia scribit: Dicebat Epicureus, *Beatus cujus est in fructu voluptas carnis ejus. Dicebat Stoicus, imò Beatus cujus est in fructu virtus animi ejus. Dicebat Apostolus, Beatus cujus est nomen Domini spes ejus. Errat Epicureus; falsum est enim,**

J. II. Norisij doctrina de virtutibus, &c. 41
enim, esse hominem beatum, cujus est in fructu voluptas carnis ejus. Fallitur, & Stoicus, falsum enim est, & omnino mendosissimum, beatum esse hominem, cujus est in fructu virtus animi ejus. Profectò aut virtus propter sui tantum honestatem intenta, inflet habentem, ac philantiam causet, tam clarò exemplo manifestè patet. Stoici enim virtutem propter ipsam sectabantur, & ideò optabant illam ut finem beatitudinis suæ: at falsò, & mendosissimè hominem talem asseriebant beatum; cum nec virtuosum deberent judicare, sed vitiatum inanissima gloria.

Praxis ostendit verissimam Augustini sententiam in Stoicis, quorum tanta erat superbia, ut ad virtutem capessendam divino nos auxilio indigere, stultissimè pernegarent. Hæc quidem uti elegantèr, ita impiè inculcat Dialogista apud Tullium lib. 3. de Natura Deorum dicens: *Atque hoc quidem mortales sic habent, externas commoditates, vinea segetes, oliveta, ubertatem frugum, & fructuum, omnem denique commoditatem, prosperitatemque vitæ à Dijs se habere; virtutem autem nemo umquam Deo acceptam retulit. Sicut enim SS. PP. Pelagianam hæresim oppugnantes, probarunt animi bona ex Deo esse, argumento sumpto ex gratiarum actione, quas*

42 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
Deo debemus pro talibus bonis; ita contra-
ria prorsus via Stoicus pergens, scribit: Num-
quis, quod bonus vir esset, gratias Dijs egit
unquam? At quod dives, quod honoratus,
quod incolumis, fovemque Opt. Max. ob eas-
res appellant; non quod nos justos, tempera-
tos, sapientes efficiat. Concinit huic alter ejul-
dem dogmatis professor Seneca, hęc ad Lu-
ciliū scribens epist. 20. Huc cogitationes
tue tendant, hoc cura, hoc opta, omnia alia
vota Deo remissurus, ut contentus sis te-
metipso, & ex te nascentibus bonis. En praxis
Philosophorum amantium virtutes propter se
ipsas, quas negabant Deo acceptas; & ideò
impia superbia eas referebant ad se ipsos, un-
de censabant enatas. Quapropter S. Hierony-
mus lib. 4. in Hieremiam, & epistol. ad
Crispionem testatur hęc hęc, Pelagianam
ex Principibus Stoicorum veluti ex fonte ma-
nasse. Ad idem P. August. eodem Serm. 13.
Pelagianos urgens, dicit: Tu te vis agere, à
te ipso vis agi ad actiones carnis mortifican-
das? Quid tibi prodest, quod non eris Epicu-
reus, & eris Stoicus?

21 Hęc omnia confirmat Noris ex P.
Augustino lib. 5. de Civit. Dei cap. 20. ubi
relata pictura voluptatis, cui obsequabantur
Epicurei, ei contraponit imaginem glorię hu-

mas

§. II. Norisij doctrina de virtutibus, &c. 43
mana, cui serviebant Stoici, & dicit: Licet
enim ista gloria delicata mulier non sit, infla-
ta tamen est, & multum inanitatis habet. Et
quasi præoccupans responsionem recentiorum,
addit: Nec illi se ab ista defenderint fedita-
te, qui cum aliena spernant iudicia, velut glo-
rię contemptores, sibi sapientes videntur, &
sibi placent. Nam eorum virtus, si tamen ulla
est, alio modo quodam humane subditur lau-
di; neque enim ipse, qui sibi placet, homo
non est. Confirmantur etiam exemplo Angelo-
rum reproborum, ac primorum parentum,
quorum lapsus ex philantia ortum duxit, ut
scribit S. Prosper ad Demetriadem: & de ho-
mine dixit P. August. lib. 10. de Civit. Dei
cap. 13. Diabolus hominem non cepisset, nisi
jam ille sibi ipse placere cepisset. Hęc omnia
(ait Norisius) valide probant, virtutem etiam
propter se ipsam intentam inflare, cujus ratio
est: quia quilibet amore naturali diligit se,
& quo plura in se bona conspiciat, plus sibi
complacet; unde præ alijs se æstimat, & phi-
lantia tumescit, ac veluti Narcissus suam
pulchritudine rapitur.

22 Unam autem contrarię sententię Au-
thores opponere possent, optimè hucusque dicta
concludere, si eliciens actus honestos, inde apud
semetipsum inani complacentia turgescat: at sic

44 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
 ri posse, ut quis honestè operetur, v.g. dando
 elemosinam pauperi, & statim ejusdem mens
 alio avocetur, in quo casu neque apud semetip-
 sum de bono opere per actum reflexum glo-
 riabitur. Respondet Noris: Fateor quidem, si
 statim mens alio à novo objecto trahatur, fieri
 posse, ut nulla apud se ipsam gloria, vel jac-
 tantia titilletur: at id per accidens contingit.
 Nam agens morale debet considerare, an rectè
 operatus sit, an optimè se habeat erga suum
 finem, ex illa actione: quæ quidem considerans,
 amat suum opus, ac in se ipso gloriatur. Cen-
 sco tamen hæc opera bona non fuisse facta ab
 infidelibus, suis ipsorum viribus derelictis, sed
 præmunitis specialibus Divinæ gratiæ auxilijs,
 quibus fortè aliquando factum est, ut rectè ope-
 rantes, novo proposito objecto, de bono ope-
 re minimè gloriarentur. Etenim cum adeò fa-
 cilis, imò cum irreparabilis sit casus ab actu vir-
 tutis in philautiam; Divinæ gratiæ fuit, quo-
 ties infideles nulla ex opere bono superbia in-
 tumuere.

Videò hanc doctrinam diserte tradi à Ri-
 palda celebri inter recentiores Theologo, qui
 disp. 20. sect. 6. num. 25. ait: *Rectè dicitur vo-*
luntatem, in hoc ordine providentiæ destitutam
auxilio gratiæ, suisque viribus relictam, solum
posse superbiam, & peccatum. Hoc pluribus ibi-
 dem

§. II. *Norisij doctrina de virtutibus, &c.* 45
 dem prosequitur, laudans præsertim hanc S.
 Doctoris sententiam: *Liberum arbitrium deser-*
tum à Divino adjutorio, quamlibet scientia le-
gis excellat, nullo modo habet justitiæ solidita-
tem, sed inflationem impiæ superbiæ. Igitur ubi
 ex opere bono nulla superbia in animo erum-
 pit, Divinæ gratiæ auxilium præsto est. Ita No-
 ris. Observa sententiam istam non favere pro-
 positionibus 1. 38. 39. 40. & 41. damnatis Quæ-
 nellij, quibus tam de peccatoribus, quam de
 Ethnicis, imò de omnibus, Liberatoris gratia
 non præventis, dicitur, nihil posse, nisi super-
 biam, & peccatum. Discrimen sententiæ Augus-
 tinianæ ab errore damnato, consistit in assig-
 natione gratiæ requisitæ. Requirit Quænellius
 ad opera virtutum gratiam justificantem, aut
 charitatem infusam, dominantem voluntati, &
 imperantem actus virtutum; aut gratiam fidei,
 quæ per charitatem perfectam operatur; aut
 auxilia adeò efficacia, quibus voluntas omninò
 succumbat. Cumque peccator non habeat gra-
 tiam justificantem, nec dominantem charitatem
 infusam; nihil potest nisi in sui condemnatio-
 nem. Hoc damnatum est à Tridentino, & no-
 vissimè à Clemente XI. Rursus si gratia efficax
 est talis, tollit libertatem indifferentiæ: & hoc
 prædamnatum est in Calvino, & Jansenio. Sen-
 tentia Noris explicantis P. Augustinum, gra-
 tiam

tiam requirit tantum inra ordinem naturæ, ut videmus, vel supernaturalem à Spiritu Sancto tantum movente, quæ quidem non solum fidelibus, sed & infidelibus interdum conceditur; nec rapit voluntatem, sed trahit, servata libertate, & potentia illam abijciendi. Videatur Ripalda disput. 20. sect. 6. ubi ex Concilijs, & Patribus ostendit imbecillitatem naturæ, gratia deftituta. Ibi sect. 12. probat gratiam auxiliantem Gentiles, & subsequenter sectionibus tradit doctrinam SS. Patrum, & Theologorum pro presenti asserto.

23 Norisius ultra Ripaldam allegat pro sententia nostra duos insignes Theologos Augustinianos Gregorium Ariminensem, & Gasparem Casalium Lusitanum: ex exteris citat P. Macedo Minoritam in cortina D. Augustini quest. 2. de necessitate gratiæ. At quia duo sunt præcipua sententiæ nostræ fundamenta, quodlibet novos sententiæ nostræ adauget patronos. Fundatur sententia nostra primo in eo, quod vera virtus debet in Deum finem ultimum referri. Hoc assertum patronos habet Doctores Lovanienses teste Cardinali de Aguirre tomo 3. disput. 129. & 130. ubi sententiam istam incepisse dicit à quadraginta ferè annis: eam prius readitam dicit à Michaeli Bajo, & postea à Jansenio; imò & ante utrumque ab Hæresiar-
chis

chis sæculi præcedentis; quapropter in illam invehitur veluti in exitiale dogma omni argumentorum genere. At venia tanti Eminentissimi Doctoris, sententiæ de relatione in Deum requisita ad veram virtutem moralem, quamcumvis sterilem, sicut P. Augustini est, & aliorum Patrum, quos allegat Norisius; sic fuit communis apud Doctores Scholasticos usque ad annum 1344. in quo dictabat N. Ariminensis Patris, ut constat ex ipso in 2. dist. 38. art. 1. ubi probata sua, & tunc temporis communi sententiæ, allegat in contrarium M. Franciscum de Trivio Ordinis Prædicatorum, & dicit: *Est opinio cujusdam R. Doctoris moderni, qui nuper inter cetera sua dicta posuit, quod actus morali carens aliqua debita circumstantia, etiam si sit circumstantia finis, quæ inter omnes secundum eum est præcipua; absque tamen positione circumstantiæ oppositæ, & male, non est moraliter malus, nec vitiosus, nec peccatum, sed est bonus moraliter, & virtuosus.*

Non ergò opinio de relatione in Deum, requisita ad veram virtutem, novissimè incepit, sed fuit communis sententiæ Patrum, & Theologorum per decem ferè sæcula à tempore P. Augustini usque ad tempora Ariminensis nostri, quibus modernus

Magister Dominicanus incepit contrariam propugnare. Nec veritati sententiæ Augustinianæ, ejusque soliditati quidquam detraxerunt Bajus, & Jansenius, sicut & hæretici sæculi præcedentis: ut enim observatum est, Hætherodoxi ad veram virtutem desiderant relationem in finem ultimum charitatis, & per charitatem infusam, ac prædominantem voluntati. Hoc erroneum est, & prædamnatum à Tridentino, iterumque proscriptum in Bajo, Jansenio, & Quésnelio: Longissimè distant ab hoc errore Ariminensis, Noris, & alij Doctores sententiæ nostræ, qui charitatem acquisitam, ac proinde naturalem sufficere dicunt ad talem relationem. Et sicut sententiæ Thomisticæ non officit, quod Calvinus docuerit gratiam efficacem; sic nostræ non obstat, quod Heterodoxi vitiaverint asserta Augustiniana, sicut solent Scripturas Sanctas, & Patrum testimonia.

24 Secundum fundamentum, & præcipuum sententiæ nostræ est, quod vera virtus est opus morale bonum, nulla parte vitiatum; nec stare potest sine Dono Dei, ex viribus tantum arbitrij nostri, ut contendebant Pelagiani. Necessitas ista gratiæ ad opera virtutum, duplici principio probatur: nempe ex generali impotentia hominis lapsi ad opus bonum morale sine speciali Dei auxilio. Hanc
sen.

sententiam docent N. Ariminensis in 2. dist. 28. art. 1. Castro lib. 7. contra Hæreses, verbo *Gratia*. Rossensis art. 36. contra Lutherum. Petrus de Soto de Sacram. Pœnit. sect. 16. Vazquez 1. 2. disp. 190. ubi allegat plures DD. Eandem tenuerunt Hurtado, Terrianus, Meratius, & alij: sed præ cæteris acerrimè Dominicanus Contensonus tom. 5. de *Gratia* dissert. 2. speculat. 2. ubi hanc thesim statuit: *Nullum prorsus, etiam moralis ordinis bonum velle, vel efficere, absque speciali Dei adjuvantis gratia in statu nature lapsæ homo potest.* Addit statim: *Quæ quidem gratia, licet fidem communiter præsupponat, non tamen necessario; & multò minùs gratiam habitualem, vel charitatem.* Hæc est ipsissima Ariminensis sententia, quam cum novissimè defendat acerrimè Dominicanus Contensonus, colligitur quam leve sit in hac parte Gonetii iudicium, dum tom. 4. disp. 1. de Necessitate gratiæ art. 3. §. 5. num. 153. asserit ducere Lessio, sententiam Ariminensis una cum Michaele Bajo à Pontificibus esse damnatam, nec scire qua ratione tutò, & sine periculo posse hodiè sententiam istam defendi. De hoc alibi Deo dante fusiùs differemus.

Alterum principium Augustiniani asserti sumitur ex gravi periculo omnis operantis vit-

tutum officia, si non præveniatur gratia ad vitanda in inanem gloriam. Periculum hoc sufficientissimè demonstratur à Norisio ex doctrina P. Augustini: nec potest homo viribus tantum naturæ tale periculum vitare. Si enim communis Theologorum sententia necessariam dicit specialem gratiam ad victoriam, etiam sterilem, gravis tentationis: ergò ex communi DD. sententia tenendum est, necessariam esse specialem gratiam omni operanti officia virtutum, ut depellat insurgentem inanem gloriam, & ut sit vera virtus, & non inflata apud Deum, & homines.

25 Pro eadem Augustini sententia adducit Noris SS. Patres, ac nobilissimos Doctores, nempe S. Leonem Magnum Serm. 2. de Jejunio Pentecostes: Bonifacium II. in epist. ad S. Cæsarium Arelatensem, S. Fulgentium cum Synodo Byzacenorum Patrum in Sardinia exulum, S. Prosperum in epist. ad Rufinum, & in carmine contra ingratos cap. 16. Sed præ cæteris Julianus Pomerius, cujus libros laudat S. Isidorus, sententiam Augustini plenè exscribit lib. 3. de Vita Contemplativa cap. 1. ubi ait: *Hæc, & si possunt humano ingenio discerni, tamen sine dono Dei, quantum mihi videtur, nec virtutes possunt appeti, vel haberi; nec earum similitudines, quæ*
sunt

sunt vitia virtutes imitantia, declinari in tantum, ut infidelibus nihil profuisse credamus, etiam si sunt aliquas per corpus operati virtutes: quod eas nec à Deo suo se accepisse crediderint, nec ad eum, qui est finis omnium bonorum, referre voluerint.

In eadem sententia fuit Beda præfat. ad Cant. ubi Pelagij sententiam de virtutibus Philosophorum impugnat, scribens: *Quod ergo dicit, multos Philosophorum patientiam, castitatem, modestiam, aliasque de nature bono habere virtutes; constat, quia quicumque Philosophorum Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam nescierunt, nec ullam veram sapientiam habere potuerunt. Itz quantum verò, vel gustum aliquem sapientie cujuslibet, vel virtutis imaginem habebant, totum hoc desuper acceperunt; non solum munere primæ creationis, verum etiam quotidiana ejus gratia.* En sententia Augustini de infidelibus, in quibus nulla fuit virtus viribus naturæ, & munere creationis primæ; si quæ fuit, ex gratia fuit. Concinit Augustino S. Rhemigius cum sua Ecclesia Lugdunensi lib. de tenenda Veritate Sacræ Scripturæ cap. 11. ubi ait: *Sed hujusmodi humana bona, quæ humana affectione potest velle, potest nonnumquam agere humana natura. Cum propter temporalia bona*

appetuntur sine dubio cupiditates sunt: cum propter solam vitæ honestatem, sine dubio inflata, & elata sunt. Tamen potest ea discernere, potest etiam velle, potest etiam habere, in quantum naturali bono adjuvatur, & Dei dispositione permittitur humana natura. En plenè Augustini sententia, & expositio Norisij, qui non requirit gratiam supernaturalem, sed ordinis naturæ, ut opera virtutum in Deum ordinentur, & sint verè virtuosa, ex officio & fine.

26 Doctores sententiæ contrariæ, ne videantur S. Doctori adversari, dicunt eundem negasse opera infidelium esse bona, idest meritoria, ut Pelagiani contendebant. Reponit Norisius: sed hi planè Augustini libros perfunctoriè legerunt; numquam enim Julianus, & alij Pelagiani admiserunt opera meritoria, seu donantia jus ad gloriam sine gratia justificante. Juliani verba audiantur apud Augustinum lib. 4. contra Jul. *Cunctarum*, inquit, *origo virtutum in rationali animo sita est, & affectus omnes, per quos aut fructuosè, aut steriliter boni sumus, in subjecto sunt mentis nostræ, prudentia, justitia, temperantia, fortitudo. Hæc igitur affectuam vis, cum insit omnibus naturaliter, non tamen ad unum finem in orbibus properat; sed pro judicio vo-*

luntatis, cuius nutui serviunt, aut ad eterna, aut ad temporalia diriguntur. Quod cum fit, non in eo, quod sunt, non in eo quod agunt, sed in eo solum variant, quod merentur. Rursus ibi: *Ego steriliter bonos dixi homines, qui non propter Deum faciendo bona, que faciunt, non ab eo vitam consequuntur æternam.* En Julianus virtutes viribus naturæ ab infidelibus adquisitas, veras virtutes secundum substantiam appellabat; negabat tamen esse meritorias vitæ æternæ.

At è contra Augustinus intulit, opera sterilia non posse dici bona, sed tantum mala: Tum ex defectu relationis in Deum; tum ex indè derivata philantia, ut supra exposuimus. *Tibi, inquit S. D. virtutes sine fide sic placent, ut eas veras prædices, & que bonos esse homines; & rursus, quasi te poenituerit laudis earum, steriles pronunciare non dubites.* Rursus: *Aut certè, quoniam saltè concedis opera infidelium, que tibi eorum videntur bona, non tamen eos ad salutem sempiternam, regnumque perducere, &c.* Hoc autem Pelagiani asserabant, quia credebant cum Catholicis, per solam gratiam sanctificantem homines fieri filios Dei adoptivos cum jure ad gloriam; quod jus viribus naturæ haberi posse negabant. Legantur eorum testimonia apud Au-

54 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
Augustinum lib. de Peccat. orig. cap. 5. lib. 6.
contra Jul. cap. 17. & clarissime lib. 3. oper.
imperf. cap. 108. & 117. & lib. 5. cap. 9.
Ex quibus evidenter ostenditur, Pelagianos
non admisisse in infidelibus opera meritoria
gloriæ; sed tantum de eorum bonitate secun-
dum substantiam cum Augustino contendisse:
quare solutio data à DD. contrariæ senten-
tiæ, ne Augustino contrarientur, insufficientis
est.

27 Verosimilior est solutio asseren-
tium, Augustinum dixisse, illa opera esse pec-
cata, quæ in Deum finem ultimum non refe-
runtur *positive*, non autem *negative*: v. g.
qui continens est, ut sibi, vel alijs placeat,
gloriam apud se, vel alios quærens, peccat;
quia inanem gloriam *positive* sibi finem il-
lius pudicitia destinat, & tunc *positive* illud
opus deviat à Deo tanquam ultimo fine. At
si continentia propositum eliciat, motus ho-
nestate tantum operis, nec in eodem apud se,
vel apud alios gloriatus; tunc ille actus *nega-
tive* Deum non respicit tanquam ultimum fi-
nem, ex nulla tamen parte vitiosus apparet.
Huic solutioni consonat alia dicentium, opera
virtutum ex suis intrinsicis ordinari in Deum
finem ultimum, nisi *positive* deordinentur ab
operante: Ergo cum non semper ita deordi-

nentur

S. II. Norisij doctrina de virtutibus, &c. 55
nentur, sunt veræ virtutes, licet ab operante
non ordinentur in Deum *positive*.

Norisius dicit doctrinam istam admitti
posse, præsertim quia S. Doctor inde virtu-
tes Gentilium vitiari docuit, quia ipsi de illis
apud se, vel apud alios gloriam quærent.
Hæc enim intelligenda sunt de actibus virtu-
tum per accidens non vitiatis, ut in prima
eorum productione contingere diximus. Nam
si diutius quis actum virtutis frequentet, sine
speciali Dei auxilio non potest à phylautia
apud se, vel alios temperare. Ita Norisius:
nec inde inferas concedere, posse hominem
sine gratia vitare periculum in prima operum
productione. Nam ut vidimus num. 22. spe-
ciali auxilio tribuit, quod operans, novo pro-
posito objecto, de bono opere non gloriatur.
Est ergo necessarium auxilium non solum ad
ordinationem operis in Deum, sed ad vitan-
dam positivam deordinationem. Quare licet
admittamus, esse virtuosa opera, quæ *positi-
ve* non deordinantur; nihil concluditur con-
tra Augustinianam sententiam; nam pro vi-
tanda tali deordinatione, requiritur in prima
operis productione gratia, mentem alio revo-
cans, ut dictum est num. 22. & pro conti-
nuatione diuturna requiritur potior gratia, ut
hic advertit Norisius.

D 4

28 Duo restant ex Norisio proponere; nempe infideles aliquando veras virtutes exercuisse, sed ex dono gratiæ. Alterum explicare, quam gratiam Norisius exigit ad veras virtutes infidelium. Primum Norisius proponit sic: Quod autem infideles ex speciali gratiæ auxilio quandoque benè operati fuerint, probatur ex lib. 1. ad Bonif. cap. 20. ubi Augustinus lenitatem in Assueri Regis animo repente natam, gratiæ adscribit, dicens: *Cor Regis antequam mulieris sermonem poscentis audisset, occultissima, & efficacissima potestate convertit, & transfudit ab indignatione ad lenitatem, hoc est, de voluntate ledendi ad voluntatem favendi.* Idem repetit lib. de Gratia Christi cap. 24. Præterea epist. 130. continentiam Polemonis Divinæ gratiæ deputandam scribit, dicens: *Tamen ne id ipsum quidem, quod melius in eo factum est, humano operi tribuerim, sed Divino.* Rursus cap. 7. de Prædest. SS. tradit omnia bona opera Cornelij, antequam crederet, Deo accepta referenda esse. Item lib. de Patientia cap. 26. docet Schismaticum, qui timore pœnarum æternarum cruciatus sustinet, ne Christum neget; benè, licet citra meritum vitæ æternæ, agere: unde ait: *Nulla modo ista culpanda sunt, imò verò, & hæc laudanda patientia est.*

Tan:

Tandem ibi cap. 27. dicit: *Neque enim hoc non est bonum, ut credat homo æterno supplicio se esse puniendum, si negaverit Christum; ut pro ista fide qualecumque supplicium perferat, & contemnat humanum. Proinde sicut negandum non est, hoc etiam esse donum Dei; ita intelligendum est, alia esse Dei dona filiorum illius Hierusalem, quæ sursum libera est Mater nostra. Hæc sunt enim quodammodo hereditaria, in quibus sumus hæredes Dei, cohæredes autem Christi. Alia verò, quæ possunt accipere etiam filij concubinarum, quibus Judæi carnales, & Schismatici, vel hæretici comparantur. Ecce in Gentilibus, in Judæis, Hæreticis, & Schismaticis agnoscit Augustinus bona opera laudanda, utpotè dona Dei: ergò licet in eis neget veras virtutes, viribus arbitrij sui comparatas; non tamen quæ procedant ex dono, & gratia Dei.*

29 Hinc colligitur qualis sit gratia, ab Augustino requisita, ut virtutes morales sint veræ virtutes, & dignæ laude, quantumvis steriles. Non enim requirit Augustinus dona propria filiorum Dei, & talia sunt gratia justificans, charitas infusa, & motio Spiritus Sancti inhabitantis. Cum enim dona ista non sint in infidelibus, in Judæis, & Schismaticis; imò nec in peccatoribus fidelibus; horum ne-

mo

58 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
mo posset unquam bene, & laudabiliter operari: cuius contrarium docet Augustinus, & à Tridentino primum, deinde à Pontificibus definitum est contra Bajanos, & Jansenistas. Requirit ergò P. Augustinus ea auxilia, quæ dantur etiam filij concubinarum, Judæis carnalibus, Schismaticis, & Hæreticis: talia sunt auxilia intra ordinem naturæ specialia, & indebita; interdum etiam supernaturalia à Spiritu Sancto, nondum inhabitante, sed tantum movente. Neque enim dum cor Regis Assueri repente transiit de ira in lenitatem, id efficit supernaturali auxilio, sed efficacissimo intra ordinem naturæ. Et sicut Patres supra allegati num. 25. consonant Augustino in principali asserto, sic conformantur in designanda gratia. Ven. Beda dicit Gentiles adjuvari quotidianam gratia. S. Rhemigius dicit: *In quantum naturali bono adjuvantur.*

Cumque P. Augustinus sepe probet assertum præsens ex illo Apost. *Omne, quod non est ex fide, peccatum est;* ne quis censeat Augustinum requirere fidem supernaturalem, quæ per charitatem operatur, ut tenent Novatores; aut fidem explicitam in Christum, quam habent fideles tantum intra Ecclesiam; adducto testimonio Augustini de Cornelio Gentili, dicit Norisius: *Ex quibus patet ad refe-*

59 *S. II. Norisij doctrina de virtutibus, &c.*
*renda opera bona in Deum, non requiri fidem in Christum, sed satis esse fidem in Deum; imò solam fidem etiam acquisitam sufficere, colligitur ex lib. de Patientia cap. 26. & 27. Ubi Schismaticorum patientiam, & bonam esse, & laudandam scribit. Fides acquisita naturalis est, & pro usu illius sufficit auxilium ordinis naturæ. Eandem fidem, & gratiam expressit N. Ariminensis in 2. dist. 38. & dist. 26. Imò cum Norisius allegaverit verba nostri Casalij, requirentis ad veras virtutes fidem supernaturalem, reponit: *Sed non adeo rigore de operibus infidelium S. Doctor locutus est; nam aliquos quandoque virtutum actus eosdem elicere, palam concessit, ut ex dictis satis apparet.**

30 Hæc est summa doctrinæ Norisij, qui noluit dissolvere contraria objecta, quoniam convincenter soluta putavit ab Ariminensi nostro in 2. dist. 26. quæst. 1. Placet tamen proponere, & depellere, quæ operose contra sententiam nostram congestit Cardinalis Aguirre tomo 3. disput. 129. num. 12. ubi contra DD. nostros varia deducit absurda. Primum est, omnia prorsus opera infidelium esse, ac fuisse peccata coram Deo. Quod in Bajo damnatum est prop. 26. Sequela probatur, nam in infidelibus non fuit ulla relatio operum ad Deum finem

ultimum, propter se dilectum amore supernaturali. Hic enim necessario supponit fidem Theologicam, quæ nullum habet locum in infidelibus. Respondemus negando sequelam, quia ut vidimus, & probatum est, sufficit ad relationem operum in Deum finem ultimum fides naturalis, & acquisita, quæ potest esse in infidelibus, hæreticis, & Schismaticis. Nec requiritur amor supernaturalis finis ultimi, sed sufficit naturalis, ut propter ipsum finem amatum imperentur, & ad Deum referantur opera virtutum. Præterquamquod etiam si necessaria esset fides supernaturalis, non esset præcise fides infusa, & Theologica; sed sufficeret fides lata, id est illustratio supernaturalis, regulativa aliquis amoris inchoati, quæ interdum infidelibus etiam dispensatur; & frequentissime juxta sententiam Ripaldæ tomo 1. disp. 20.

31 Secundum est, quod non solum infideles, sed etiam fideles, dum in statu peccati solvunt debita, præbent eleemosinas, & exercent alia opera virtutum; re ipsa peccabunt. Imò in ipsis peccatoribus sequitur, esse peccaminosos actus Fidei, Spei, & pœnitentiæ Christianæ. Sequela patet, nam actus isti non possunt referri in finem ultimum charitatis à peccatore, in quo non regnat charitas, dum in statu peccati servit dominanti cupiditati. Dic idem de Attritione

tione, ex metu pœnarum concepta, dum non innititur alicui dilectioni supernaturali Dei propter se. Respondemus negando sequelam, quæ in Bajo, & Quesnellio damnata est, & jam pridem contra Lutheranos à Tridentino Sess. 6. cap. 7. & 8. Nostra sententia non petit ad relationem operum in finem ultimum charitatem infusam, ut ponunt Bajani; imò nec charitatem actualem supernaturalem, quam sine absurdo aliquo necessariam dicunt aliqui DD. Sufficere dicimus charitatem naturalem, & acquisitam; quare longissime dictamus à Bajana damnatione. Ad aliud de Attritione, vide dicta à nobis lib. de Distinctione statuum quæst. 1. numer. 118. ubi contra Quesnellium egimus de timore utili, & inutili. Ibi videbis controversiam Augustinensium, requirentium aliqualem amorem ad attritionem intra Sacramentum. Decretum extat Alexandri VII. ne quis in hac controversia censuret opinionem contrariam. Probabilior videtur nobis sententia Augustinensium, exigens ad utilem attritionem aliqualem dilectionem Dei.

32 Tertium est, quod in hominibus fidelibus, dum existunt in statu peccati, non manebit fides supernaturalis, nec spes Theologica; nec virtutes morales ante peccatum acquisitæ; nec denique ullum ipsarum exercitium. Seque-

la patet, quia sicut sine charitate nullum est opus virtutis, sic & nulla virtus: eo maxime quia DD. hujus sententiæ nullam agnoscunt virtutem à charitate distinctam. Sequela damnata est à Tridentino Sess. 6. can. 28. ubi proseribit dicentes, fidem amitti per quodlibet peccatum mortale. Respondemus negando sequelam: quæ licet teneat contra Bajanos, requirentes charitatem infusam ad relationem operum in Deum, ut solidè tomo 3. ostendit Ripalda; non urget DD. sententiæ nostræ, qui salvant virtutes, & actus earum per relationem in Deum finem ultimum charitatis naturalis, aut supernaturalis inchoatæ, quæ potest esse in peccatore. Sed quia DD. contrariæ sententiæ nos involvunt cum Bajanis, non mirandum, urgeant contra nos absurda Bajana.

33 Quartum est, quod etiam homines justificati, qui semel tantum in die, hebdomada, aut mense, se ipsos, & omnia sua offerunt explicitè in Dei obsequium per dilectionem supernaturalem; efficient vitiosas, & supplicio dignas innumeras actiones in materia Fidei, Spei, Religionis, & aliarum virtutum moralium. Patet conseq. quia actus dilectionis jam transactus, non existit sufficientè, ut possit influere in actus subsequentium virtutum, & illos referre in finem ultimum charitatis. Sequela est durissima,

suma, & absurda. Respondemus negando sequelam ex doctrina D. Thomæ, & omnium Philosophorum, doctentium, quod sicut intentio est actus voluntatis directè terminatus ad finem, & indirectè est amor mediorum; ita electio terminatur directè ad media, & indirectè, aut in obliquo attingit finem. Quare omnis justus, qui propter Deum exercet opera virtutum, ipso exercitio amat Deum. Præterquamquod prima dilectio, quæ transijt, manet virtualiter in actibus subsequentibus; & sic sufficientè existit, ut justus possit referre opera virtutum in finem charitatis.

34 Quintum est, quod omnes actiones in materia virtutum, elicite ab homine justo propter præmium à Deo obtinendum, erunt illicitæ. Patet sequela, quia tales non ordinantur in gloriam Dei, nec in Deum propter se dilectum; sed in utilitatem spiritualis præmij, aut temporalis, à Deo sperati. Similiter omnis actus Spei Theologicæ erit vitiosus; cum non oriatur ex amore Dei, sed ex amore boni, cedentis in commodum hominis sperantis. Sequela damnatur à Tridentino Sess. 6. can. 26. & 31. expressèque contrariatur Davidi dicenti Psalmo 118. *Inclinaui cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum propter retributionem.* Respondemus negando

sequelam, imò & suppositum antecedentis. Supponitur enim, quod per spem non amatur Deus, sed commodum temporale: quod quidem falsissimum est, & spes non esset virtus Theologica, de cujus ratione est immediatè terminari ad Deum. Per spem ergò immediatè amatur bonitas, quæ in Deo est; non quidem præcisè, & absolutè in se, sed relativè, quatenus nobis communicabilis in eo dono, quod speramus. Undè amor ille est ordinatissimus: bonitas enim, quæ est in Deo, amatur ut finis *qui*; ut autem nobis communicabilis, amatur ut finis *cui*. Vide dicta à nobis contra *Quesnelli* lib. de Dist. statuum à num. 102.

35 Sextum est, impossibile omnino esse statum naturæ puræ. Patet sequela, quia impossibile est creatio hominis in eo statu, ut nequeat agere quidquam boni: sed juxta nostram sententiam nihil est bonum, nisi referatur in finem ultimum charitatis; nec potest referri sine dilectione supernaturali, quæ quidem non esset possibilis in statu naturæ puræ. Sequela damnata est in Bajo dicente prop. 55. *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.* Respondeo negando sequelam, quia in *Norisi* sententia sufficit charitas naturalis ad referenda in Deum opera virtutum: charitas ista naturalis compatitur cum

eum statu possibili puræ naturæ. *Ripalda*, & alij DD. exigentes charitatem supernaturalem imperfectam, & inchoatam; loquuntur ex vi præsentis supernaturalis providentiæ; in alia verò naturali possibili non exigent auxilia supernaturalia.

36 Septimum, ex nostra sententia sequitur, veram esse propositionem 27. damnatam in Bajo, nempe *liberum arbitrium sine gratia Dei adjutorio, non nisi ad peccandum valet.* Prob. sequela, quia in nostris principiis nihil est moraliter bonum, nisi referatur in Deum finem ultimum charitatis: sed ad diligendum ita finem ultimum, & ad referendum in illum opera nostra bona, requiritur adjutorium gratiæ Dei: ergò sine tali adjutorio in nostra sententia liberum arbitrium non valet, nisi ad peccandum. Respondemus, quod sic arguentes confundunt sententiam damnatam Baij cum assertis P. Augustini, & Concilij Arausici. Non enim damnatur ea propositio Baij, nisi in sensu ab assertoribus intento, ut expressè monent Pontifices in Bulla damnationis. Vide dicta in libro nostro de S. Vocatione quæst. 8. num. 61: ubi invenies sensum damnationis, & quam longe ab eo distant DD. sententiæ nostræ.

37 Octavum est, quod ex nostra sententia sequitur hæc propositio Baij damnata ordi-

ne 2. 1. cui affines sunt 3. 4. 5. 7. & 9. in eadem Bulla Pij V. proscriptæ: *Humana natura sublimationem, & exaltationem in consortium Divina natura, debitam fuisse integritati primæ conditionis, & proinde naturalem dicendam esse, & non supernaturalem.* Prob. sequela, nam integritati primæ conditionis naturæ rationalis certissimè debetur potestas ad agendum aliquod bonum morale: sed in nostra sententia ad omne opus morale requiritur potestas referendi illud in finem ultimum charitatis; nec potestas illa ad relationem supernaturalem stat sine gratia supernaturali, & elevatione ad consortium Divinae naturæ: ergò elevatio ipsa est debita primæ conditioni; & sic dicenda est naturalis. Respondemus negando sequelam, quia in Norisij, & Ariminensis sententia, non requiritur charitas supernaturalis, sed sufficit adquisita, & naturalis, ut opera virtutum referantur in finem ultimum. Ripalda, & alij DD. exigentes relationem operum supernaturalem; loquuntur non absolute, sed ex suppositione præsentis providentiæ supernaturalis: quæ cum sit absolute indebita; indebita est etiam supernaturalis gratia requisita. Quare longissimè distant adhuc DD. isti à propositionibus Baij damnatis.

38 Nonum est, sequi ex sententia nostra; pos-

possibilem esse, imò & de facto dari substantiam creatam supernaturalem: quod omnes Catholici de facto negant, & fere omnes impossibile censent. Prob. sequela, nam substantia rationalis, ex vi suæ primæ conditionis capax diligendi Deum charitate Theologica, & referendi actiones in ipsum ita directum; nequit non esse substantia supernaturalis: sed in nostra sententia talis est homo, ut constat ex illatione 8.: ergò, &c. Respondemus negando sequelam propter dicta in præcedenti solutione.

39 Decimum absurdum contra nos illatum est, sequi ex nostra sententia esse peccata mortalia omnia opera ex officio honesta, quæ non referuntur in gloriam Dei. Consequens est absurdum, & damnatum. Prob. sequela ex testimonijs pro nobis adductis lib. 4. cont. Jul. capit. 3. ubi P. Augustinus docet, actiones non referatas in Deum, facere homines *injustos, & plenos nigredine peccatorum.* Rursus ut arguunt DD. nostri, homo per eas actiones non utitur, sed fruatur creatura: ac proinde collocat in ea sibi rationem ultimi finis. Hoc autem palam est peccatum mortale. Rursus sequitur omnia peccata etiam in materia levi, debere esse mortalia: Tum quia in his non est ratio ad Deum finem ultimum; tum etiam quia in eis homo magis fruatur creatura, quam in actionibus ex

68. *De Virtutibus infidelium ad mentem, C. 6.*
officio honestis. Hoc consequens contrariatur
sensui totius Ecclesiae, & est affine hæresi, dam-
natæ à Tridentino, qua aliqui asserbant om-
nia peccata esse mortalia. Respondemus pri-
mò, instando argumentum in contraria, & com-
muniore sententia. Nam opus honestum v. g.
eleemofina, data propter inanem gloriam, cer-
tissimè est peccatum, nam ordinatur ab ope-
rante in finem gloriæ inanis: & tamen argu-
mento facto probari potest esse peccatum mor-
tale. Cum enim Deus non sit primum princi-
pium peccati adhuc venialis, nequit esse ulti-
mus finis illius: ergò in casu dicto, & in omni
peccato veniali, peccans agit propter finem crea-
tum; & sic in omni peccato veniali deordinat
à fine, tollens à Deo affectivè rationem ultimi
finis, & illam collocans in inani gloria, aut in
aliquo alio creato. Sic fruitur bono creato om-
nis peccans venialitèr; & consequenter juxta
argumentum omnis peccans venialitèr, peccat
mortalitèr.

Directè respondemus cum P. Augustino in
Enchir. cap. 78. ubi ait: *Quæ sint autem levia,*
& quæ gravia peccata non humano, sed di-
vino sunt pensanda iudicio: quia videlicet dis-
cernere difficillimum est. Doctores autem tria
communitèr requirunt, ut aliquid sit peccatum
mortale, & quolibet deficiente, peccatum est

VEI

S. II. Norisij doctrina de virtutibus, C. 69
veniale. Requisita sunt plena advertentia, ple-
nus consensus, & materia gravis. Licet enim
operans officia virtutum propter inanem glo-
riam, finem operis collocet in aliquo creato,
& quidem inanissimo; excusari potest à mor-
tali, vel propter materiam levem, vel propter
defectum considerationis, vel propter defectum
pleni, & deliberati consensus. Quare sicut in
sententia arguentis non omnia peccata sunt
mortalia, nec omnis operans propter finem pra-
vum, peccat mortalitèr: ita nec in sententia
nostra semper peccat mortalitèr, quicumque
propter finem inanis gloriæ, aut alium præ-
posterum, exercet opera virtutum.

40. Tandem sequitur ex nostra sententia
veram esse propositionem 38. Baij damnatam,
qua dicitur: *Omnis amor creature rationalis,*
aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligi-
tur, quæ à Joanne prohibetur; aut laudabilis
illà charitas, qua per Spiritum Sanctum diffu-
sa, Deus amatur. Prob. sequela, nam per nos
omnis amor deliberatus, sicut & omnis ope-
ratio libera, quæ non ducit ortum ex influxu
formali, aut virtuali charitatis Divinæ, & su-
pernaturalis, quo referatur in Dei gloriam; est
vitiosa, & mala moralitèr defectu finis debiti:
ergò est vitiosa cupiditas, qua mundus diligi-
tur. Nullus ergò amor deliberatus est in crea-

E 3

tura, & nulla libera affectio, quæ non sit vel vitiosa cupiditas, vel laudabilis charitas. Respondemus, hoc & reliqua argumenta gratis congeri contra DD. nostros, & animo tantum impugnandi. Et licet Eminentissimus arguens inanes dicat solutiones nostras; nobis videtur inania potius dicenda prætenfa absurda: quæ licet contra Bajanos, exigentes charitatem infusam ad omnia opera moraliter bona, legitime deducantur; scilicet contra Catholicos sententiæ nostræ DD. Breviter dicimus, argumentum factum non tangere Norisium, qui pro relatione virtutum exigit tantum charitatem naturalem: ergo tuetur amorem medium inter cupiditatem, & charitatem infusam. Vide dicta lib. nostro de dist. statuum quæst. i. num. 101. Qui verò ex nostris exigunt amorem Dei super-naturalem, non petunt charitatem infusam, & perfectam; sed inchoatam, & imperfectam, quæ potest esse in peccatoribus, & re ipsa est, dum se disponunt juxta Tridentinum, ad obtinendam justificationis gratiam.

* * *

* * *

* * *

* * *

*EXPENDUNTUR OBJECTA NOVI
scriptoris contra Cardinalem No-
risium.*

41 **P**rimarius Emeritus in suo laborio-
sissimo contra Quesnellium ope-
re, ubi pro Apostolico judicio
Constitutionis *Unigenitus*, & pro doctrina SS.
Patrum, præsertim S. Augustini, se decerta-
re spondet; Norisium nostrum S. R. E. Car-
dinalem, licet probatum, animosè aggreditur
§. 5. qui totus est de Amore Dei; & a fol.
314. vix Norisium nominat, & statim eum
in multis accusat. Egimus §. 1. de Accusa-
tionibus: nunc erit sermo noster de impug-
nationibus, quas ne Lector putaret levissimas,
curavit Emeritus eas commendare sequenti
grandiloqua, & strepitosa præfatione. Dicit sic
„ fol. citato num. 22. *Verum* quia penetralia
„ ejusdem armamentarij, è quo Doctus Car-
„ dinalis sua depromit argumenta, judicium
„ aliud, quam quod ipse concipit de sententia
„ S. Augustini, aliaque longè diversa arma
„ etiam & alijs locis reconditis ejusdem, pro
„ genuino sensu illius nobis suppeditant; ea
„ non perfunctoriè, sed accuratè introspicere,

De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.
,, & dedita opera explicare aggredimur, ne
,, Quenellius, aut ejus defensores, tanto suf-
,, fragio, & Cardinali S. R. E. probato, se
,, obtegere queant. Et primum supponendum
,, est, totum negotium, & conatum Augusti-
,, ni eo loci fuisse debellare præcipuum illud
,, Pelagij dogma, quod videlicet, sine ulla
,, gratia per Christum, sed solis viribus na-
,, turæ, optimè fieri poterant, fiebantque,
,, opera virtutum ad salutem conducentia. Ad
,, cuius erroris defensionem Julianus sequentia,
,, quæ Augustinus ex ipso allegat, affere-
,, bat.

S. P. Augustinus lib. 16. contra Fau-
rum cap. 26. scribit: *O hominem cogitantem
se dictorem, & alium non cogitantem contra-
dictorem!* Si errata hujus brevissimæ supposi-
tionis quis vellet notare prolixè, plura pos-
set deprehendere, quam verba numerare. Pri-
mò, suppositio est falsa: nam falsum est, &
à Norisio demonstratum, quæstionem Augusti-
ni cum Juliano fuisse circa virtutes fructuo-
sas, elicitas sine gratia. Vide dicta numer. 26.
ubi hoc demonstratum est à Norisio nostro, &
validissimè probatum ex varijs locis P. Au-
gustini. Numquam hæreticus fructuosas contem-
dit virtutes sine gratia, sed steriles; veras ta-
men, & quæ operantem redderent virtuosum.

Au-

S. III. Expenduntur objecta novi, &c. 73
Audiatur ipse hæreticus apud Augustinum lib. 4.
contra Jul. cap. 3. ubi pro sententia sua ait:
*Ego sterilitèr bonos dixi homines, qui non
propter Deum faciendo bona, quæ faciunt, non
ab eo vitam consequuntur æternam: Ergò falsò
supponitur ab Emerito, præcipuum fuisse Pe-
lagij dogma, quod sine ulla gratia per Chris-
tum, sed solis viribus nature fieri poterant,
fiebantque opera virtutum ad salutem con-
ducentia.*

Præterea, materia hujus suppositionis,
est una eo solutionibus excogitatis à DD. sen-
tentia contraria, ne videantur adversari P.
Augustino in præsentì quæstione. Solutio ista
validissimè impugnatur à Norisio, ut vidimus
num. 26. Ergò debebat Emeritus, si Nori-
sium attentè legisset, ut consultò, & non præ-
cipitanter impugnaret; solvere fundamenta No-
risij, & directè probare, quæstionem Augus-
tini cum Juliano fuisse de virtutibus fructuo-
sis, sine gratia, & viribus tantum arbitrij ad-
quisitis. Nec hoc probavit Emeritus, nec No-
risij in hac parte fundamenta dissolvit: Ergò
præterquamquod supponit falsum; supponit,
quod probare debebat. Ipse sui immemor, hoc
falsum, velut indubitanter verum supponit,
qui num. 21. Norisium timiditatis accusans in
defensione sui asserti; dicit Cardinalem nec

74 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
apertè reijcere, nec omninò amplecti expli-
cationes aliorum, qui benigniùs volunt intelli-
gi Augustinum. Una ex explicationibus istis
est dicere, Augustinum disputasse tantum de
virtutibus fructuosis: Ergò præterquamquod
falsò asserit Emeritus, hanc explicationem à
Norisio non esse apertè rejectam; quia illam
apertissimè, & validissimè rejecit, ut constat
ex dictis num. 26. inconsultò nunc supponit
ut veritatem indubitatam, eam Augustini ex-
plicationem, quam Emerito teste, Norisius
non omninò amplectitur.

43 Tertiò, quæstio præsens inter Ca-
tholicos non est de virtutibus fructuosis, quia
omnes de fide supponunt necessariam gratiam
ad virtutes fructuosas; & fide sanctum est, ni-
hil nos posse sine gratia supernaturali condu-
cere ad vitam æternam: Ergò quæstio inter
Catholicos est tantum de veris virtutibus, ste-
rilibus tamen. Ergò si supponis controversiam
Augustini cum Juliano fuisse tantum de virtu-
tibus fructuosis; supponis etiam, quod doctri-
na Augustini contra Jul. non conducit ad præ-
sentem quæstionem, inter Catholicos agita-
tam. Ut quid ergò penetralia hujus armamen-
tarij accuratè introspicere spondes, si supposi-
tione tua, non sunt ad rem præsentem arma
ibidem recondita? Fateris, indè argumenta sua
de-

6. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 75
deprompsisse Norisium; & ut ipsum impugnes,
supponis Norisij armamentarium non esse ad
rem præsentem: deficis, & peccas contra ve-
ritatem facti, & contra te ipsum, qui inutili-
tèr accuratam das operam, ut introspicias doc-
trinam Augustini, quam supponis extra rem
præsentem. Verius supponeres, te non ferio,
& morosè scripta Norisij vidisse: & cum errasse
deprehendaris circa titulum controversiæ Au-
gustini cum Juliano, quis credat penetralium
ejusdem introspectorem, quem videt in ipso
limine cespitantem?

Cur non legisti apud Norisium verba
sequentia: *Omnes ferè Scholastici, qui non si-
militer Augustino de operibus infidelium lo-
quuntur; ne videantur S. Doctori adversari,
dicunt eundem negasse opera infidelium esse bo-
na, hoc est meritoria, ut Pelagiani contende-
bant. Sed hi planè Augustini libros perfuncto-
riè legerunt: numquam enim Juliantus, alijve
Pelagiani admisere opera meritoria sine gratia
justificante.* En Norisius perfunctorios dicit
Lectores Augustini, qui dicunt eundem ne-
gasse tantum opera infidelium esse meritoria
sine gratia: Ergò dum promittis te non per-
functoriè introspecturum penetralia doctrinæ
Augustinianæ, non debebas supponere ut in-
dubitatum, id, quod teste Norisio, solam alle-

76 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
ritur à perfunctorijs Augustini Lectoribus. Si
tibi Augustinianum non displiceat consilium,
hoc dictum Noris cum tuo supposito ita com-
para, ut *res cum re, causa cum causa, ratio*
cum ratione confligat. Norisius dicit Lectores
perfunctorios, asserentes Augustinum disputasse
tantum de virtutibus fructuosis: E contra, te
ipsum commendas Lectorem non perfuncto-
rium, dum tenes, imò supponis assertum il-
lud ut indubitatum. Norisius validissime pro-
bat, quod dicit: ipse verò supponis, quod
probare debebas. Patere, ut tibi pronam
aliud S. Hieronymi ad Ruffinum effatum: *Quis*
rectius arbitratus sit, nec meum, nec tuum
judicium sit, utriusque scripta censoriam Lec-
toris virgulam sentiant.

43 Eminentif. Card. Aguirre causam
agens communis in hac parte sententiæ Scho-
lasticorum, tom. 3. disp. 117. sect. 4. à nu-
mer. 19. usque ad 27. prolixè probare intendit ex
P. Augustino, & ex formula illa frequenti
apud Aransicanum II. & subsequenti Concilia
Sicut oportet; quætionem Augustini cum Pe-
lagianis fuisse de virtutibus fructuosis. Ean-
dem causam iterum tutandam assumit disp.
118. sect. 2. à num. 13. usque ad 26. & qua-
si rem non plenè confecerit, eam multiplici-
tèr iterum confirmat sectionibus sequentibus.

Quo

§. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 77
Quo vides, Emeritum nostrum inconsultò sup-
ponere ut indubitatum, quod Eminentif. sui
instituti Cardinalis multipliciter probandum de-
crevit. Nec immeritò, nam si Augustinus dis-
putavit de virtutibus veris, sed sterilibus, te-
nuit ad eas quantumvis steriles necessariam
gratiam; & è contra Julianus, ac Pelagianì
tenuerunt veras virtutes viribus arbitrij nos-
tri, & sine gratia. Quo fit ut Ariminensis, No-
risius, & alij DD. nostræ sententiæ, tueantur
assertum Augustini; reliqui verò nobis adver-
santes, sint pro sententia Juliani, & contra
Augustinum in gravissima materia necessitatis
gratiæ ad benè operandum. Hoc consequens
nolunt admittere Scholastici communioris sen-
tentiæ; & ideò operosè contendunt suadere,
Augustinum de solis virtutibus fructuosis cum
Juliano disputasse.

Infeliciter tamen, quia ut vidimus nu-
mer. 41. Julianus opponens Augustino virtu-
tes infidelium, fatebatur eas steriles illis ver-
bis: *Ego sterilitèr bonos dixi homines, &c.*
Si ergò quæstio de necessitate gratiæ esset tan-
tum pro virtutibus fructuosis, stupidissimè Ju-
lianus objiceret virtutes infidelium steriles.
Equidem verum est, præcipuam Augustini vi-
ginti annorum concertationem cum Pelagianis
fuisse de necessitate gratiæ ad initium, & ad

perfectionem, aut consumationem operum salutarium. Pro his exigebat Augustinus gratiam Theologicam, quam Scholastici vocant supernaturalem: Per hanc fiunt opera ut oportet, & ut conducunt ad vitam aeternam. Sed cum Julianus Pelagianus acerrimi ingenij staret pro parte Pelagij, induxit argumentum à virtutibus infidelium, ut probaret aliquid boni nos posse sine Christo; quia infideles sine fide in Christum non possunt habere virtutes per Christum, & sic nec ex dono Dei, addito naturæ, sed ex viribus tantum arbitrij nostri. Hoc argumentum varijs locis factum, & solutum ab Augustino, operosius solvitur lib. 4. contra Jul. cap. 3. Ubi directè probat, vel in infidelibus nullas esse veras virtutes, vel illas haberi ex dono Dei, & gratia Christi; non quidem supernaturali, sed naturali, ut cum Ariminensi, & Norimò docet posterior pars DD. sententiæ nostræ. Hoc clarè probatur ipsis etiam testimonijs Augustini, contra nos inductis à Card. de Aguirre.

Disput. 118. num. 18. allegat ex epist. 130. Augustini hæc verba de Polemone à Xenocrate Magistro facto temperante: *Quamquam ergo ille non fuerit Deo acquisitus, sed tantum à dominatu luxuria liberatus; tamen ne id ipsum quidem, quod in eo melius factum est,*

S. III. Expenduntur objecta novi, &c. 79
est, humano operi tribuerim, sed Divino. Ipse namque corporis, quòd est in finem nostrum, si quæ bona sunt, sicut forma, & vires, & salus, & si quid ejusmodi est; non sunt nisi ex Deo creatore, & perfectore natura; quantò magis animi bona nullus alius donare potest, &c. Ecce Polemonis continentia certissimè sterilis, sed tamen Deo tribuenda, & operi Divino. Quod probat S. Parens à paritate, nam si bona corporis donantur ab Authore naturæ; quantò magis animi bona, ut continentia, & reliquæ virtutes morales. Indè colligitur, eas esse ex dono gratiæ intra ordinem naturæ: nam donari videntur à Deo creatore, & perfectore natura.

Prosequitur S. Parens: Polemo ergo, si ex luxurioso continens factus ita sciret, cujus esset hoc donum; & eum abjectis superstitionibus Gentium, piè coleret; non solum continens, sed etiam veraciter sapiens, & salubriter religiosus existeret: quod ei non tantum ad præsentis vite honestatem, verum & ad future immortalitatem valeret. En continentia Polemonis sterilis, & ad immortalitatem nihil valens; ex dono tamen Dei habita, & non viribus arbitrij, aut opere humano: Ergò semper Augustinus stat pro sententiâ nostrâ, asserente, vel in infidelibus nullas fuisse virtutes,

vel

80 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
vel eas habuisse ex dono, & gratia Dei, naturali quidem, ut ex Norisio probatum est num. 29.

44 Hac adeo perspicua sunt, ut Eminentis. Aguirre nostræ sententiæ impugnator acerrimus, nostram tandem plenè, & planè doceat assertionem disp. 117. num. 25. ubi ait:
„ Quod si verò quisquam pervicacius contendat, & obijciat plura esse eorundem Conciliorum loca, & innumera, apud Patres post Augustinum, in quibus videtur negari naturæ hominis lapsæ potestas ad agendum quodlibet bonum, & vitandum peccatum, sine adjutorio & gratia Dei in ordine ad singulos actus. Respondemus eam doctrinam, & locutionem frequentem intelligi debere distributione accomoda: ut in ordine ad quamlibet actionem salutarem sit necessaria gratia Dei simpliciter dicta, sive proprie, & Theologicè usurpata, quæ est gratia Christi, de qua loquuntur Canones nuper allegati.

In ordine autem ad effectiones, aut actiones honestas non salutes, intelligendum est, fieri non posse sine excitatione propria, & adjutorio Dei, prout *Creatoris, & perfectoris nature* juxta phrasim Augustini, epist. 30. qui ad illas etiam, quatenus po-

„ si

„ *III. Expenduntur objecta novi, &c.* 81
„ sive honestas, & prout distinctas ab actionibus malis, & indifferentibus, ex se hortantur, suadet, movet, & adjutorio suo cooperatur: ut propterea nec de ijs quidem homo gloriari possit; præsertim cum ratione peccati originalis, aut etiam personalis, indignum se reddiderit eo adjutorio Dei ad omnem affectionem, cogitationemque bonam, ut supra num. 11. dictum fuit. Quo sensu, id etiam adjutorium censetur nomine gratiæ, quamvis latius usurpata; & potius provenientis à Deo ut perfectore rationalis naturæ, quam prout *Salva ore*; per se loquendo saltè, aut præindendo ab alijs finibus Providentiæ *Divine*. Hac Aguirre, sed non alia est Ariminensis, & Norisij sententia: ubi nota in ultimis verbis salvari etiam ab Aguirre sententiam Ripaldæ, exigentis gratiam supernaturalem, non ex merito virtutum moralium, sed ex lege supernaturalis Providentiæ, quam latè propugnat tom. 1. disp. 20. per totam.

45 Ad nostrum redeamus Emeritum, qui num. 23. proponit errorem Juliani, verbis ipsius expressum apud P. Augustinum loco citato, ubi dicit S. Patens: *Ne tibi videar columbari, ipsa tua verba jam ponam. Cantarum, inquis origo virtutum in rationabili*

E

82 De Virtutibus in fidelium ad mentem, &c.
animo sita est, & affectus omnes per quos,
aut fructuose, aut sterilitèr boni sumus, in
subjecto sunt mentis nostræ, Prudentia, Jus-
titia, Temperantia, Fortitudo. Horum igitur
affectuum vis cum iusit omnibus naturalitèr;
inquis, non tamen ad unum finem in omnibus
properat, sed pro iudicio voluntatis, cuius
nutui serviunt, aut ad æterna, aut ad tem-
poralia diriguntur. Quod cum fit, non in eo
quod sunt, non in eo quod agunt, sed in eo
solo variant, quod merentur. Prosequitur Eme-
ritus num. 24. sic colligens: In quo errore
his verbis sui Authoris expresso, &c. mani-
festum est Julianum intendisse, quod homo
etiam peccator; etiam infidelis, & quomo-
dolibet impius, potens erat ex suo libero
arbitrio, solis naturæ viribus, elicere tales
actus illarum virtutum, quas congenitas ha-
bet, qui sint vera merita vitæ æternæ, seu
quibus non sterilitèr, sed fructuose opere-
tur. Hæc Emeritus.

Sed nec in verbis Juliani video ex-
pressum ejusdem errorem, nec aliquid undè
Emeritus talem deducat consequentiam. Tria
continentur in verbis Juliani, sed quæ possunt
Catholicè defendi. Primum est, virtutes Car-
dinales esse originalitèr, & seminalitèr in ani-
ma nostra. Secundum est, eas virtutes servire
ad

§. III. Expenduntur objecta novi, &c. 83
ad nutum voluntatis nostræ, & ab ea deter-
minari, & dirigi ad æterna, vel ad tempora-
lia. Tertium est eas virtutes steriles esse, dum
ad temporalia diriguntur, fructuosas dum ad
æterna, nec differre ex officio, sed ex fine, &
premio, quod merentur. Tria hæc Catholicè
possunt defendi: primum latissimè propug-
natur à Card. Aguirre tom. 3. disput. 117.
sect. 3. ubi differit de seminibus virtutum
moralium, insitis naturalitèr homini etiam
lapso, & tenet partem affirmativam cum P.
Augustino, D. Thoma, & alijs PP. advertens
diversa esse semina ista virtutum, ac tradita
à Cassiano collat. 13. quem reprehendit S.
Prosper contra Collat. cap. 27. Secundum
docetur à PP. Societatis, tenentibus arbi-
trium nostrum esse unicum determinans ad
actus liberos; ejus nutui deservire omnes vir-
tutes, etiam Theologicas, quia ut habent ra-
tionem habitus, agunt ad nutum, & ex de-
terminatione voluntatis nostræ, quæ habiti-
bus utitur, cum vult: undè in ejus est nutu
dirigere virtutes morales in finem æternum
per habitus infusos, vel in temporalem viri-
bus tantum naturæ. Tertium est communis
doctrina DD. Quare cum in verbis allegatis
non exprimat Julianus, an voluntas viribus
naturæ, & sine principio clevante, virtutes

84 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
dirigat ad aeterna (in quo solo stabit error)
sequitur, eis verbis non benè depingi errorem
Juliani ab Emerito nostro; nec benè deduci
ex illis consequens illatum.

46 Progreditur Emeritus sic num. 25.
Hunc errorem debellaturus S. Augustinus,
ijs tribus contra illum argumentis innititur.
Primum, quod in homine impio nullæ sunt,
aut possunt esse veræ virtutes: veræ inquam,
nam sic constantè, semperque eas veras exis-
tere negat. Secundum, quod non ex volun-
tate, & arbitrio hominis, sed ex dono, &
gratia Dei, illæ habent, & quod veræ vir-
tutes sint, & quod earum actibus rectè, &
fidelitèr, qui eos elicit, vivat. Tertium, quod
earum virtutum actus non relati in Deum
finem ultimum, sed in commodum, aut
gloriam operantis; hoc ipso quia ad præ-
posterum finem ordinati, nequaquam boni,
aut virtuosi, sed pravi, & peccata sunt.
Hæc est summa totius disputationis
à S. Augustino contra Julianum instituta.
Ita Emeritus.

Tria ista, quæ ab Emerito vocantur
argumenta, non sunt argumenta, sed asserta
Augustiniana. Argumenta dicuntur à Theolo-
gis probationes illæ, quibus stabilitur asser-
tum; Et in hac Synopsi nulla est probatio
asser-

§. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 85
asserti Augustiniani. Rhetorice dicuntur argu-
menta assertiones ipsæ, quas intendimus sua-
dere: hoc modo tria illa dici possunt argu-
menta. Sed ex quo noster Emeritus (fortuna
favente, nescio, an repugnante) factus est è
Theologo Rhetor, Scholasticorum fastidians
stylum, & Scholæ methodum; concertationem
præsentem Augustini cum Juliano sic Rheto-
ricè describit, ut omnia plane inversa propo-
nat, & ironicè intelligenda. Non supponen-
da, ut vidimus, supponit: errorem Juliani
dicit verba, quæ non exprimunt errorem: ar-
gumenta Augustini, quæ argumenta non sunt,
sed asserta: & in toto discursu §. 5. senten-
tiam Norisij longè distantem ab Heterodo-
xis, ubique tradit cum Novatoribus involu-
tam. Observa tamen primum assertum non
esse Augustini, qui non negat absolute in in-
fidelibus veras virtutes, nam interdum eas ha-
bere concedit; ex dono tamen gratiæ, infide-
libus etiam interdum concessio. Vide dicta nu-
mer. 28. ubi à Norisio probantur in infideli-
bus virtutes ex dono gratiæ. Si ex gratia: er-
gò veræ virtutes. Hinc meliùs dices cum No-
risio, duo tantum, & non tria esse asserta
Augustiniana: primum, nullas in infidelibus
ex vi solius liberi arbitrij virtutes reperiri.
Alterum, si quæ in eisdem virtutes fuerint,

nequaquam eas ipsorum voluntati, sed divi-
næ gratiæ adscribendas esse. Ita Norisius, fi-
delissimus Augustini vindex, & interpret. Vi-
de dicta num. 15.

47 „ Iterum Emeritus num. 26. *In qua*
„ (inquit) sive tria ista capita simul accipiantur,
„ sive seorsim, nullum fundamentum præbent,
„ ut censeatur, genuinam fuisse Augustini sen-
„ tentiam, quod opera infidelium, & pecca-
„ torum sunt peccata: & quod in eis virtu-
„ tes naturales non fuerint virtutes, sed vitia.
„ Verùm quod unice, & palam se sensisse evin-
„ cunt, est eas non esse dignas, quod veræ
„ virtutes dicantur, seu habeantur, dum non
„ sunt gratia, & charitate formatæ, vel dum
„ informes habentur: & quod homo eget ad
„ earum opera auxilio Divino, scilicet ad ac-
„ tus, quibus verè, & fidelitèr vivit, qui
„ propterea sunt Dei dona: ac denique quod
„ ex perversa ordinatione, ubi hæc adest, actus
„ evadunt vitiosi. Hæc namque sunt, quæ ex
„ toto contextu colliguntur, ut manifestum
„ fiet, si verba Augustini, & sensum obvium
„ sigillatim discutiamus, perpendentes iti-
„ dem, quæ laudatus Cardinalis tentat ex illis
„ colligere. Ita Emeritus.

In hoc numero plura involvuntur fal-
sa, quæ seorsim debemus expendere. Fate-

mur,

mur, ex progressu doctrinæ Augustinianæ non
inferri, omnia opera infidelium, & peccato-
rum esse peccata, & eorum virtutes omnes
vitia esse: nam illatio ista à Bajo facta, à tri-
bus Pontificibus damnata est. Sed falsum est,
illationem talem esse tentatam etiam à Card.
Norisio, ut patet ex dictis num. 28. Rursum,
falsum est colligi ex doctrina Augustini, solas
esse virtutes veras, quæ gratia, & charitate
formantur. Hoc enim in Bajo damnatum est,
& pridem à Tridentino, docente contra Lu-
therum, veram esse poenitentiam, & verè vir-
tuosos actus peccatoris, quibus disponitur ad
obtinendam justificationis gratiam: sed actus
illi peccatoris non sunt gratia, & charitate
formati, ut patet; quia præcedunt non solum
natura, sed tempore infusionem gratiæ, & cha-
ritatis: Ergò assertam illud non colligitur
unicè, & palam ex doctrina Augustini, sed
ex assertis Lutheri, & Baij. Tertio falsum
est, solas virtutes charitate formatas, esse do-
na Dei; & quod solis eis homo benè, & fi-
delitèr vivat; proptereaque ad eas solas ho-
minem indigere auxilio Divino. Falsitas ista
tria continet hæretica, & damnata: hæreticum
est, quod actus supernaturales peccatoris, dis-
ponentes ad justificationem, qui quidem non
sunt charitate formati, sed informes, fiant ab

F 4

homine sine auxilio divino; dantur, quod non sint dona Dei, & Spiritus Sancti nondum inhabitantis, sed tantum moventis: proscriptum tandem, quod eis actibus peccator non vivat fideliter, sed infideliter. Si falsitates istas probare intendit Emeritus noster subsequentibus §. numeris, judicet Lector, an verè a Norisio dictum ubi supra numer. 14. *Deinde monstrabo, quod tu ipse sic adjuvas Bajanorum damnabilem errorem, ut nullum talem patronum nec in suis dilectoribus valeant invenire.*

48 Progreditur Emeritus numer. 27. intendens probare, solas esse veras virtutes, quæ ordinantur in ultimum finem verum, seu in incommutabile bonum. Pro hoc adducit P. Augustinum dicentem lib. 5. de Civit. Dei cap. 19. *Neque enim est vera virtus, nisi quæ ad eum finem tendit, ubi est bonum hominis; quo melius non est.* Et lib. 13. de Tripit. cap. 20. *Ita virtutes ipsæ, quibus prudenter, fortiter, temperanter, justèque vivitur, omnes ad eandem referantur fidem. Non enim aliter poterant veræ esse virtutes.* Norisius ubi supra numer. 29. exponit Augustinum de fide etiam naturali, & acquisita; & de relatione in Deum finem ultimum naturalem, aut naturaliter dilectum, & per auxilia originis natu-

ra. Emeritus autem exponit Augustinum juxta dicta num. præced. de relatione supernaturali, & per charitatem præcisè infusam, ut tenuit Bajus: judicet Lector, quis benignius, quis verius exponat Augustinum; quisve amplius execretur Bajanum assertum damnatum.

49 Fortius urget Emeritus num. 28. ex loco citato cont. Jul. ubi ait P. Augustinus: *Si ergò ad consequendam veram Beatitudinem, quam nobis immortalem fides, quæ in Christo est vera, promittit; nihil profunt homini virtutes, nullo modo veræ possunt esse virtutes.* Item: *Cum enim agitur aliquid prudenter, fortiter, temperanter, & justè, omnibus quatuor virtutibus agitur, quæ secundaum tuam (Juliane) disputationem, veræ virtutes sunt; sed ad cognoscendum utrum veræ sint, hoc tantummodo intuetur, quod agitur, nec causa quærenda est, cur agatur.* Infert Emeritus numer. 30. *Erat igitur, factque semper constans doctrina Augustini, quod nec sunt, neque esse possunt in aliquo veræ virtutes, quarum actus non tendunt in bonum incommutabile, in Deum ultimum verum finem, in Beatitudinem æternam: quod cum à sola charitate præstetur, cujus unice est amare Deum super omnia, finemque ultimum cunctorum volubilium, &*

agendorum in ipsum constituere, & omnia ad eum referre; exinde colligit Augustinus, & contra Julianum concludit, quod nisi prædictæ virtutes fuerint formatae per charitatem, & earum actus ordinati per amorem Dei; neque illæ dici possunt virtutes veræ, neque actus illarum fiunt ex dono Dei, seu per gratiam ipsius. Ita ad verbum Emeritus.

Sed non melius, aut fortius pro asserto suo damnato argueret Bajus: colligiturque ex quo argumentum hoc depellitur eis fundamentis, quibus error Baij repellitur. Suprà num. 43. vidimus ex P. Augustino epist. 130. continentiam Polemonis tribuendam esse operi divino, & non humano; ipsamque fuisse donum Dei, & ex gratia, in eo etiam, qui Gentilibus deditus superstitionibus, non agnovit cujus esset hoc donum. At continentia Polemonis non fuit virtus charitate formata; nec fuit virtus ementita, semel quod esset donum Dei, & per gratiam ipsius: ergò falsum est, & Bajanum assertum, solas esse veras virtutes, & ex dono Dei, aut per gratiam ipsius, quæ sunt charitate formatae. Rursus falsum est, quod sola charitas infusa, quæ virtutum omnium est forma, referat opera nostra in Deum verum ultimum finem, & Beatitudinem æternam. Hoc enim fructuosè
qui

quidem præstatur à charitate inuisa, sine qua non stat meritum vitæ æternæ. Cæterum steriliter præstari potest à charitate naturali, & acquisita; fructuosè etiam, saltem de congruò, à charitate actuali supernaturali, quæ est in peccatore, se disponente ad justificationem, derivata à Spiritu Sancto movente, sed nondum inhabitante, ut docet Tridentinum.

50 Veram intelligentiam doctrinæ Augustini dedit nobis D. Thomas 1. 2. quæst. 65. art. 2. ubi inquit *utrum virtutes morales possint esse sine charitate?* Respondet affirmativè de virtutibus, prout sunt operative boni in ordine ad finem, qui non excedit facultatem naturalem hominis; & sic fuisse docet in multis Gentilibus. Negat de virtutibus moralibus, ut sunt operative boni in ordine ad ultimum finem supernaturalem; & sic perfectè, & verè habent rationem virtutis, & infunduntur à Deo, nec possunt esse sine charitate. Undè concludit dicens: *Patet igitur ex dictis, quod solæ virtutes infusæ sunt perfectè, & simpliciter dicendæ virtutes; quia benè ordinant hominem ad finem ultimum simpliciter. Aliæ verò virtutes, scilicet acquisitæ, sunt secundum quid virtutes, non autem simpliciter; ordinant enim hominem benè respectu finis ultimi in aliquo genere, non autem respectu finis ultimi simpliciter.*

92 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
citer. Undè ad Rom. 14. super illud, *omne, quod non est ex fide, peccatum est*; dicit glossa Augustini, ubi deest agnitio veritatis, *falsa est virtus etiam in bonis moribus.*

Habemus plura ex D. Thoma. Primò, in Gentilibus multis fuerunt virtutes morales, & ut patet sine charitate infusa, de qua procedit art. D. Thomæ. Istæ virtutes sine charitate sunt quidem virtutes, & veræ; non quidem simpliciter, sed *secundum quid*, & in aliquo genere. Rursus, ut sic sint virtutes, & veræ, ordinari debent in ultimum finem, qui sit ultimus saltem in aliquo genere. Undè pudicitia Polemonis v. g. fuit secundum quid vera virtus, & ordinata in Deum finem ultimum naturalis pudicitia, & in hoc determinato genere auctorem, & finem. At quia vera virtus veritate simpliciter tali, respicit Deum finem ultimum supernaturalem, & in omni genere: ideò continentia Polemonis non fuit virtus vera simpliciter; quia sicut sine fide impossibile est placere Deo, & mereri gloriam; ita quod non est ex fide, peccatum est, & falsa virtus, etiam in bonis moribus, ut docet P. Augustinus, sic intelligens Apostolum, intelligentia quæ quibusdam displicuit Scholasticis, sed approbatur hic à D. Thoma. Sunt quidem sine fide virtutes falsæ, falsitate opposita veritati simpliciter; sed

non

§. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 93
non opposita veritati secundum quid, & in aliquo genere: nam hoc modo virtutes Gentilium veræ virtutes sunt juxta Augustinum, & D. Thomam, dum ab ipsis ordinantur in Deum finem naturalem, qui non excedit facultatem naturalem homini; & ideò ordinant hominem bene respectu finis ultimi in aliquo genere, ut docet D. Thomas.

51 In eodem num. 30. quem expendimus, postquam Emeritus mentem Augustini explicuit taliter, ut S. Parens non agnoscat veras virtutes, nec ex dono Dei, & per gratiam, nisi quæ charitate infusa formatæ dicuntur; id confirmat ex P. August. ibidem dicente: *Amor favendi quibuscumque creaturis, sine amore Creatoris, non est à Deo. Amor autem Dei, quo pervenitur ad Deum, non est nisi à Deo Patre per Jesum Christum Spiritu Sancto. Per hunc amorem Creatoris bene quisque utitur etiam creaturis.* Ergò sine amore infuso à Deo Patre per Christum in Spiritu Sancto, nemò bene, sed male utitur creaturis. Nec istam Emeritus, nec alteram ibi intulit consequentiam. At verba Augustini addita præcedenti expositioni Emeriti nostri, ut reipsa addita sunt sub eodem num. 30. evincunt legitimam esse hanc consequentiam, sed Quæsnellianis, non veritati Catholicæ faventem.

Prosequitur num. 31. & allegata P. August. autoritate ex serm. 248. de Temp. ubi asseritur amor mundi pariens inimicitiam Dei, subiungit Emeritus: *Non ergo damnat omnem amorem creaturarum.* Et numer. 32. *Sed neque etiam proprium, à quo alij nascuntur.* In hac illatione consequens est verissimum, & ut Emeritus dicit num. 33. pro eo demonstrando innumera propè sunt Augustini loca. Illationem tamen non percipimus. Quæ enim consequentia est hæc? *Augustinus damnat amorem mundi: Ergo non damnat omnem amorem creaturarum.* Kurtus, qua consequentia doctrinæ ductus, cum Augustini controversiam cum Juliano explicare nititur, & ut ait, penetralia ejusdem introspicere, saltat à quæstione de virtutibus infidelium, ad examen amoris naturalis sui, & aliarum rerum temporalium? Mei non est munus Quæsnellium defendere, sed ab Ecclesia proscriptum ubique impugnare: quare cum Norisij causa, quam suscepi, longissimè distet ab asserto damnato duplicis tantum amoris, charitatis infusæ, & damnabilis cupiditatis noxiæ; ideò in scriptis Emeriti præteream numeros omnes, qui tertium ex doctrina Augustini amorem commendant innoxium.

Tales sunt num. 34. 35. 36. & 37. Sed
in

in hoc notandum, quod non præcisè, & indiscriminatim in Quæsnellio damnatur, quod omnis amor rei terrenæ sit malus, quia non relatus in Deum, nec referens omnia, quæ referenda sunt. Sic enim damnetur probabilis DD. sententia de relatione omnium in Deum finem ultimum: & SS. Clem. XI. in Bulla *Pastoralis Officij* declarat, se non tangere Scholarum opiniones probabiles. Damnatur Quæsnellus, quia non agnoscens nisi duos tantum amores, infusum, & noxium; exigit cum Bajo charitatem infusam ad relationem operum in Deum: & hoc damnatum est, ut videbis ex Norisio ubi supra num. 22. Hoc non distinguens Emeritus, ut par erat, & dignum Theologo dogmatico, ne vel probabiles in Scholis sententias cum proscriptis involveret, vel Heterodoxos fineret se obtegere Scholasticorum DD. suffragio; num. 38. & 39. doctrinam Augustini Hom. 37. de amore inferiorum sano, & utili, licet non ordinato in Deum per infusam charitatem, nobis, & alijs DD. objicit, quasi nec per charitatem acquisitam, aut per actualem ex dono gratiæ non sit ullo modo ordinatus in Deum.

52 Hinc num. 42. quasi assumptum demonstraverit, sic infert: *Ex quo fit consequenter perspicuum, quod nec S. Augusti-*

„ nus potuit umquam censere, quod virtutes
 „ impiorum, aut infidelium sunt vitia, ea-
 „ rumve actus peccaminosi, defectu pure ne-
 „ gativo relationis in Deum. Immerito nam-
 „ que Card. Norisus attribuit S. Doctori
 „ ejusmodi *assertum*, &c. Hoc consequens, si
 „ intelligitur indefinite in materia doctrinali,
 „ æquivalet universali, & intelligitur de omni-
 „ bus actibus infidelium, & peccatorum: sic
 „ damnatum est in Luthero, & Bajo, sed non
 „ sequitur ex doctrina Augustini, ut explicata à
 „ Norisio, bene tamen ut intellecta ab Emeri-
 „ to nostro. Hoc oportet demonstrare, ut conf-
 „ tet, omnia Emeriti argumenta contra Nori-
 „ sium procedere ex falsa suppositione, in qua
 „ fundatur Bajanum systema. Ostenditur sequenti
 „ sillogismo.

*Omnis actus, ex objecto, & officio
 honestus, qui non ordinatur in Deum finem
 ultimum, non est virtus, sed vitium: at
 omnis actus impiorum, & infidelium, licet
 sit ex officio honestus, non ordinatur in Deum
 finem ultimum: Ergò omnia opera infidelium,
 & impiorum, sunt vitia, & peccata.* Major
 est doctrina Augustini ut vidimus numer. 16.
 distinguentis penes fines virtutes à vitijs. Ipse
 Emeritus num. 29. allegat sequentia verba
 Augustini: *Noveris itaque non officijs, sed*
fini-

finibus à vitijs discernendas esse virtutes. Mi-
 nor potest intelligi de relatione in Deum per
 charitatem infusam, & perfectam; vel per cha-
 ritatem imperfectam, & inchoatam, supernatu-
 ralem tamen, qualis est in peccatore fidei, se
 disponente ad justificationem; vel tandem per
 charitatem naturalem, & adquisitam, quæ po-
 test esse etiam in infidei vi auxiliij ordinis na-
 turalis. Si minor sillogismi intelligitur de re-
 latione per charitatem infusam, & hæc adstrui-
 tur necessaria de mente Augustini ad veram
 virtutem, ne opus sit vitiosum; sequitur conse-
 quens damnatum, nempe omnia opera infide-
 lium, & impiorum esse vitia, & peccata, nam
 in eis non est charitas infusa. Si verò de mente
 Augustini ad virtutem requiritur tantum rela-
 tio in Deum per charitatem naturalem, non
 sequitur consequens illatum: nam per charita-
 tem naturalem possunt infideles, & reipsa or-
 dinant in Deum finem ultimum naturalem ope-
 ra sua honesta. Si tandem intelligitur Augusti-
 nus de relatione per charitatem supernatura-
 lem inchoatam, sic ordinant peccatores se dis-
 ponentes ad justificationem; & possunt infide-
 les, quibus interdum donantur auxilia super-
 naturalia. Emeritus intelligit Augustinum de
 relatione per charitatem infusam: Norisius de
 relatione per charitatem naturalem, ut vidi-

98 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
mus num. 29. ergò ex doctrina Augustini, ut
explicata ab Emerito, sequitur consequens dam-
natum in Bajo; ex Norisij autem expositione
consequitur sententia Augustini verissima.

53 Contendit Emeritus num. 43. osten-
dere ex P. August. hom. 37. actus in Deum mi-
nimè ordinatos posse ordinari, & perfici à per-
fecta charitate: sed vitia non possunt ordinari
in perfectam charitatem, nec ab ea perfici, ut
patet: ergò actus minimè ordinati in Deum,
vitiosi non sunt. Totum se confecisse putat his
verbis August. ubi suprà dicentis: *Si vis vera
charitatis ordinem custodire, fac justitiam, di-
lige misericordiam, fuge luxuriam, incipe se-
cundum præceptum Domini non solum amicos,
sed etiam inimicos diligere. Et hæc cum fideli-
tè custodire toto corde contenderis, istis vir-
tutibus, ut quibusdam gradibus poteris ascen-
dere, ut merearis Deum toto animo, & tota
virtute diligere. Et cum ad istam felicem per-
fectionem veneris, omnes concupiscentias istius
mundi tanquam stercora computabis, & cum
Propheta poteris dicere: Mibi autem adherere
Deo bonum est.*

„ Subinfert Emeritus num. 44. *Igitur ante-*
„ quam homo adhæreat Deo ut ultimo fini,
„ antequam ad eam perfectionem charitatis ve-
„ niat, qua diligat ipsum ex toto corde, &

„ ani-

§ III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 99

„ anima sua; hortatur S. Augustinus, ut eas vir-
„ tutes exerceat, quibus quasi gradibus ad Deum
„ ascendat. Quo evidentè ostendit, virtutes
„ prædictas nondum tunc relatas in Deum ul-
„ timum finem, non propterea esse vitia, actus-
„ que earum nascentes tunc, non quidem ab
„ amore Dei nondum concepto, *sed tantum ab*
„ *amore proprio*, non propterea esse peccata, &c.
In hoc Emeriti discursu patet, quam altè repo-
situm habeat, nullum esse amorem Dei, qui
non sit perfectæ charitatis infusæ, & per Spiri-
tum Sanctum inhabitantem animam. Quod qui-
dem erroneum est, & damnatum in ipsa etiam
prop. 44. Quæsnellij, quam ipse impugnat, ubi
dicitur: *Non sunt nisi duo amores, unde voli-
tiones, & actiones omnes nostra nascuntur, &c.*
Si enim nullus est amor Dei nisi charitatis in-
fusæ: ergò cum peccatores, se disponentes ad
justificationem, non habeant charitatem infu-
sam, quæ non stat sine gratia justificante; nul-
lum habebunt amorem Dei supernaturalem, &
à Spiritu Sancto movente, quod est contra Tri-
dentinum. Rursus, nec erit possibilis naturalis
amor Dei finis ultimi, nec possibilis amor Dei
per charitatem acquisitam: quod est etiam erro-
neum.

Si ergò præter charitatem infusam, stat
amor Dei finis ultimi, naturalis in omnibus,

G 2

& supernaturalis ex dono gratiæ Spiritus Sancti tantam moventis: ergò licet virtutes juxta August. gradatim ascendentes ad charitatem infusam, per eam non referantur in Deum finem ultimum charitatis; referri possunt ab alijs amoribus, & sic esse virtutes. Hoc docent Norisius, & alij DD. sententiæ nostræ, verissimèque, & conformitèr ad doctrinam Augustini. Utque videat Lector solemne paradoxum Emeriti nostri, exponentis Augustinum; contendit Emeritus, ex amore proprio nasci sequentia: *Facere justitiam, diligere misericordiam, fugere luxuriam, & amare inimicos.* Virtutes istas ab Augustino enumeratas, tanquam gradus ad perfectam charitatem, tantum ab amore proprio oriri decernit Emeritus noster; cum à tali Parente non nisi superbiam prodire doceant SS. Patres. Tenendum est, virtutes enumeratas gradatim ascendere ad exercitia perfectæ charitatis: sed in sui primordio venire ex gratia Dei speciali intra ordinem saltè naturæ: & non haberi sine aliquo amore naturali, aut supernaturali inchoato Dei finis ultimi.

54 Progreditur Emeritus num. 45. dicens: *Neque etiam veriùs adscribit Augustino laudatus Cardinalis, quod censuerit actus virtutum moralium in Paganis, & impijs semper esse pravos; virtutesque prædictas esse vi-*

tiæ

§. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 101
 „tia, quia *semper* perverse ordinantur in finem
 „*præpostertem*, &c. Suprà num. 7. ostendimus,
 numquam Norisium docuisse, actus infidelium
 semper esse pravos; nullibi, quod virtutes Pa-
 ganorum in cunctis sint vitia. Imò directè pro-
 batum est à Norisio ubi suprà num. 28. infide-
 les, & Paganos interdum benè operatos, ex
 gratia tamen, quæ infidelibus etiam interdum
 dispensatur. Quare Emeritus in hoc num. 45. &
 in 46. 49. 50. 52. 53. 54. 55. & ferè in omni-
 bus, ubi Norisij sententiam refert, referentis
 fidem, & veritatem nos desiderare compellit.

Numer. 47. iterum repetit Emeritus argu-
 mentum de virtutibus, gradatim ascendentibus
 ad perfectam charitatem. Sed cum jam diluci-
 de sit a nobis solutum, non restat quid repo-
 namus, nisi quod P. Augustinus olim Fausto,
 sic scribens lib. 10. contra ipsam cap. 2. *Eadem
 sæpè vana repetere, istum non pudet: sed ea-
 dem sæpè, quamvis vera, respondere me piget.
 Quisquis itaque etiam adversus ista responsio-
 nem querit, quæ superius à nobis dicta sunt,
 legat.*

„ Num. 48. dicit Emeritus: *Secundò, ea-*
 „dem evidentia liquet, quod inter hoc quod
 „est virtutes Paganorum esse vitia, actusque illa-
 „rum esse pravos ex adhibito fine ultimo per-
 „verso; & hoc quod est virtutes easdem esse

G 3

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

veras, earumque actus esse simpliciter perfectos ex adhibita relatione per charitatem in Deum: erat Augustino medium, nempe erat alius earundem virtutum, & actuum status, non tantum speculativus, sed practicus; in quo scilicet virtutes recte tendentes in obiectum proprium, nec positive ordinatae in finem praeposterum, nulla privatione finis debiti deformantur, aut impediuntur, ne in Deum finem ultimum per charitatem referantur. Respondemus de mente Augustini dari medium inter illa extrema; sed non hoc, quod sibi suadet Emeritus nam ut videmus num. 18. virtutes, cum propter se, & ad se ipsas referuntur, sunt virtutes inflatae, & superbae de mente Augustini: unde non sunt medium inter vitia, & virtutes simpliciter, ordinatas in Deum finem ultimum charitatis. Medium ergo Augustinianum sunt actus virtutum moralium, ordinati in Deum per charitatem naturalem, & adquisitionem; vel per charitatem supernaturalem imperfectam, & inchoatam: actus isti sic remanent ordinabiles a charitate perfecta, & infusa.

55 Parum erat Emerito Norisium impugnasse, quod docuerit omnia opera infidelium semper, & in cunctis esse vitia, & peccata: oportebat etiam ipsum aggredi docentem, in-

§. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 103
infideles interdum bene operari, ut sic qualibet se vertat Norisius; impugnatorem inveniat acerrimum. Dicit sic Emeritus num. 56. *Deinde* quod ita plures operari potuerint, neque dici queat, quod numquam sic operati fuere, evincitur ex hypothese, aut eventu, quem sibi obijcit Norisius, nec ut opinor, satis expedit. Fieri potest, ut quis infidelis, aut impius, honeste operetur v. g. det eleemosinam pauperi, & statim ejusdem mens aliò avocetur. In hoc casu neque apud semetipsum de bono opere per actum reflexum gloriabitur. Et num. 57. proponit haec verba Norisij pro tali casu: *Censeo tamen haec opera bona non fuisse facta ab infidelibus, suis ipsorum viribus derelictis; sed praemunitis specialibus Divinae gratiae auxilijs, quibus forte aliquando factum est, ut recte operantes, novo proposito objecto, de bono opere minime gloriarentur.*

Deberet Emeritus, his Norisij verbis, & alijs, quae poterat allegare, se ipsum continere, ne Cardinali S. R. E. probato Bajano affigeret assertum de eo, quod in infidelibus omnia opera semper sunt vitia, & peccata: exultat tamen, sicut victores latantur capta praeda, dum Norisium captum censet, & pedibus manibusque religatis, proponit. Primo num. 58. ostendit *facillime, & na-*

104 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
turalissimè casum istum evenire posse, attentà
inconstantia, seu levitate rationis, occupatio-
ne vitæ, & vicissitudine rerum. In hac objectio-
ne non curavit Emeritus attendere continuas
Dæmonum tentationes, tunc maximè imper-
tunas, quando bene, & honestè operamur;
sed istas depellere non est facillimum, & na-
turalissimum, ut possit obtineri sine gratia; si
verò non insurgant, sed absit tentator, id eve-
nit ex dono protectionis externæ: tandem quod
relinquatur operans suæ propriæ levitati, tunc
sanè utili, nec permittatur tentari à Dæmone,
gratia est Dei, externè saltem protegentis: Er-
gò impugnatio facta nihil contra Norisium
convincit in casu posito; & verissimè docuit
Norisius, ex gratia provenire, *ut rectè ope-
rantes, novo proposito objecto, de honore opere
minimè gloriarentur.* Hęc gratia est illa, de
qua dixit P. August. quæst. 2. ad Simplician.
*Nemo habet in potestate, quid ei veniat in
mentem.*

Opponit secundò num. 60. & 61. in-
consequentiam Norisij, exigentis specialem gra-
tiam, ne opus honestum, jam elicited, deor-
dinetur à pravo fine, subsequenter adhibito
ab operante; & non desiderans gratiam pro
eodem opere in prima sui productione: quasi
majoris negotij sit continuatio operis honesti,
quam

§. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 105
quam prima productio. Objectio ista falsum
supponit. En verba Norisij post explicatam
Augustini sententiam contra communio-
rem Scholasticorum opinionem: Scio (inquit) il-
los opponere damnatam hanc Baij propositio-
nem, *omnia opera infidelium sunt peccata,*
&c. Sed hac censura S. Patris sententia neu-
tiquam percellitur. Etenim hic palam concedit
in infidelibus aliqua opera bona in prima sal-
tè sui productione, ex gratia tamen dona-
ta. Vides necessitatem gratiæ ad productio-
nem primam operis virtuosi, audi iterum No-
risium eandem asserentem; necnon rationem
dantem pro necessitate gratiæ ad continuatio-
nem. Dicit sic prope medium scripti sui: *Hoc
tamen ex Augustino observandum est, actus
bonos infidelium ex divina gratia derivatos,
ex subsequuta prava operum circumstantia ut
plurimum vitiani, ac amittere bonitatem, quam
in sua ipsorum productione ex Dei munere
habebant.* Quod ibi probat ex P. Augustino
lib. 4 in Jul. cap. 3: Ergò gratis, & sine fun-
damento Norisius arguitur apparentis adhuc
inconsequentia.

Num. 62. 63. 64. 65. 66. & 67.
Norisium Emeritus accusat, quod non plane,
palam, & nitidè declaraverit auxilia gratiæ,
necessaria ad opera virtutum: rursus, quod ei

106 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
non placeant benigniores Augustini expositiones, traditæ à DD. in Scholis. Sed quia numer. 10. expendimus accusationes istas, eas nunc præterimus. Fortius urget Norisium Emeritus num. 68. quod dixerit infideles unum posse habere de mente Augustini actum bonum sine gratia, nempe appetitum, beatitudinis, ut traditur in Enchirid. cap. 25. & 125. Rursus lib. 4. contra Jul. cap. 3. ubi dicit S. P. *Neque enim omnes homines naturali instinctu immortales, & beati esse vellemus, nisi esse possimus.* Opponit Emeritus, quod *hec bonitas concupita, non est moralis, sed pure physica, & propria appetitus prorsus naturalis, & communis etiam irrationalibus.* Mirabilis equidem impugratio! Ut Norisium Emeritus impugnet, in brutis etiam statuit appetitum beatitudinis, & immortalitatis.

56. A num. 69. incipit Emeritus Norisium benigne interpretari de auxilio ordinis natura, requisito quidem ut opera infidelium sint bona moraliter, aut ne sint peccata. Et num. 70. fatetur, hanc viam secutos fuisse aliquos nobiles DD. & sufficientem esse, ad defendendam impune necessitatem gratiæ ad opera moraliter bona, tum ne dicantur nostra, sed Dei, juxta illud Apost. *Quid habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris,*

5. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 107
ris, quasi non acceperis? Tum etiam, ne in finem præposterum referantur. Hoc confirmat Emeritus num. 72. ex alio communi Theologorum placito, asserentiam necessariam gratiam ad vitandam, & vincendam gravem tentationem: talis est in omni bene moraliter operante, nam tentatur, & urgetur gravissima tentatione cadendi in philautiam. Sic enim (prosequitur Emeritus num. 73.) *nullum inde Bajus, Jansenius, aut Quesnellius pro suis damnatis thesibus suffragium desumere possunt. Nam isti contendunt, opera infidelium esse peccata, quia facta, vel sine gratia sanctificante, vel sine fide operante per charitatem, vel sine charitate prædominante, vel, uno verbo, quia non sunt positivè supernaturaliter relata in finem charitatis.* Gratias Deo: hic tradit Emeritus veram Norisij doctrinam, quam fatetur minimè favere Bajanis, & Jansenistis. Hoc si dixisset in limine disputationis, & Norisij sententiam fidelitèr, & sincerè retulisset, vindex reflexio nostra planè superflueret.

„ *Nihilominus* (prosequitur num. 74.)
„ quia existimo non posse testimonia omnia
„ S. Augustini de re ista præfatam expositionem sustinere, quia disertè crebrò, & maxime contra Julianum ait, opera infidelium
„ esse peccata defectu ordinationis in finem

108 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
„charitatis; nequè id propterea tantum, quia
„illa sint positivè ordinata in finem præposte-
„rum, sed quia non propter Deum, sive
„non recto sine facta sunt: nam inquit: *Quid-*
quid autem boni fit ab homine, &c. non prop-
ter quod fieri debere vera sapientia præcipit;
& si officia videatur bonum, ipso non recto
sine peccatum est. Quæ verba (& alia similia,
„quæ habet) ut videntur coegisse Norisium
„ad eam sententiam Augustinæ attribuendam;
„videntur planè favere Bajanis, & Quesnellia-
„nis propositionibus damnatis. Ita ad verbum
Emeritus.

Fatetur in his, & alijs Augustini ver-
bis, S. D. Vocare peccata opera infidelium,
præcisè non relata in Deum finem ultimum,
quoniam præscribit, & præcipit vera sapientia:
Ergò fateri tenetur Emeritus, Augustinum
asserere præceptum Dei de referendis in Deum
officijs virtutum moralium. Huic præcepto
contradicit, non solum qui opera virtutum
positivè deordinat, sed qui non ordinat in
Deum: Ergò defectu talis ordinationis præ-
cisè peccat. Hæc fuit sententia Norisij, in quam
coegisse fatemur expressa Augustini testimo-
nia, quæ Theologos complures compulerunt
etiam, in Belgio præsertim, ad tale assertum
Augustinianum. Distant longissimè Norisius, &
nos

§. III. *Expendantur objecta novi, &c.* 109
nostri à Jansenistis, & Bajanis, nam isti ex-
plicant præceptum de relatione in Deum per
charitatem perfectam, & infusam; quæ cum
non sit in peccatore, & multò minùs in infi-
deli; sequitur peccatores, & infideles teneri
ad impossibilia, & re ipsa peccare in eo, quod
vitare non possunt. Sequela est erronea, & à
Tridentino jam pridem damnata. Norisius cum
Ariminensi nostro, & alijs explicant præcep-
tum de relatione in Deum per charitatem
saltè naturalem, & acquisitam: cumque in-
fideles adhuc possint Deum naturalitèr amare;
possunt, & debent omnia sua opera bona in
Deum finem ultimum, naturalem saltè or-
dinatissimè referre; nec in hoc obligantur ad
impossibile, sed ad id, quod dicitur naturalis
ratio, ut vidimus ex Ariminensi.

57 Displicuit forsàm Emerito nostro via
ista, sicut & præcedens ab ipso relata; unde
„num. 75. dicit: *Quapropter* alia via scrutan-
„da, exponenda, & defendenda est mens S.
„Augustini; atque ita ut sententijs proprijs
„ejusdem inhærendo, nulla relinquatur de
„ejus patrocinio Quesnellistis confidentia, ac
„simul istorum errores appareant jure merito
„damnati. Et primo censemus probabilissi-
„mam quidem esse, & compendiarium viam
„exponendi Augustinum; si dicatur, quod

110 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*

„ quoties affirmat opera infidelium esse peccata, loquitur de operibus ab eis elicitis, secundum quod sunt infideles, & peccatores, ita nimirum, ut agant quatenus infideles, seu, ut dici solet in Schola *formaliter*, aut *reduplicative*. Ita namque operantes, necessum est quod circumstantia infidelitatis, intentione, ne cuius tunc operantur, vitiet, & deturpet illorum *actus*.

Hæc via singularis exponendi Augustinum, quam Emeritus probabilissimam censet, & compendiarium; utilissima est, non quidem ut propositiones damnatæ ab Ecclesia, jure merito appareant proscriptæ, sed immerito damnatæ. Patet in hac propositione 35. Baij à tribus Pontificibus damnata: *Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.* Si enim exponatur juxta compendiarium Emeriti viam, sensus est: *Omne, quod agit peccator formaliter, & reduplicative ut peccator, peccatum est.* Hæc propositio est verissima, & traditur à D. Thoma supra epist. ad Tit. 1. lect. 4. ubi ait: *Quando peccator facit aliquod bonum, secundum quod est peccator, & infidelis, totum est peccatum ex radice.* At Pontifices non possunt damnare propositionem verissimam, nec damnarunt unquam assertum traditum à D. Thoma:

6.III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 111

ma: Ergo vel propositio Baij 35. non est damnata; vel compendiarium via exponendi, tradita ab Emerito nostro, non conducit, ut propositiones damnatæ jure merito appareant proscriptæ.

58 Ab hac Emeritus recedit expositione num. 78. non quia ipsi displiceat, nam ibi iterum probabilissimam appellat; sed alijs titulis, qui apud ipsum videri possunt: & præcipue, quia alteram promittit menti Augustini conformiorem. Pro hac supponit num. 80. quod quoties S. Augustinus opera infidelium non esse bona dicit, non negat operibus omnem bonitatem absolute; sed bonitatem simpliciter, sive quæ habetur ex charitate, ordinante opera in Deum, summum, & ultimum finem. Similiter, cum dicit in infidelibus, & peccatoribus non esse veras virtutes, solum asserit, quod non habent illas per charitatem formatas. Ita Emeritus. Cæterum doctrina ista, qua alij DD. utuntur etiam, ne videantur adversari P. Augustino, supra num. 26. impugnata est valide à Norisio nostro. Cumque P. Augustinus numquam cum Juliano disputaverit de virtutibus fructuosis, nam ut vidimus, Julianus ipse in infidelibus fatebatur steriles: si mens Augustini exponitur de virtutibus simpliciter, & per charitatem formatis,

112 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
inutilis, & vana redditur disceptatio Augustini
cum Juliano.

Num. 81. in eadem persistens exposi-
tione dicit, opera infidelium vocari ab Au-
gustino peccata, & virtutes eorum vitia, non
præcise, quia carent relatione in Deum per
charitatem, sed quia ultra addunt pravam or-
dinationem ex perverso amore proprio in fi-
nem præposterum. Expositio ista Emeriti ipsi-
met contradicit, qui num. 74. dixit de men-
te Augustini in aliquibus testimonijs, & maxi-
mè contra Julianum: *Opera infidelium esse
peccata defectu ordinationis in finem charita-
tis; neque id propterea tantum, quia illa sint
positive ordinata in finem præposterum, sed
quia non propter Deum, sive non recto fine
facta sunt.* Doctrina ista de operibus non po-
sitive relatis in finem præposterum, nec rela-
tis in Deum finem ultimum, quæ bona mora-
liter dicit Emeritus cum communi DD. sen-
tentia, aliquantulum admittitur à Norisio, sed
valide impugnatur, in praxi saltè, ex dictis
de mente ipsius num. 18. & 19.

Progreditur Emeritus num. 82. ob-
servans in Augustino, opera infidelium aliquan-
do dici non bona, aliquando peccata; virtu-
tes etiam eorundem interdum non veras, in-
terdum ab Augustino appellari vitia. Cæterum

cum

§. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 113
cum hoc discrimen sit verbale, aut imagina-
rium; in eo immorandum non est. Cumque
Norisius virtutes infidelium viciatas reputave-
rit, præcisè etiam ex non apposito ultimo recto
fine; reponit Emeritus num. 83. summam istam
discursus Norisij, summam etiam esse errorum
Quesnellij in omnibus propositionibus damna-
tis sub titulo amoris Dei. Deberet Emeritus,
ut tanta calumnia non gravaret S. R. E. Car-
dinalem probatum, advertere à semetipso dicta
num. 73. & à nobis relata num. 56. ubi Emeri-
to teste, & veritatem spontaneè in hac parte
fatente, dixit errorem Quesnellij consistere in
relatione operum exacta per gratiam sanctifi-
cantem, & charitatem prædominantem contra-
riæ cupiditati: at summa discursus Norisij non
est de tali relatione per charitatem infusam,
sed per naturalem, & adquisitam: ergò verbis
suis convincitur Emeritus injusti accusatoris.

59. Contendit Emeritus num. 85. & 86.
ostendere testimonijs Augustini, virtutes infide-
lium ab ipso non dici vitia; sed præcisè non
bonas, quia non relatas in Deum finem ulti-
mum. Hoc suadet ex loco citato cont. Jul. ubi
ait S. Parens: *Cum enim virtus sit puritas,
cui vitium contrarium est impudicitia, omnes-
que virtutes etiam, quæ per corpus operantur,
in animo habitent; quomodo vera ratio pu-*

114 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
dicum corpus asseritur, quando à verò Deo ipse
„ animus fornicatur? Reponit Emeritus: *In his*
„ planè non ait pudicitiam infidelis esse vitium,
„ imò hoc nomine appellat impudicitiam illi
„ contrariam: solummodo inquit, eam non esse
„ veram virtutem, nempe per ordinem ad Deum,
„ qui essentialiter verus, & *veritas est.* Ita Eme-
ritus, qui vult nos cæcos, nec legere poten-
tes. Legimus in hoc testimonio, pudicitiam in-
fidelis esse fornicationem animi: an ne fornicatio
animi non est vitium? Viciosior, & dam-
nabilior est animi fornicatio, quam corporis:
ergò est peior impudicitia, & vitium damna-
bilis.

60 Num. 87. Emeritus adducit Augusti-
num laudantem continentiam Polemonis. Ver-
ba dedimus suprâ num. 28. sed ibi notatum ex
Augustino eam fuisse veram, quia ex dono Dei
derivatam: non fuit illa vitium, quia nullum
vitium donatur à Deo: fuit tamen vera vir-
tus, sed ignorata à Polemone, nesciente cujus
erat donum. Ob id fuit veraciter, sed non sa-
lubriter continens. In eadem epist. 130. laudat
P. Augustinus quorundam infidelium parsimo-
niam, continentiam, castitatem, sobrietatem,
meritis pro salute patriæ contemptum, quas me-
rito imitandas proponit. Subinfert Emeritus nu-
mer. 89. virtutes illas honestas esse de mente Au-
gustini.

115 *S. III. Expenduntur obiecta novi, &c.*
gustini; alioquin non proponerentur imitanda.
Respondemus, virtutes illas imitandas propo-
ni ex officio, quod vigetur, & ut exemplar pro-
ponitur: non autem ex fine, nam sic sunt ani-
mi fornicatio, ut vidimus ex Augustino; & vi-
tium tale imitandum non est, sed execran-
dum.

Num. 90. allegat Emeritus sequentia verba
Augustini: *Quæ quidem omnia, quoniam non*
referuntur ad finem rectæ, veræque pietatis,
sed ad factum inane humane laudis, & gloriæ;
etiam ipsa inanesunt quodammodo, steriliaque
redduntur. Hinc infert Emeritus, ea operæ in-
fidelium non esse peccata de mente Augustini,
sed virtutes infructuosas. Patet hoc illis verbis
inanesunt quodammodo: si enim essent peccata,
plene inania essent; quia apud Augustinum pec-
catum est nihil, & privatio. Ut quid enim illud
quodammodo, nisi ut denotet virtutes esse fe-
riles ad salutem? In hoc argumento insignis
explanator mentis Augustiniane contendit, non
esse peccata opera cujuscumque relata ad ina-
nem gloriam, & hoc contendit de mente Au-
gustini. Pater, nam textus procedit de operi-
bus relatis ad *factum inane humane laudis, &*
gloriæ: sed de his dicit Emeritus non esse pec-
cata de mente Augustini: Ergò contendit non
esse peccata, opera facta propter inanem glo-

116 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
riam. Hoc consequens absurdissimum, & hære-
ticum est. Tenendum est igitur, expositionem
datam inanissimam, & non *quodammodo*, sed
plenè falsam esse.

De operibus sic relatis in gloriam ina-
nem, quæ juxta fidem peccata sunt, dicit Au-
gustinus inanescere *quodammodo*, & non plenè,
quia ex objecto bona sunt, & mala tantum ex
fine. Paret, quia eo modo inanescunt, quo
mala efficiuntur, & peccata: sed opera bona in
pravum finem ordinata, unicè peccaminosa fiunt
ex pravo fine operantis, non autem ex objecto:
ergò licèt inanescant, non plenè, sed quodam-
modo inanescunt. Quod autem peccatum apud
Augustinum sit pura privatio, & omninò nihil:
nihil omninò officit solutioni datæ. Scit benè
Emeritus, eam Augustini sententiam esse de
peccato pro formali, idest pro malicia, quæ
omninò nihil est, & privatio: sermo autem
noster est de peccato pro materiali, idest de en-
titate actus, quæ subternitur moralitati virtuo-
sæ, aut vitiosæ.

61 Num. 91. perpendenda optat hæc ver-
ba Augustini: *Quoniam non referuntur ad finem
rectæ, veræque pietatis, sed ad factum inane
humane laudis, & gloriæ.* Reponit Eme-
ritus: *Quæ aut supervacaneam, & re-
dundantem repetitionem continent; aut duo*

PROL

6. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 117
,, proflus diversa significant, nempe, & non
,, referri ad finem charitatis, & referri ad finem
,, *pravum*. Respondemus duo illa diversa esse;
qualitèr in peccato diversa sunt aversio à Deo,
& conversio ad creaturam. Imò amplius, quia
in peccato non stat aversio sine conversione,
& è contra. Caterum in opere morali licèt non
stet relatio in finem præposterum sine carentia
relationis in finem debitum; stat pura carentia
relationis in finem ultimum, sine positiva rela-
tione ad finem pravum. Illa pura carentia re-
lationis in finem debitum, sufficit de mente Au-
gustini ut opus reddatur vitatum. En verba
ejusdem ibidem dicentis: *Cum itaque facit ho-
mo aliquid, ubi peccare non videtur, si non
proptèr hoc facit, proptèr quod facere debet,
peccare convincitur.* Suprà nullies dictum est,
debitum hoc referendi in finem ultimum, non
esse per charitatem infusam, sed per natura-
lem, aut per supernaturalem inchoatam.

Num. 92. 93. & 94. nihil continetur, quod
ex dictis à nobis num. 26. non plenè evanes-
cat. Placet tamen tantillum immorari, ut bre-
vissima reflexione Lectores percipiant, quomodo
licentia veluti Poetica loquatur Emeritus, dum
mentem Augustini exponit ut scriptor dogma-
ticus. Dixerat Augustinus: *Cum itaque facit
homo aliquid, si non proptèr hoc facit, proptèr*

H 3

118 *De Virtutibus infidelium admentem, &c.*
quod facere debet, peccare convincitur. Repo-
nit Emeritus num. 94. quod verba illa: *Si non
propter hoc facit*, accipienda sunt privative,
nimirum: *Si propter perversum finem faciat.*
Dixerat numer. 91. quod non referri ad finem
rectum, & referri ad finem pravum, non sunt
unum apud Augustinum, sed duo diversa; alio-
quin in verbis Augustini esset supervacanea, &
redundans repetitio. Nunc autem num. 94. de-
cernit oppositum, nempe quod idem sunt: *Si
non propter hoc facit, & si propter perversum
finem facit.* Amplius mirabitur Lector Emeri-
tum nostrum num. 96. dicentem: *Quod maxime
observandum est, quia ex iniqua confusione non
relationis in Deum operis alias honesti, & po-
sitive relationis contra Deum eiusdem operis,
oboritur error Baij, & Quesnellij.* At ut vidi-
mus, verba Augustini sic exponit Emeritus, ut
confundat, & pro eodem sumat non relatio-
nem in Deum, ac relationem in perversum fi-
nem contra Deum: ergo ex data expositione
Emeriti nostri oboritur (ipso teste) error Baij, &
Quesnellij.

Monuit ipse, & sæpè recidunt DD.
sententiæ suæ, carentiam negativam relationis
in finem debitum, non esse idem ac positi-
vam relationem in finem præpositum: inde
inferentes, quod licet opera infidelium non
sint

§. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 119
sint ordinata in Deum, sunt honesta; quia ca-
rentia relationis negativa est, non privativa.
Urgemus contra ipsos hoc Augustini testimo-
nium, ubi non exprimens positivam relatio-
nem in finem pravum, sed solam carentiam
in finem ultimum debitum, inde convincit
peccatum. Respondet Emeritus, eam caren-
tiam ibi ab Augustino sumi privative, & non
negative, idest pro positiva relatione in finem
perversum. Quid est hoc, nisi testimonia Pa-
trum ad placitum explicare, & ad præcon-
ceptam opiniunculam Augustini mentem de-
torquere. Admittimus verba illa Augustini,
adducta ab Emerito num. 95. *Sed ille, qui hoc
facit, si amando gloriam hominum, magis quam
Dei facit, non bene bonum facit.* In his ver-
bis peccatum venit ex positiva relatione in fi-
nem pravum; sed in præcedentibus malitia de-
sumitur ex carentia relationis in finem debi-
tum, ibi: *Si non propter hoc facit.* Ex du-
plici principio Augustinus probat opera pec-
caminosa, nempe quia pravè ordinata, & etiam
quia non bene ordinantur: Ergo hæc duo con-
fundenda non sunt, ut monet Emeritus nu-
mer. 96. ne ex confusione utriusque oriatur
error Quesnellij, & Baij; nec unum potest
explicari per aliud, ut contendit Emeritus
num. 94. exponens mentem Augustini.

62 Incipit Emeritus a num. 97. explanare mentem Augustini circa sterilitatem virtutum moralium, quas interdum omninò steriles dicit Augustinus, interdum non omninò, quia premium saltem merentur temporale. Sed adeo obscura est explanatio Emeriti num. 97. 98. 99. & 100. ut potius implicatio sit, quam explicatio. Summa doctrine Emeriti num. 101. hæc est. Opera, quæ vel ex objecto prava sunt, vel ex fine perverso operantis, sunt omnimodè sterilia: quæ autem ex objecto bona sunt, sed nec relata in finem debitum, nec ordinata in finem præposterum, non sunt omninò sterilia; quia licet non sint fructuosa ad salutem æternam, merentur tamen premium temporale. Expositio ista contradicit Augustino, ab Emerito allegato numer. 90. & dicenti: *Quæ quidem omnia, quoniam non referuntur ad finem rectæ, veræque pietatis, sed ad factum inane humane laudis, & gloriæ; etiam ipsa inanescunt quodammodo, steriliaque redduntur.* En opera prava ex fine, & positiva deordinatione: sed hæc opera juxta Augustinum non sunt omninò sterilia, sed quodammodo: Ergò contra mentem Augustini exponit Emeritus doctrinam ejusdem, asserens esse omninò sterilia, quæ vel ex objecto, vel ex fine sunt opera prava.

Pro-

Prosequitur num. 102. contendens non esse plenè sterilia, sed aliquomodo fructuosa ad mercedem temporalem, opera præcisè non ordinata in Deum finem ultimum. Hoc probat ex P. Augustino de Spir. & Litt. cap. 28. dicente: *Ad salutem æternam nihil profunt impio aliqua bona opera, sinè quibus difficillimè vita cujuslibet pessimi invenitur.* Inde invenitur in Card. Norisium, veluti asserentem, opera infidelium semper esse vitiata. At hæc est falsa, & rancida cantinela, jam sæpè ab audientium auribus propulsata. Respondemus, bona opera impiorum, etiam pessimorum, quæ sterilia sunt ad vitam æternam, sed fructuosa ad temporalem; ex dono Dei in ipsis esse, non ex viribus naturæ. Quod si Emeritus hoc secundum tenuerit cum Juliano, audiat Augustinum lib. 4. in Julianum capit. 3. dicentem: *Quanto ergo tolerabilius illas, quas dicis in impijs esse virtutes, divino muneri, quam eorum tantummodo tribueres voluntati; licet ipsi hoc nesciant, donec si ex illo sunt prædestinatorum numero, accipiant Spiritum Sanctum, qui ex Deo est, ut sciant quæ à Deo donata sunt eis.* Si verò infidelibus nullam dari gratiam, sustineat; meminerit damnatas esse in Quesnello sequentes propositiones: 26. *Nulla dantur gratia, nisi per fidem.*

27. *Fides est prima gratia, & fons omnium aliarum.* 29. *Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia.* Et ab Alexandro VIII. proscrita est hæc ordine 5. *Pagani, Judei, Hæretici, aliique hujus generis (quandiu in eo statu perseverant) nullum omnino accipiunt à Jesu Christo influxum; adeoque hinc rectè inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem, sine omni gratia sufficiente.*

Num. 103. fructuosas præmij temporalis ostendere volens Emeritus infidelium virtutes, allegat P. Augustinum 5. de Civit. Dei cap. 15. asserentem, Romanos gloriam, & imperij magnitudinem à Deo recepisse propter bonos mores, & officia virtutum moralium. Idem docuit S. Hier. cap. 29. in Ezechielem de Nabucodonosore, & Ethnicis. Subinfert Emeritus: at Deus non remunerat peccata, quæ potius terminant odium, & displicentiam Dei: Ergo nec opera illa infidelium fuere peccata defectu relationis in Deum; nec S. Augustinus potuit ea vocare prava, & omnis mercedis sterilia. In hac illatione concessis præmissis, negamus suppositum consequentis. Supponit Emeritus, ea opera bona non fuisse in Deum relata, nec ex dono Dei. Hoc constantè negamus, & ex Augustino evidentè probatum relinquimus. Emeritus autem, cui

mos est supponere, quod deberet probare, ut vidimus num. 41. & 42: nunc, & in omnibus suis argumentis, vel supponit fallum, vel supponit probandum.

63 Se ipsum nobis commendat Emeritus num. 104. dicens: *Ne tamen videar quidquam dissimulare, aut scrupulum aliquem de mente illius infestatam relinquere; locum ex ipso adducam, quo maximè queunt Bajus, & Quæsnellius suos errores confirmare.* Ante Emeritum plures DD. de scrupulo isto sedando tractarunt à quatuor ferè sæculis, nempe ab anno Domini 1344. quo N. Ariminensis Parisijs dictavit libros sententiarum, & in secundo dist. 26. quæst. 1. art. 1. referens sententiam asserentem, posse hominem sine speciali Dei auxilio, adhuc ordinis naturæ, bene moralitè operari, quam modernorum esse ibidem affirmat; promittit ostendere, eam opinionem fuisse unum de articulis Pelagij damnatis, & ab Augustino validè impugnat. Ab eo tempore DD. Scholastici assertores talis sententiæ, laboraverunt in eo scrupulo sedando: nec speret Lector quidquam ab Emerito, quod tot effugerit sapientes, tot præterierit Doctores. Locus Augustini, unde oboritur scrupulus sedandus, habetur lib. 19. de Civit. Dei cap. 25. ubi S. Parens dicit:

124 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
Nam licet à quibusdam tunc vere, & honeste putentur esse virtutes, cum ad se ipsas referuntur; nec propter aliud expetuntur: etiam tunc inflatæ, ac superbae sunt, & ideo non virtutes, sed vitia iudicanda sunt. Locus iste non favet Bajanis, exigentibus relationem in ultimum finem per infusam, & perfectam charitatem; sed Theologis verè doctis cum P. Augustino contra Julianum, virtutes finibus à vitijs differre, & necessariam esse relationem in Deum per naturalem saltè charitatem ad veram virtutem. At Emeritus ferè semper sententiam istam Scholasticorum cum Bajanis involvit; & ideo quæ pro nobis sunt, Bajanis favere decernit.

Monet Emeritus, Augustini mentem ex toto contextu investigandam, juxta regulam ex utroque jure desumptam, quam refert num. 105. & pro contextu apponit hæc Augustini verba, immediatè præcedentia altera, quæ induxerunt scrupulum sedandum: *Quamlibet enim videatur animus corpori, & ratio vitijs laudabiliter imperare; si tamen Deo animus, & ratione ipsa non servit, sicut sibi serviendum esse ipse Deus precipit, nullo modo corpori, vitiisque rectè imperat. Nam qualis corporis, atque vitiorum potest esse mens domina, veri Dei nescia, nec ejus imperio sub-*

J. III. Expenduntur objecta novi, &c. 125
Jugata, sed vitiosissimis Daemonibus corruptis, penitus prostituta? Proinde virtutes, quas sibi habere videtur, per quas imperat corpori, & vitijs, ad quodlibet adipiscendum, vel tenendum, nisi ad Deum retulerit etiam ipsa vitia sunt potius, quam virtutes. Nam licet, &c. ut supra.

Hinc colligit Emeritus numer. 107. P. Augustinum eo capite loqui de homine operante actiones, quæ videntur virtuosæ, sed animo privativè averso à Deo, quia positivè, & ultimò converso ad bonum commutabile. Hoc significatur per mentem non subjugatam imperio Dei, sed vitiosissimis Daemonibus prostitutam. Ita Emeritus, cui repominimus: quod vel glossat Augustinum de animo averso à Deo habitualiter, vel de ipso actualiter averso. Si hoc secundum, contradicit Augustino ibidem dicenti de operibus animæ infidelis: *Nisi ad Deum retuleris, etiam ipsa vitia sunt.* At animus privativè actualiter à Deo aversus, implicat ad Deum referre opera sua elicita in actuali aversione Dei; nam hoc esset actualiter averti, & converti, quod est implicatorium: Ergò si Emeritus explicat Augustinum de animo, actualiter averso à Deo, reddit doctrinam Augustini implicatorem. Si verò intelligit Augustinum de animo,

averſo tantum à Deo habitualiter, nihil convincit. Nam animus iſte potens eſt ex dono Dei, & per gratiam exercere officia virtutum, relata in Deum, qualiter referuntur ſemper, ac fiunt ex dono Dei. Et hoc etiam à mente veri Dei neſcia, & ejus imperio non ſubjugata, ut ſuprà vidimus de infideli Polemone. Vide dicta num. 59. ex Auguſtino, tribuente divino muneri infidelium virtutes, licet ipſa hoc neſciant: Ergò cum infideles habitualiter averſi à Deo, indifferentes ſint ad opera virtutum relata in Deum ex dono gratiæ, vel relata ad ipſa, aut in alium finem pravum ex viribus naturæ: integra ſubſiſtit pro nobis ſententia illa Auguſtini: *Virtutes, eum ad ſe ipſas referuntur, inflatæ, & ſuperba ſunt, &c.*

64 Incipit Emeritus numer. 109. ſtare promiſſis num. 22. ubi penetralia, & recondita Auguſtini introſpicere ſpoſpondit, ut Noriſium evidentius impugnet, & Bajanos inſolubilitè convincat. Dicit ſic: *Quod demum*, evincam alio, non etiam vulgari testimonio illius, adeò tamen ni fallor, perſpicuo, quod vel ipſos Queſnellistas, quamlibet pertinaces, ad desperandum de ejus patrocinio cogat. Utque evidentius pateat ſentus illius, ipſis palam contrarius, neque uno tantum

„ loco ab Auguſtino expreſſus, oportet ſequentem præmittere *diſcurſum*. Condonanda eſt ſcriptoris arrogantia, dummodò fidem impleat, & Queſnellistas cogat, quantumvis pertinaces, ad desperandum de Auguſtini patrocinio. Ut hoc nobis, & Noriſio ſuadeat, non eſt cur ſollicito labore Auguſtini recondita introſpiciat: patens eſt, nobis ſaltem, & omnibus Orthodoxis, P. Auguſtinum Queſnellistas non favere, ſed adverſari.

Diſcurſus ab Emerito præmiſus eſt hic. Si opera impiorum non relata in finem pravum, nec in finem charitatis, eſſent mala, & peccata, eſſent æterna pœna digna, & ſic mortalia: ſed hoc non indicat Auguſtinus, ſed potius contrarium, ut infra patebit testimonijs ejusdem: Ergò falſum eſt ſentire Auguſtinum, opera non relata in Deum, ex hoc præciſè eſſe mala, & peccata. Sequela majoris probatur ab Emerito num. 110. & 111. ubi ex principijs contrariorum ſuadet, non eſſe veniale peccatum, ſed mortale, opus carens debita relatione in Deum. Primò, quia apud eos eſt tranſgreſſio præcepti referendi in Deum omnia opera noſtra. Secundò, non referentem conſtituit *plenum nigredine peccatorum*. Tertio, ita *fruitur utendis*, ut in creatura conſtituat ultimum finem. Tandem non delect-

128 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
tatur re incommutabili, & ideò superba est,
& se pro summo habet. Hæc desumpta sunt
ex P. Augustino lib. 4. contra Jul. capit. 3.
lib. 83. qq. quæst. 30. & epist. 110. Hoc ar-
gumentum præmisum ad testimonia non vul-
garia Augustini, promissa ab Emerito, argu-
mentum vulgare est, & desumptum ex Cardin.
de Aguirre. Quod quidem supra num. 39. à
nobis propositum, & dilucidè solutum est. In-
de patet, nullam nos posse sperare ab Eme-
rito urgentem probationem, tam debili ni-
xam fundamento: Nihilominus eam propone-
mus, & expendemus.

65 Num. 112. adducit Emeritus verba
Apost. 1. ad Cor. 3. dicentis: *Si quis autem
superedificat super fundamentum hoc, aurum,
argentum, lapides pretiosos, ligna, fenum, sti-
pulam, uniuscujusque opus quale sit, ignis
probabit. Si cujus opus manserit, quod super-
edificavit, mercedem accipiet. Si cujus opus
arserit, detrimentum patietur: ipse autem sal-
vus erit, sic tamen quasi per ignem.* Prosequi-
tur Emeritus num. 113. dicens: *Hunc tex-
tum ita intelligit S. Augustinus, ut per fun-
damentum voluerit Apost. significare Chris-
tum, & ejus fidem; unde supponitur, fideles
esse edificantes supra illud. Edificium au-
tem censet esse eorundem opera: horum
,, quæ*

§. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 129
,, quæ aurum, argentum, & pretiosi lapides
,, fuerint; igne probata manebunt, & operans
,, mercedem propter illa accipiet. Quorum au-
,, tem opera fuerint ligna, vel fenum, vel sti-
,, pula, igne ardebunt; operans tamen salvus
,, erit, quamvis non propter prædicta opera.
,, Hæc est summa expositionis Augustini, in-
,, telligentis per ignem, vel tribulationem
,, quandam operantis, vel ignem verborum, aut
,, temporaliter purgantem, aut æternam pu-
,, nientem. Ita Emeritus. Sed cum hic Aposto-
lus, & Augustinus loquantur, (fatente Eme-
rito) de fidei fidelibus, supra Christum, &
ejus fidem edificantibus; isti, & sequentes
Augustini, auctoritates non sunt ad rem, &
questionem præsentem de virtutibus infide-
lium. Quidquid sit, expendamus oportet
non vulgaria Augustini testimonia, ab Eme-
rito promissa, à nobisque jam, diu, & solite
expectata.

Primum adducitur ab Emerito me-
mer. 115. ubi hæc verba habentur P. Augu-
tini in Enchir. cap. 68. *Ligna quippe, & fe-
num, & stipula, non absurde accipi possunt
rerum secularium, quamvis licite concessarum,
tales cupiditates, ut amitti sine maximo dolore
non possint.* Reponit Emeritus, exultans qua-
si de triumpho, devicto que Quetnello, dicens:

130 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
„ Hic advertat Quaesnellista, cupiditates rerum
„ mundi licite concessarum, minime, vel eo
„ nomine *pravas*. Nos Quaesnellistas sincerius
monebimus, non advertant Emeriti probationes,
sed damnationem Pontificiam. Si enim
cupiditates istae rerum mundi nec vel nomine
sunt *pravae*: cur ardebunt juxta Apostolum, &
Augustinum, sicut ardebunt stipula, & fenum?
Non ardent igne divinae justitiae boni, sed ma-
li: Ergo si cupiditates illae ardebunt igne, ea
ipso nomine, & re convincuntur esse *pravas*,
& peccata. Videat Emeritus, qualiter in uni-
ca tantum illatione peccat contra Logicam, &
Theologicam veritatem. Audiat interim D.
Thomam ad ea Apost. verba dicentem: *Ter-
tio modo quis, licet in his finem non consti-
tuit, nec vellet propter ista contra Deum
facere; afficitur tamen istis magis quam de-
beret, ita quod per hac retardatur ab his,
quae Dei sunt, quod est peccare venialiter: &
hoc proprie est edificare lignum, fenum, sti-
pulam.* Vides, eas cupiditates esse peccata ve-
nialia juxta D. Thomam, cum Augustino explican-
tem Apostolum: an ne vult Emeritus, peccata
venialia, nec vel nomine esse *pravas*?

66 Num. 116. iterum adducitur Au-
gustinus lib. 21. de Civit. Dei cap. 26. di-
cens: *Vide in Apostoli verbis hominem edifi-*

causa

§. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 131
cantem super fundamentum hoc, aurum, ar-
gentum, lapides pretiosos. Qui sine uxore est,
inquit, cogitat quae sunt Dei, quomodo placeat
Deo. *Vide aliam edificantem ligna, fenum, sti-
pulam: Qui autem matrimonio junctus est, in-
quit, cogitat, quae sunt mundi, quomodo pla-
ceat uxori.* Reponit Emeritus: Scilicet, ea
„ opera sunt aurum, argentum, quae sunt ex
„ amore Dei, propter Deum, & ut illi pla-
„ ceant. Ea autem ligna sunt, & fenum,
„ quae orta ex amore proprio, & rerum con-
„ cessarum mundi, quamvis carnali, honesto
„ tamen, & moderato, non habent finem pre-
„ positum, & praepositum fundamento, quod
„ est Christus. Ita Emeritus: sed ab eo qua-
rimus, cur talia ardebunt, si honesta sunt, &
moderata? An ne est honestum, moderatum, &
virtuosum, hominem cogitare quae sunt mun-
di, & quomodo placeat uxori? Si enim haec
honestae essent, & virtuosae, frustra adducerentur
ab Apostolo, ut retraheret a connubio, &
suaderet vitam celibem.

Mirabilis est, Emeritum iterum addu-
cere Augustinum in confirmationem suae glos-
se dicentem: *Potest ergo & iste habere in
fundamento Christum: si enim nihil ei talis
affectionis, voluptatisque praeponat, quamvis
superedificet ligna, fenum, stipulam; Christus*

12

132 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
est fundamentum, propter hoc salvus erit per ignem. Delicias quippe hujusmodi, amoresque terrenos, propter conjugalem quippe copulam non damnabiles, tribulationis ignis exuret. Hinc statim infert Emeritus num. 117. doctrinam istam Augustini demonstrare, quam aliena fuerit mens illius à superiori ei per Norisium adscripta; quamque adversa sit consequenter thesibus damnatis Baij, Jansenij, & Quesselij. At melius inferret, se infelicitè assecutum Augustini mentem, in allegato textu adeò perspicuam, ut licet cupiditates illas conjugatorum dicat Augustinus non damnabiles igne aeterno; temporali tamen in Purgatorio, & in hac vita tribulationis igne exurendas decernat, cum Apostolo ibidem dicente: *Tribulationem tamen carnis habebunt hujusmodi.* Si ergo cupiditates illae exuruntur igne: Ergò honestae non sunt, moderatae, & virtuosae; sed re ipsa peccata venialia, quae nisi interveniret conjugium maritale, essent gravia, & mortalia.

67 Ut autem videat Lector, Emeritum in toto precedenti argumento, vel negare peccata venialia, vel ipsa peccata asserere bona moraliter, virtuosae, & digna mercedis temporalis; quae quidem abhorrent aures audire à viro religioso, Theologo, & dogmatico;

§. III. *Expenduntur objecta navi, &c.* 133
legat scripta ab ipso numer. 119. ubi dicitur:
„ *Alia sunt opera superedificata super fundamentum Christus*, quae sunt ligna, fenum, stipula, idest amores carnales, seu cupiditates alioqui honestae, & rerum licite concessarum, & quibus operans sibi, uxori, aut alijs licite placere cupit; non tamen ita, ut haec objecta praeponat Christo, scilicet non sic illa amat, ut in eis suum ultimum finem quærat, aut ponat, &c. Prosequitur numer. 120. *Quia* tamen defectus iste purè negativus est, dum praefata opera non sunt positivè deordinata, seu relata ad creaturam praepositam Deo; idcirco quamvis ligna, & stipula sint, idest sterilia ad salutem; non propterea sunt eo ipso mala, neque ob illa damnabitur operans, qui cum eis *salvus erit*: quod perinde est, ac *praedicta opera esse bona moraliter*, quamvis non perfecta simpliciter; *esse digna mercedis temporalis*, quamvis non aeternae; virtutesque, quae sunt illorum principia, *non esse vitia*, quamvis quia carent tendentia ad summum bonum, non etiam sunt dignae, ut verae virtutes dicantur. Ita Emeritus ad verbum.

Observemus primò, amores carnales, & cupiditates, quae ab Apostolo, & Augustino dicuntur stipula, & fenum, ideòque sunt

134 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
peccata venialia juxta eosdem, ut vidimus ex
D. Thoma; alioquin igne divinæ justitiæ non
arderent, & exurerentur: ab Emerito tamen
dicuntur *opera bona moraliter*; rursus *digna
mercedis temporalis*; & tandem quod *proce-
dunt à virtutibus*, cum tamen virtus sit: *Bo-
na qualitas mentis, qua nemo male utitur*. An
ne qui peccat venialiter, bene moraliter ope-
ratur? An etiam qui peccat venialiter, dignus
est apud Deum mercede temporali? An tan-
dem qui peccat venialiter, agit per qualita-
tem bonam mentis, qua nemo malè utitur?
Ergò dum Emeritus ligna, fenum, & stipu-
lam asserit esse opera bona moraliter, & dig-
na mercedis temporalis; pienè, & planè ne-
gat peccata venialia. Rursus observandum in
confirmationem observationis primæ, quod lig-
na, & stipula, cum quibus juxta Apostolum
edificans salvus erit; juxta Emeritum *perinde
est, ac prædicta opera esse bona moraliter, esse
digna mercedis temporalis, virtutesque, quæ
sunt virtutum principia, non esse vitia*. Cum
ergò juxta Apostolum, Augustinum, & D. Tho-
mam, stipula, & fenum sint peccata venia-
lia; hæc peccata venialia juxta Emeritum sunt
opera bona moraliter, digna mercedis tem-
poralis, &c. & esse peccatum veniale, *perinde
est, ac esse opus bonum morale, & dignum*
tem.

§. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 135
temporali præmio. Non est cur immoremur,
in ponderando tanto absurdo.

68 Rem plenè contra *Quesnellistas* se
confecisse censens Emeritus ex allegatis Au-
gustini testimonijs, sic colligit numer. 121.
„ *Qui tam significanter suam mentem expri-
mit, quam perspicuè nostram, & veram con-
firmat doctrinam, atque adversam Quesnel-
lij oppugnat; ut audacter dicam, neminem,
qui hæc legat, quamlibet percinax, si vel tan-
tum compos rationis sit, posse de illius
sententia dubitare*. Ita audacter Emeritus: sed
quid dicent *Quesnellistæ* pertinaces? Eos mi-
nimè audiamus, donec resignent, & debi-
tam præstent Ecclesiæ obedientiam. Audiamus
tantum rationis compotes, quos Emeritus
compellavit, & optavit judices. Dicent sanè,
doctrinam Augustini taliter ab Emerito expo-
nente turbari, & inverti, ut quæ Augustinus
vitiosa dixit, & venialia peccata; virtuosa ab
Emerito dicantur, bona moraliter, & honesta.
Inducent ipsimet rationis compotes Au-
gustinum in Enchir. cap. 68. dicentem: *Per
ignem quemdam purgatorium, quanto magis
minusve bona pereuntia dilexerunt, tanto tar-
dius, citiusque salvari*. En effectus earum cu-
piditatum, quæ vitiosæ sunt apud Augus-
tinum, licet venialiter: retardant quidem ab

136 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
ingressu Cœlorum tanto magis, aut minus, quan-
tò magis, minusve peruentia dilexerunt.
In eodem errore, evacuante peccata ve-
nialia, persistit Emeritus a num. 128. usque ad
129. ubi contendit illum probare sequentibus
Augustini verbis lib. 21. de Civit. Dei cap. 26.
ubi ait: *Si quis itaque Christianus diligit me-
retricem, eique adhaerens unum corpus efficitur;
jam in fundamento non habet Christum. Si quis,
autem diligit uxorem suam, si secundum Chris-
tum, quis ei dubitet in fundamento esse Chris-
tum? Si verò secundum hoc seculum, si car-
naliter, si in morbo concupiscentiarum, sicut G-
gentes, quæ ignorant Deum; etiam hoc secun-
dum veniam concedit Apostolus, imò per Apost-
olum Christus... Si enim nihil ei talis affectio-
nis, voluptatisque preponat. Hinc numer. 130.*
infernè Emeritus non esse malas, & damna-
biles in Christianis eas cupiditates, quas Au-
gustinus non reprobat in Gentilibus: quia li-
cèt non sint secundum Christum, idest quam-
vis eas non referat ad Deum, hoc enim est
diligere secundum Christum; hæc pura rela-
tionis carentia non facit, quod Christus post-
ponatur. In hoc Emeriti discursu apparet doc-
trina Augustini plenè inversa, & depravata.
Contendit Emeritus, quod diligere uxorem se-
cundum hoc seculum, diligere carnaliter, & in-

mor-

137 *J. III. Expenduntur objecta novi, &c.*
morbo concupiscentiarum, sicut Gentes, quæ ig-
norant Deum, sit opus virtuosum, moraliter
bonum, & honestum: quo nihil absurdius. Con-
tendit Augustinum in Gentilibus non reproba-
re has cupiditates: quo nihil falsius. Contendit
tandem cupiditates illas non esse damnabiles:
& hoc est hæreticum, & contra Apostolum, as-
serentem eas concedi secundum veniam. Si ve-
nia conceditur à Christo: ergò talia peccata
sunt, licèt venialia in conjugatis. Omne enim
malum est damnabile: non præcisè pœna æter-
na, sed vel æterna, vel temporali juxta quali-
tatem culpæ. Cupiditates illæ in uxoris sunt
peccata venialia, in solutis mortalia.

69 Audiatur iterum Emeritus num. 132.
ubi negans peccata venialia, contendit etiam
hoc suadere ratione, qua probatur neminem
fidelem posse peccare venialiter: quod quidem
magis absurdum est, & error peior priorum. Di-
cit sic Augustinum exponens: *Qui ergò in cu-
piditate rei illicitæ, & prohibitæ, tantum vo-
luit habere rationem finis præpositi, & post-
positi, ut exindè malitiam operis pensandam
censeat; profecto in cupiditate rei licitæ, &
concessæ, nullam agnoscit malitiam, dummo-
do tantum illa non præponatur Christo. Ecce
in illis cupiditatibus morbosæ, & carnalis con-
cupiscentiæ, si per illas non postponitur Chris-*

138 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
tus, nullam Emeritus agnoscit malitiam; Et hoc
censet de mente Augustini: ergò nec cupidi-
tates illæ sunt peccata venialia; aut peccata ve-
nialia nullam habent malitiam; vel tandem nulla
est malitia, aut peccatum, nisi mortale, quo
Christus postponitur.

Tranſeamus ad alterum de impotentia pec-
candi venialiter in homine fideli. Dicit sic Eme-
ritus in eodem numero: *Sed si ille Christianus
sit* (nempe uxorem diligens in morbo concu-
piscenciarum) *adhuc in fundamento habet Chris-
tum, supra quem nihil malum, nihil nisi bo-
num, siue sit e charitate valoratum, ut aurum;
siue sit sterile ut lignum, sed quidem hones-
tum edificari potest.* Ita Emeritus decretoriè.
Sed cum peccatum veniale non sit bonum, sed
malum; non poterit patrari ab homine Chris-
tiano, habente Christum in fundamento. Hoc
consequens erroneum est; sed infertur legitimè
ex discursu Emeriti. Discursus ille vanissimus
est, & ne probet impotentiam peccandi venia-
liter in homine fideli, solvitur hoc unico ver-
bo: *supra Christum positivè nihil malum, ad-
huc veniale potest edificari; quia fides non in-
fuit in peccata adhuc venialia. Possunt tamen
supra Christum permissivè venialia edificari:
quia fides, & charitas Christi compatiuntur
cum venialibus, quæ non destruunt Christum*
fun-

§. III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 139
fundamentum. Sic dicitur de habitu charitatis,
& de reliquis virtutibus, quibus viatores libe-
rè operamur, non influere in carentiam libe-
ram actuum; sed permissivè se habere ad illam,
ut sic constituent libertatem ad actus virtu-
tum.

Ab errore isto hucusque deprehenso, in-
cipit emergere noster Emeritus num. 134. ubi
,, de Augustino dicit: *Secundò*, verba Pauli ita
,, exponit, ut sit illorum sensus, quod cum in
,, amore istarum rerum, maximè allicientium
,, corda hominum, non rarò inveniatur aliquis
,, excessus, seu nonnulla adhesio ijs delectabi-
,, libus objectis, undè eorundem cupiditates
,, non omninò evadunt honestæ, vel immunes
,, ab omni noxa, scilicèt veniali: idcirco ea
,, opera arsuræ dicit Apostolus, nempe igne
,, purgatorio probanda, & excoquenda, per
,, quem operans *salvus erit.* Hic fatetur Emeri-
tus Catholicam veritatem de veniali culpa, quæ
invenitur in eis cupiditatibus: at sic violentè,
ut non omninò recedat a præcedenti errore
honestatis prætensæ. Ob id dicit de talibus cu-
piditatibus, *non omninò evadunt honestæ*: ergò
tenet eas esse aliquatitè honestas, ut sic sub-
sistat præcedens assertum de virtuositate, bo-
nitate, & honestate morali earum cupiditatum,
quas Augustinus reprehendit in Gentilibus

¶ 40 *De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.*
etiam, quæ ignorant Deum. Et quasi Emeri-
tum poenituerit, quod cupiditates illas venialia
peccata dixerit, numerum concludit, dicens de
mente Augustini: *Non igitur censet hujusmodi
opera, hoc tantum quia sunt non relata ad
Deum, esse perverse ordinata, aut fieri mala
adhuc venialiter.* Si hoc consequens intelli-
gitur absolute negans, eas cupiditates malas esse
adhuc venialiter; est consequens falsum, & hæ-
reticum: nam cum tales juxta Apostolum sint
arsuræ, & nihil bonum ardeat igne Divinæ jus-
titiz, sed solum peccatum; hæreticum est ab-
solute asserere, eas cupiditates arsuras non esse
peccata venialia. Si tamen consequens intelli-
gitur vi præcisè non relationis in Deum; hæ-
reticum non est, sed falsum, nec ab Emerito
hucusque probatum.

70 Nihilominus, quasi jam præcedenti-
bus argumentis sententiam suam demonstrave-
rit Emeritus, sibi gratulatur num. 135. ubi di-
cit: *Miror*, quod tam insignis locus nec Car-
dinali Norisio, neque alijs Augustini sensum
in re ista indagantibus occurrerit; quo ni-
mirum accuratè ponderato, aut aliter de ejus
sententia judicarent, aut saltè non tam con-
fidentè illi attribuerint, quàm Novatores ut
suis damnatis erroribus faventem, gratantè
apprehendunt. Hæc Emeritus sibi blandiens,
nec

¶ III. *Expenduntur objecta novi, &c.* 141
nec tam solida, & sancta lætitia, quàm mulier
Evangelica, convocans amicas, & vicinas, ut
ipsi congratularentur de inventa amisa drag-
ma. Quid ergò dicemus ad hæc? Locus qui-
dem insignis est, quia S. Pauli, & quoniam ad-
ducitur pro eo verissima expositio Augustini.
Sed non occurrit Norisio, & alijs, mentem
Augustini in re ista indagantibus; quia locus
ille, & ejus expositio non sunt ad rem præsen-
tem. Indagatores enim Augustinianæ mentis,
propria allegant singulis quætionibus: cumque
textus S. Pauli, & expositio P. Augustini, nihil
conferant ad quætionem de virtutibus infide-
lium, ut monuimus numer. 60. ideò quantum-
cumque occurrerit Norisio, & alijs, ab eis non
allegatur. Observa etiam hanc Emeriti illatio-
nem: *Locus ille à Norisio, & alijs non addu-
citur, in presenti: Ergò ipsis non occurrit.*
Melius, veriusque inferimus: ergò locus ille
non est ad rem; alioquin non esset prætermi-
sus à tam eximijs mentis Augustinianæ indaga-
toribus.

Admittamus tamen, locum hunc insignem,
ab oculatissimo Emerito nostro feliciter inven-
tum, conducere ad quætionem præsentem; si
quid eo comprobatur, unice est assertum No-
risianum. Ut hoc pateat, supponendum est,
Norisium, & Emeritum in hoc convenire, quod

ambo fatentur medium inter opera positivè ordinata in Deum, & opera positivè ordinata in finem pravum: hoc medium est opus nec relatam in Deum, nec relatam in finem pravum. De hoc medio est quæstio Emeriti cum Norisio. Affirmat Noris, medium illud esse moraliter vitiosum, & saltè venialitè peccatum. Negat Emeritus esse peccatum adhuc veniale, ut habet expressè num. 134. contendens medium illud esse bonum moralitè, & dignum retributione mercedis temporalis. Pro hac lite decidenda adducitur textus Apostoli cum expositione Augustini, ubi dicitur, medium illud esse lignum, fœnum, & stipulam, quæ arsuræ sunt igne purgante; operans tamen non damnabitur æternum, sed salvus erit, licet retardetur ab ingressu Cœlorum, magis vel minus, juxta majorem, vel minorem dilectionem boni pereuntis. Ex hoc loco insigni diversas, & extremè oppositas, Norisius, & Emeritus deducunt consequentias.

Norisius sic. *Medium illud juxta Apostolum, & Augustinum est fœnam, & stipulam, quæ ardebunt igne purgante: at nihil ardet, nisi sit peccatum, & vitiosum saltè venialitè: ergo medium illud vitiosum est, & peccatum saltè veniale. Consequentia est legitima: major expressa in Apostolo, & Augustino: & minor*

certissima eis testimonijs, quibus contra Hæreticos probatur Purgatorium, & quod non omnia peccata sunt mortalia, sed quadam venialia, quorum effectus est tantum retardare ab ingressu Cœlorum. Emeritus autem sillogizat sic. *Medium illud non relatam in Deum, nec in finem pravum, est juxta Apostolum, & Augustinum, lignum, fœnum, & stipula, quæ ardebunt igne purgante: sed hæc arsuræ, sunt bona moralitè, & digna mercedis temporalis, nec sunt peccata adhuc venialia: ergo medium illud juxta Apostolum, & Augustinum, est bonum moralitè, honestum, & virtuosum, & nec venialitè peccatum. Consequentia tenet: major est verissima, sed minor falsa, & hæretica, si tenent reflexiones à nobis factæ in antecedentibus. Tenendum est ergo locum hunc insignem, vel non esse ad rem de qua Emeritus cum Norisio; vel convincere assertum Norisianum.*

71 Persistit tamen Emeritus, in suadendo asserto suo num. 140. adducens integram expositionem D. Thomæ lect. 2. supra cap. 3. epist. 1. ad Cor. ubi hæc habet S. Doctor: *in hoc edificio nihil edificatur nisi vivum: unde qui cum fide habet peccata mortalia, non superedificat, sed magis destruit... Oportet ergo intelligere, quod tam ille, qui superedificat fundamentum aurum, argentum, lapides*

144 De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.
pretiosos, quam etiam ille, qui superedificat
lignum, fenum, stipulam, vitet peccata. In-
tellige mortalia, quæ sola destruunt funda-
mentum. Et omnis nunc, quæ S. D. adducit
pro ædificatione auri, argenti, &c. dicit sic
pro alijs: Superedificare verò lignum, fenum,
& stipulam, est superaddere fidei fundamen-
to ea, quæ pertinent ad dispositionem huma-
narum rerum, & ad onera carnis, & ad ex-
teriorem gloriam. Hæc autem opera docet
posse tripliciter ab homine intendi: Uno modo
ita, quod in his finem constituat: & cum hoc
sit peccatum mortale, per hunc modum non su-
peredificat, sed è converso aliud fundamentum
collocat. Nam finis est fundamentum in rebus
appetibilibus, quæ quaruntur propter finem.
Alio modo aliquis intendit uti prædictis rebus,
totaliter ordinans eas in Dei gloriam: & quia
opera specificantur ex fine intento, hoc jam
non erit edificare lignum, fenum, & stipu-
lam, sed aurum, argentum, & lapides præ-
tiosos.

Audi nunc quid dicat D. Thomas de
tertio illo medio, de quo contendit Emeritus
cum Norisio. Dicit sic: Tertio modo aliquis,
licet in his finem non constituat, nec vellet
propter ista contra Deum facere; afficitur ta-
men istis magis quam deberet, ita quod per
hæc

145
VII. Expenduntur objecta novi, &c.
hæc retardatur ab his, quæ Dei sunt, quod
est peccare venialiter: & hoc proprie est ædi-
ficare lignum, fenum, stipulam. Ecce innot-
fillogismi Norisiani, & contradictorium mino-
ris fillogismi dati pro Emerito. Nihilominus
num. 143. post verba ista D. Thomæ, quæ
pro se allegat Emeritus, dicit: *En itaque
opera, quæ non sunt peccata, neque destruunt
fundamentum.* Fatemur cum D. Thomæ, & ve-
ritate, opera talia non destruere fundamen-
tum; alioquin essent mortalia. Negamus tamen
non esse absolute peccata de mente D. Tho-
mæ: quia S. D. expresse asserit, operantem
peccare venialiter; & peccata venialia peccata
sunt. Nisi velit Emeritus omnia peccata esse
mortalia, quod in Luthero damnatum est, &
in Bajo, alijsque Novatoribus.

72 Ex dictis in discussa totius Refle-
xionis vindicis, ubi non alium ordinem ser-
vavimus, quam traditum ab Emerito; cuius
doctrinam oportebat expendere, ut Cardina-
lem Norisium, etsi non à calumnijs, ab argu-
mentis saltem possemus vindicare: plura dedu-
cuntur, quæ quidem quasi digito demonstrabi-
mus, numeros assignantes præsentis Reflexio-
nis.

Primo colliges, Norisij doctrinam ful-
tissimam esse, & longissime distare ab errori-

146 *De Virtutibus infidelium ad mentem, Or.*
bus Baij, & Quosnellij in presenti materia. Ho-
rum Novatorum error non consistit in eo, quod
exigant ad virtutes morales relationem in Deum,
verum ultimum finem; sed in eo, quod pro
tali relatione dicunt necessariam esse perfectam
charitatem supernaturalem, & infusam: que
cum non sit in peccatore, & multò minùs
in infidelibus, nullam in eis agnoscunt actio-
nem moraliter honestam, sed omnes vicio-
sas, & peccata dicunt; imò & in infideli-
bus, & impijs tuentur impotentiam antece-
dentem bene moraliter operandi. Vide à no-
bis dicta numer. 56. At Norisius pro referen-
dis virtutum officijs in Deum finem ultimum
non exigit charitatem infusam, nec superna-
turalem, sed naturalem, & adquisitam, ut
videbis numer. 29. Cumque charitas natura-
lis sit, vel possit esse in quacumque creatura
rationali, sive impia, sive infideli: nulla est,
que non possit juxta Norisium habere virtu-
tes morales, etsi dependentè à speciali adju-
torio Dei, ne virtutum officia vitientur immi-
nente philantia. Vide à nobis dicta toto §. 2.
ubi mentem ejus exposuimus.

Colliges secundò, Norisium nostrum
injustissimè ab Emerito traduci cum Novato-
ribus involutum. Licet enim conveniant in
exigenda relatione in Deum pro veteris officijs

§. III. *Expendantur objecta novi, Or.* 147
virtutum; Non propter hoc Novatores ab Ec-
clesia proscripti sunt, & ille tantum Hære-
ticus censendus est, qui cum Hæreticis con-
venit in errore ab Ecclesia damnato. Dam-
nantur Novatores, ut dictum est, propter
charitatem infusam, ab eis exactam ad offi-
cia virtutum moralium: at de hoc nec ullum
verbum invenitur in Norisio, imò expressè
oppositum, ut constat ex dictis numer. 29. er-
gò injustissimè Norisius involvitur cum No-
vatoribus. Si tamen inconsultò excidisset No-
risio aliquod verbum, quod tali faveret er-
rori, debuisset Emeritus Cardinalem Eccle-
sæ probatum benignè explicare, & à Novato-
ribus remove, ut nunc dictum est. At
longè fuit ab hac debita charitati lege, qui
Norisium longè dissitum à Novatoribus, &
in tuto positum, nullum intactum reliquit la-
pidem, ut reuentem adhuc traheret ad No-
vatores, & perderet involutum.

Colliges tertio, gratis, ni dicam etiam
audacissimè, Norisium carpi ab Emerito nos-
tro, tamquam infelicem Augustini interpre-
tem, qui Augustino adscriptit errorem Baij
damnatum, & pro hoc dissimulavit à se visa
Augustini testimonia. Vide dicta numer. 11.
Constat enim ex toto scripto isto brevissi-
mo, non aliam fuisse Augustini doctrinam,

¶ 48 De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.
quàm à Norisio traditam: quæ quidem probatur etiam eis testimonijs Augustini, de quorum adinventione Emeritus gloriatur vanissimè, ut videbis num. 67. Colliges quartò quod Emeritus Norisium despiciens, veluti infelicem Augustini interpretem, & non tam vindicem S. Patris, quàm iniquum impostorem: dum novas exponendi vias agreditur, adeò infeliciter incedit, ut in varios errores, veluti in foveas cæcis cadat. Vide dicta numer. 57. ubi nova expositio Augustini tradita ab Emerito, faveat Bajanis, & immunes conyincit hereticos damnatos errores. Quid in memoriam tota §. 3. invenies novum illum Augustini interpretem erroribus implicatum. Hos postea recensebimus, ut in fine scripti, quod a calumnijs Emeriti in Norisium incepit, Emeriti errores recensent.

Colliges quintò, nullum esse in Emeriti scripto argumentum alicujus momenti, quod vel leviter saltem tangat doctrinam Norisij. Omnes enim Emeriti probationes supponunt, Norisium tenuisse pro veris virtutum officijs necessariam relationem in Deum per infusam charitatem: quicquid hoc sit falsum suppositum; Emeriti argumenta evanescent, nec vel leviter Norisium attingunt. Si quid

¶ 47. Expenduntur objecta novi, &c. 149
quid autem de pura non relatione in Deum ab Emerito probatur; Augustini mens sic ab eo exponitur, ut negare peccata venialia esse peccata deprehendatur, & nullam in Christianis esse potentiam peccandi venialiter. Vide dicta a num. 62. Venio ad errores Emeriti in sola parte brevissima scripti à nobis expensi. Nolo inter eos computare, quod putaverit se obsequium præstare Deo, & Ecclesie, Cardinalem S. R. E. probatum cum Hæreticis licet innoxium involvere: non enim oportet infictum Norisio vulnus toties refricare.

Erravit primò, supponens ut indubitatam, controversiam Augustini cum Juliano fuisse de virtutibus fructuosis, conducentibus ad vitam æternam; & quod Hæreticus non steriles, sed fructuosas tenuit ex viribus tantum naturæ nostræ. Error iste Capitalis est, & plurimum aliorum sequela circa mentem Augustini indagandam: nam si quis ignoret, de quo fuit Augustini controversia cum Hæreticis, non poterit ejusdem doctrinam, mentemque percipere. Vide dicta num. 41.

Erravit secundò, exponendo Juliani errorem taliter, ut tria ejusdem asserta possint à quolibet impunè, & Catholicè defendi. Vide dicta numer. 45. Huic errori alterum

ad-

De Virtutibus infidelium ad mentem, &c.

Adjunge de tribus assertis ab Augustino contra Julianum propugnatis: nam primum ex tribus non est Augustini, ut ostendimus num. 46.

Erravit tertio, & multipliciter erravit, asserens solas esse virtutes veras, solas ex dono Dei, & gratia, quae charitate formantur. Inde sequitur, penitentiam peccatoris se disponentis ad justificationem, non esse veram virtutem. Sequitur, quod actus informes peccatoris, se disponentis ad justificationem, non sint dona Dei, nec fiant ex divino auxilio. Vide haec, & alia num. 47.

Erravit quarto, & est sequela praecedentis erroris, docens continentiam Polemonis, & generaliter alia in Gentilibus laudata virtutum officia, non fuisse ex dono Dei, nec veras virtutes, quia in eis non fuerunt charitate formata. Hoc fuit Bajorum assertum damnatum; sed argumento suo probatur ab Emerito, ut videbis num. 49.

Erravit quinto, non distinguens sententiam Scholasticorum, exigentium relationem virtutum in Deo, vel per charitatem naturalem, vel per supernaturalem inchoatam, & imperfectam; ab errore Quaesnellij, & Bajorum damnato, exigente relationem virtutum in finem ultimum charitatis perfectam, & infusam charitatem. Vide dicta numer. 51.

Erra-

S. III. Expenduntur objecta novi, &c. 151

Erravit sexto, nullum in creaturis agnoscentem amorem Dei, qui non sit perfectae, & infusae charitatis. Assertum hoc in Quaesnellio, & Bajo damnatum est, sed colligitur ex doctrina Emeriti, ut videbis num. 53.

Erravit septimo, contendens de mente Augustini, opera facta propter inanem gloriam, non esse peccata. Vide dicta numer. 57. Ibi vide, qualiter de eis operibus dixit Augustinus quodammodo inanescere: & qualiter erravit Emeritus exponens illud quodammodo.

Erravit octavo, contendens de mente Apostoli, & Augustini, cupiditates carnales conjugatorum fidelium, quae non sunt secundum Christum, sed secundum saeculum, & morbosam concupiscentiam, non esse peccata saltim venialia, sed opera bona moraliter, virtuosa, & digna mercedis temporalis. Vide dicta à num. 64. Ibi evacuat Emeritus peccata venialia, imò & in Christianis potentiam peccandi venialiter. Vide num. 66.

Haec omnia, cum incredibile sit, dictata à Viro pio, religioso, & docto, qualem Emeritum esse notissimum cunctis est, & talem fateor, & veneror: crediderim ea suppositicia esse, & ipso inscio, malignanter intermixta, ut tantus Doctor de re litteraria,

152 *De Virtutibus in fidelium ad mentem. &c.*
Imò & de Ecclesia benemeritus, male audiret
apud cordatos. Hinc à me dicta in hac Re-
flexione, procul sint à tanto, & multis titulis
mihi venerando Magistro; quem nec Norisius
unquam lesit, & fortassis, nec nominati um-
quam audivit. Intelligantur velim unice con-
tra Norisianum impugnatorem, qui tanti Eme-
riti nomine ementito, & furtivè sublato, me
non tantum, sed plures alios politioris, & di-
tioris vitz, pro defensione Norisij provoca-
vit. Mea tandem faciam verba illa peranti-
qui, & eruditi Scriptoris Vincentij in Com-
monitorio: *Nolo pro auro plumbum, aut era-
mentam supponas; nolo auri speciem,
sed naturam planè, ò Timothee,
ò Sacerdos, ò Tractator, ò
Doctor.*

FINIS.

